



České klima 2021:

Výzkumný report pro nejmladší, 15-20 let

Mapa českého veřejného mínění v oblasti změny klimatu

Jan Krajhanzl, Tomáš Chabada, Renata Svobodová,
Ondřej Kácha, Jáchym Vintř, Adéla Becková a další

Katedra environmentálních studií FSS MU
ve spolupráci s Green Dock, z.s.

MUNI
FSS

GREEN
DOCK 

O výzkumu

Právě jste otevřeli výzkumnou zprávu, která vás podrobně provede výsledky šetření **České klima 2021**, v této verzi zaměřené na mladé ve věku 15-20 let.

Na bezmála sto stranách vám představíme **přehlednou mapu znalostí, hodnot, postojů, přesvědčení a chování této skupiny v oblasti změny klimatu a jeho ochrany**. Dozvíte se, jak vnímají samotnou existenci změny klimatu, jak prožívají hrozby s ní spojené, jak se dívají na aktivistické protesty, jak se staví k možným řešením, a také možnostem svého vlastního zapojení.

Nabídneme vám – na datových analýzách založené – zařazení mladých do cílových skupin ochrany klimatu v České republice a nastíníme, jaké jsou širší kulturní a společenské souvislosti postojů mladých Čechů a Češek v těchto otázkách.

Poděkování

Děkujeme desítkám přátel, kolegů a kolegyně z občanského sektoru, Ministerstva životního prostředí, výzkumných agentur, médií a dalším, se kterými jsme mohli náš výzkum průběžně konzultovat.

Poděkování posíláme také výzkumné agentuře **Nielsen Admosphere** za sběr dat, speciálně **Janě Martinové** a jejím spolupracovnicím.

Realizaci tohoto výzkumu podpořili **European Climate Foundation** a **Člověk v tísni** v rámci projektu 1Planet4All financovaného z prostředků Evropské unie. Děkujeme!

Obsah výzkumné zprávy

Mladí Češi a Češky v širších souvislostech / 8

Obecné postoje ke změně klimatu / 20

Obavy ze změny klimatu / 30

Postoje k ochráncům klimatu / 41

Osobní zapojení do ochrany klimatu / 46

Přijatelnost klimatických politik / 51

Kompetence globálního rozvojového vzdělávání / 67

Experiment: Šest narativů ochrany klimatu / 73

Typologie cílových skupin z hlediska ochrany klimatu / 84

Seznam citovaných studií / 91

Harmonogram projektu

červenec až říjen 2021: řešerše českých a zahraničních výzkumů a design dotazníku, výběr výzkumné agentury

listopad 2020: pilotní testování dotazníku

prosinec 2020 až únor 2021: hlavní sběr dat

březen 2021: kontrola dat

duben až červenec 2021: statistické analýzy, interpretace výsledků, příprava výzkumného reportu, zveřejnění prvních výsledků

Autoři a autorky výzkumu

Výzkum realizoval výzkumný tým **Katedry environmentálních studií** Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity ve spolupráci s **Green Dock, z.s.**

Podrobnější informace o obou organizacích a zapojení obou týmů najdete v rámečcích na této straně. V přehledech níže již neuvádíme, že **všichni členové a členky týmu se podíleli na úvodních rešerších a přípravě dotazníku.**

Green Dock, z. s.

Nezisková iniciativa sociálních psychologů, datových analytiků a designérů služeb. Cílem Green Dock je pomáhat českým environmentálním projektům aplikovat poznatky z behaviorálních věd a vytvářet s nimi společnost, která přemýšlí a jedná udržitelně.

Na výzkumu se následujícím způsobem podíleli:

Mgr. Ondřej Kácha, MPhil., sociální a environmentální psycholog, behaviorální specialista: koordinace týmu Green Dock; statistické propočty Latent Class Analysis; vkládání dat do reportu; prezentace projektu.

Bc. Jáchym Vintr, výzkumník, statistik: statistické propočty Latent Class Analysis; vkládání dat do reportu.

Mgr. Adéla Becková, psychologka: kontrola audionahrávek z rozhovorů, vkládání dat do reportu

Katedra environmentálních studií

Řešitelem výzkumu byla Katedra environmentálních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, která se zabývá studiem vazeb mezi lidskou společností a přírodou, krajinou, životním prostředím. Ve svých výzkumech a výuce čerpá ze společenských i přírodních věd, propojuje akademické teorie s praxí a rozvíjí spolupráci na místní i zahraniční úrovni.

Výzkumný tým tvořili:

PhDr. Jan Krajhanzl, Ph.D., sociální a environmentální psycholog, specialista na komunikaci: vedení týmu výzkumného projektu; design dotazníku; konzultace ke sběru dat a jejich kontrolám; deskriptivní a faktorové analýzy; design pro Latent Class Analysis; interpretace dat; vizuální, textový a datový design materiálů; prezentace projektu; spolupráce s médii.

Mgr. Tomáš Chabada, environmentální sociolog: design dotazníku; metodologie, garance, supervize a kontroly sběru dat; srovnávací a regresní analýzy; kontroly výstupů; prezentace projektu.

Mgr. Renata Svobodová, environmentalistka: kontrola audionahrávek z rozhovorů, odkazy na odborné zdroje.

Na vizualizaci výsledků dále spolupracovali:

Mgr. Michaela Kašperová, grafická designérka.

Mgr. Zuzana Slámová, sazba infografik.

Mgr. Kateřina Švejdová, ilustrátorka.

Mgr. Kristýna Zákopčanová, konzultantka pro vybrané vizualizace dat.

Úvodem:

Čím se liší nejmladší věková skupina od ostatních?

Přestože věk nepatří mezi ty faktory, které nejvíce ovlivňují klimatické postoje a názory české veřejnosti (těmi jsou např. osobní identity, politická přesvědčení, zkušenost s extrémním počasím ad.), v několika oblastech si můžeme všimnout několika zajímavých specifík nejmladší věkové skupiny.

Nabízíme **přehled těch nejdůležitějších** – věková skupina 15-20 let **více než ostatní**:

- prožívá klimatický distres.
- občansky se angažuje jak v ochraně, tak obecně (ne však všemi způsoby),
- akceptuje různé formy protestů za ochranu klimatu,
- očekává zlepšení v celé řadě oblastí v případě důsledné ochrany klimatu, která by měla zabránit zvýšení průměrné globální teploty o 1,5 stupně Celsia,
- se pohybuje mezi lidmi, kteří mají názory na změnu klimatu stejné nebo podobné jako oni,
- politicky se přiklání k liberálním a rovnostářským přesvědčením,
- a pochopitelně mnohem více využívají sociální sítě.

Uvedená skupina **méně než ostatní**:

- považují se za ochránce přírody (ačkoliv se pro ně jedná o identitu č. 1) a ekology, a zájem o přírodu a životní pro ně není tak prioritní jako pro starší skupiny.
- věnují se domácímu proenvironmentálnímu chování,
- podporují tu část klimatických politik, které se týkají především dotací a osvěty,
- má méně znalostí o změně klimatu a jeho ochraně.

Podrobné srovnání nejmladší generace s oběma dalšími věkovými skupinami nabízí *Příloha*.

V 5 minutách: doplnění pár tipů pro praxi

Většina tipů pro praxi prezentovaná v základním reportu výzkumu České klima 2021 je dobře použitelná také pro nejmladší generaci, protože věkové skupiny se ve svých názorech a chování v oblasti změny klimatu v mnoha otázkách podobají.

V případě **nejmladší generace ve věku 15-20 let** stojí za doplnění, event. zdůraznění:

- Už vědí, že **změna klimatu je závažný problém a je důležité, aby Česká republika snižovala své emise skleníkových plynů bez ohledu na emise jiných zemí**. Velké počty mladých prožívají v těchto otázkách extrémní či silnou bezmoc, strach či smutek, ale také deprese, a bylo by riskantní v nich tyto pocity posilovat.
- To, co mladým lidem ještě více než ostatním **chybí, jsou základní znalosti o této problematice, přehled možných řešení, opatření a politik ochrany klimatu**. V důsledku toho je jejich pohled na problematiku v řadě ohledů útržkovitý, nahodilý, ale také bezvýchodný, frustrující. Důležité je **seznamovat s variantami transformace k bezuhlíkové společnosti, jak s fakty, tak s debatou**, které o této problematice probíhá, vč. zapojení různých ambasadorů a ambasaderek do tématu a s pohledem různých skupin na tuto problematiku.
- Mladé je možné v komunikaci méně než ostatní aktivizovat oslovením sentimentu k české přírodě a krajině, více než o přírodu a životní prostředí se na rozdíl od starších ročníků o jiná témata. Silnější je naopak **jejich liberální a rovnostářské přesvědčení**, z hlediska komunikačních kanálů výrazně více využívají **sociální sítě** (především Instagram) a méně klasické (TV, rozhlas).
- Zajímavý potenciál představuje **vyšší ochota nejmladší generace komunikovat o ochraně klimatu s ostatními**, on-line i offline.
- Také z hlediska vývojové psychologie může být významnou otázkou téma **hledání jejich životního stylu**, který je většina mladých podle výsledků výzkumu ochotna změnit.

Výzkumný vzorek #1

Sběr dat realizovala na základě výzkumné metodiky dodané autorským týmem výzkumná agentura Nielsen Admosphere. Pilotní testování dotazníku proběhlo od 23. listopadu 2020 do 13. prosince 2020, hlavní sběr od 23. prosince 2020 do 28. února 2021. Finální výzkumný reprezentativní vzorek představuje odpovědi od 2 762 respondentů a respondentek. Formou on-line dotazování (metoda CAWI) se uskutečnilo 2 513 platných rozhovorů a formou osobního dotazování za pomoci tabletu (metoda CAPI) provedli tazatelé a tazatelky 249 platných rozhovorů. Pro dosažení **vysoké reprezentativity** dat byli účastníci výzkumu vybráni nejen podle běžného **kvótního výběru** (pohlaví, věk, vzdělání, velikost místa bydliště, kraj, příjem, intenzita používání internetu), ale také na základě **vzájemných kombinací kvót** (pohlaví vs. věk, vzdělání, intenzita používání internetu, velikost místa bydliště, kraj; věk vs. vzdělání, intenzita používání internetu, velikost místa bydliště; vzdělání vs. velikost místa bydliště, kraj; velikost místa bydliště vs. kraj). Získaný vzorek byl následně dovažován (váhy v rozmezí 0,35 – 3,5).

Podle srovnání s daty Českého statistického úřadu (viz níže) je reprezentativní pro populaci České republiky ve věku od 15 let. Ve finálním vzorku je **218 respondentů a respondentek ve věku 15-20 let** (tuto skupinu v textu označujeme jako „mladé“, „oslovené“, „dotázané“ nebo „dotazované“). **Ti jsou v české populaci nad 15 let zastoupeni 6,6 %.**

Pro zajištění **vysoké kvality dat** jsme uskutečnili několik **nadstandardních kontrol dat**. V případě CAPI vzorku se jednalo o kontrolní poslech audionahrávek ze všech realizovaných rozhovorů (tři vybrané otázky); CAWI dotazník obsahoval tři otázky na testování pozornosti respondentů. Podmínkou pro uznání platnosti dotazníku bylo splnění dvou dílčích časových limitů (zvláště stanovené pro CAPI a CAWI), na jejichž základě jsme vyřadili dotazníky vyplněné příliš rychle. Z jedné obce nebylo sbíráno více než 5 % výzkumného vzorku (v případě Prahy byl limit 15 %).

Ještě poznámka k textu výzkumné zprávy. U každé otázky uvádíme počet respondentů, kteří na danou baterii otázek odpověděli. Výsledky v procentech zaokrouhlujeme na jedno desetinné místo (součet se tedy nemusí rovnat přesně 100 %). Položky jsou ve většině grafů seřazeny podle průměru.

Výzkumný vzorek #2

VĚK	Zastoupení ve výzkumu	Zastoupení po vážení	Zastoupení v ČR
15-20 let	10,8 %	7,9 %	6,6 %
21-27 let	7,2 %	8,1 %	8,3 %
28-35 let	14,0 %	13,1 %	13,3 %
38-45 let	17,2 %	19,1 %	19,4 %
46-55 let	16,2 %	15,7 %	15,9 %
56-65 let	14,4 %	14,7 %	14,8 %
66 let +	20,2 %	21,4 %	21,6 %

POHLAVÍ 15-20 let	Zastoupení ve výzkumu	Zastoupení po vážení	Zastoupení v ČR
muži	5,2 %	4,4 %	3,6 %
ženy	5,5 %	3,5 %	3,0 %

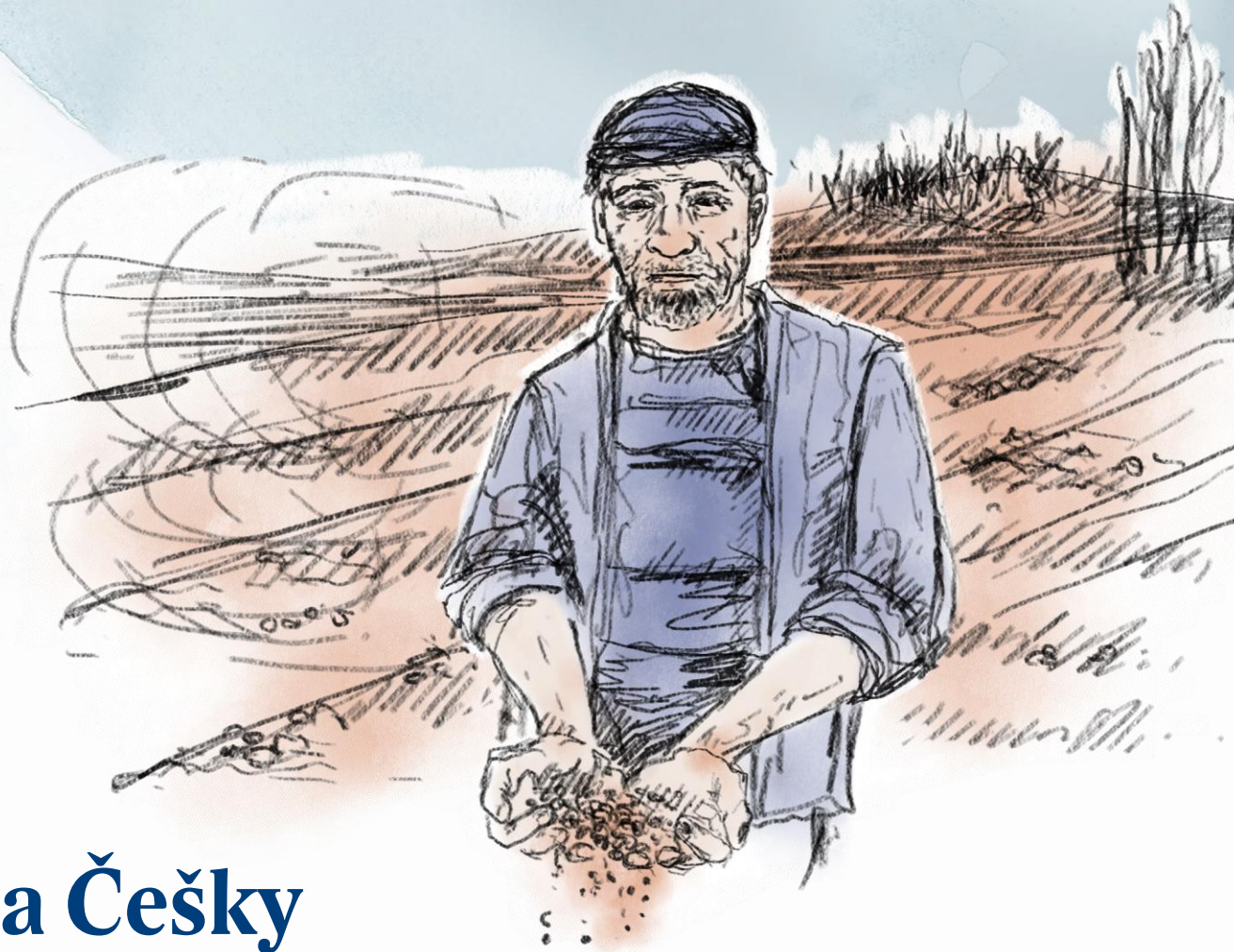
VZDĚLÁNÍ 15-20 let	Zastoupení ve výzkumu	Zastoupení po vážení	Zastoupení v ČR
základní nebo bez vzdělání	7,2 %	5,9 %	4,8 %
střední bez maturity nebo vyučen/á	0,9 %	0,6 %	0,5 %
střední s maturitou	2,7 %	1,4 %	1,3 %

STUDENTI SŠ 15-20 let	Zastoupení ve výzkumu	Zastoupení po vážení	Zastoupení v ČR
střední odborné učiliště	7,5 %	20,7 %	24,0 %
střední odborná škola	52,4 %	53,2 %	51 %
gymnázium	40,1 %	26,1 %	25,0 %

VELIKOST MÍSTY BYDLIŠTĚ 15-20 let	Zastoupení ve výzkumu	Zastoupení po vážení	Zastoupení v ČR
do 999 obyvatel	2,1 %	1,7 %	1,2 %
1 000 - 4 999	2,4 %	2,1 %	1,6 %
5 000 - 19 999	1,8 %	1,3 %	1,2 %
20 000 - 99 999	2,7 %	1,6 %	1,4 %
100 000 a více	1,8 %	1,3 %	1,2 %

UŽÍVÁNÍ INTERNETU 15-20 let	Zastoupení ve výzkumu	Zastoupení po vážení	Zastoupení v ČR
vůbec nebo skoro vůbec	0,1 %	0,1 %	0,1 %
alespoň jednou v posledních 3 měsících	0,1 %	0,1 %	0,1 %
denně, téměř denně	10,6 %	7,7 %	6,4 %

KRAJ 15-20 let	Zastoupení ve výzkumu	Zastoupení po vážení	Zastoupení v ČR
Praha	1,2 %	0,8 %	0,7 %
Jihomoravský	1,0 %	0,8 %	0,7 %
Karlovarský	0,3 %	0,3 %	0,3 %
Jihočeský	0,7 %	0,5 %	0,4 %
Středočeský	0,9 %	0,8 %	0,7 %
Královehradecký	0,8 %	0,4 %	0,3 %
Liberecký	0,4 %	0,2 %	0,2 %
Moravskoslezský	1,3 %	1,0 %	0,9 %
Olomoucký	0,7 %	0,5 %	0,3 %
Pardubický	0,7 %	0,5 %	0,4 %
Plzeňský	0,7 %	0,5 %	0,3 %
Ústecký	0,8 %	0,7 %	0,6 %
Vysočina	0,6 %	0,4 %	0,3 %
Zlínský	0,7 %	0,5 %	0,5 %



Mladí Češi a Češky v širších souvislostech

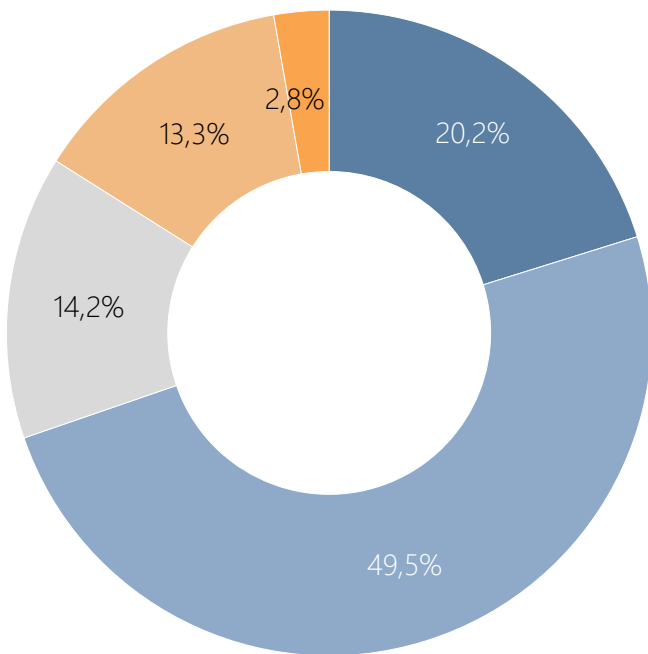
Jaký je celkový postoj mladých k ochraně přírody a životního prostředí?

Za koho se považují? Jaké mají politické názory? O jaká mediální témata se nejvíce zajímají?

Jak se dívají do budoucna, a jak hodnotí životní způsob většiny společnosti?

České veřejnosti je ochrana přírody blízká

Jaký je postoj nejmladší generace k ochraně přírody a životního prostředí?



„Skoro 70 % dotazovaných se v aktuálním výzkumu vyjádřilo, že jsou jim blízké myšlenky ochrany přírody a životního prostředí. Pouze 16 % se vymezuje negativně.“

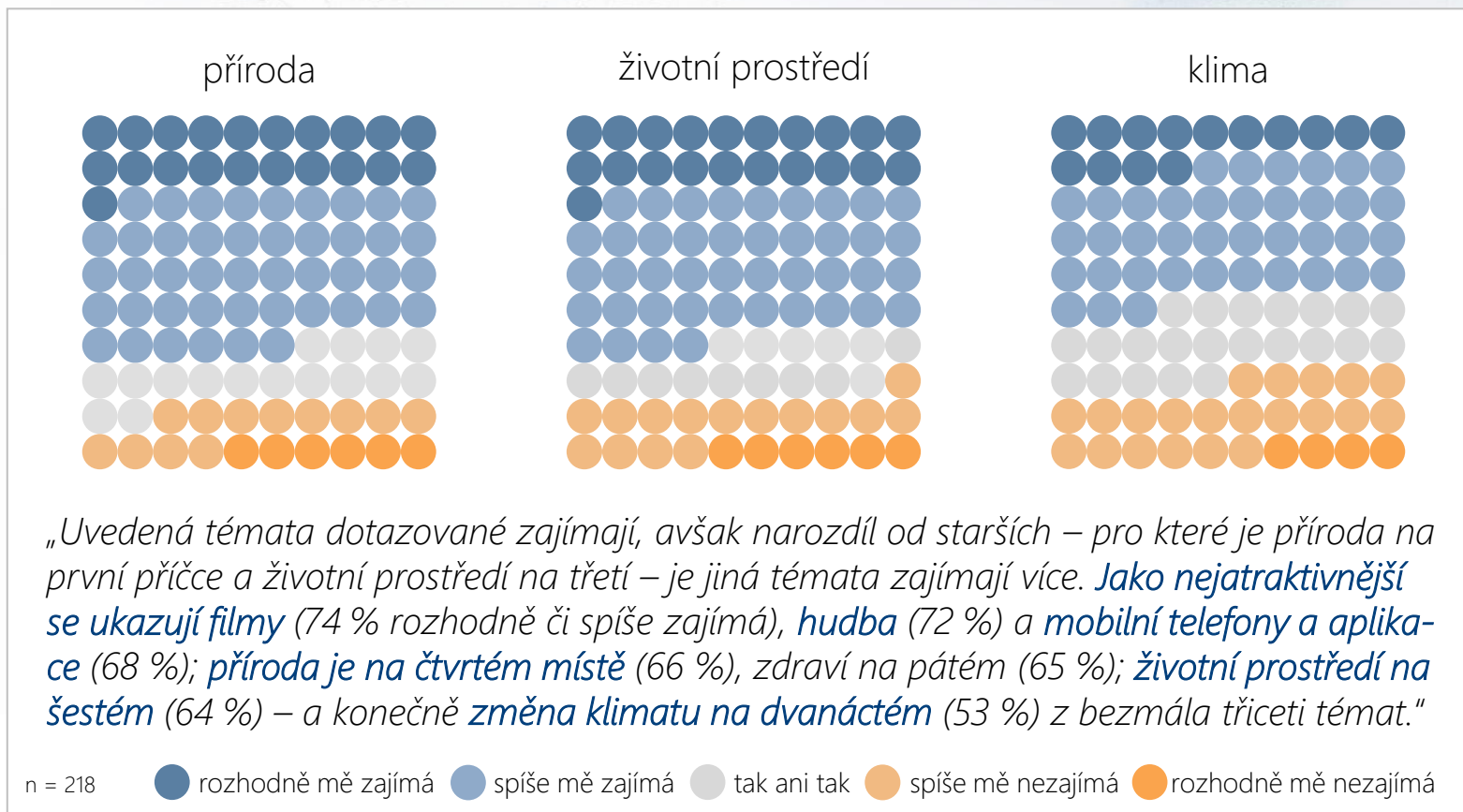
■ rozhodně ano ■ spíše ano
■ tak ani tak ■ spíše ne
■ rozhodně ne

n = 218

Jsou Vám blízké myšlenky ochrany přírody a životního prostředí? – Podle Krajhanzl et al. (2015), Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2018)

Mediaální taháky: filmy, hudba, mobily, příroda

Jak moc zajímají či nezajímají mladé témata přírody, životního prostředí a klimatu?

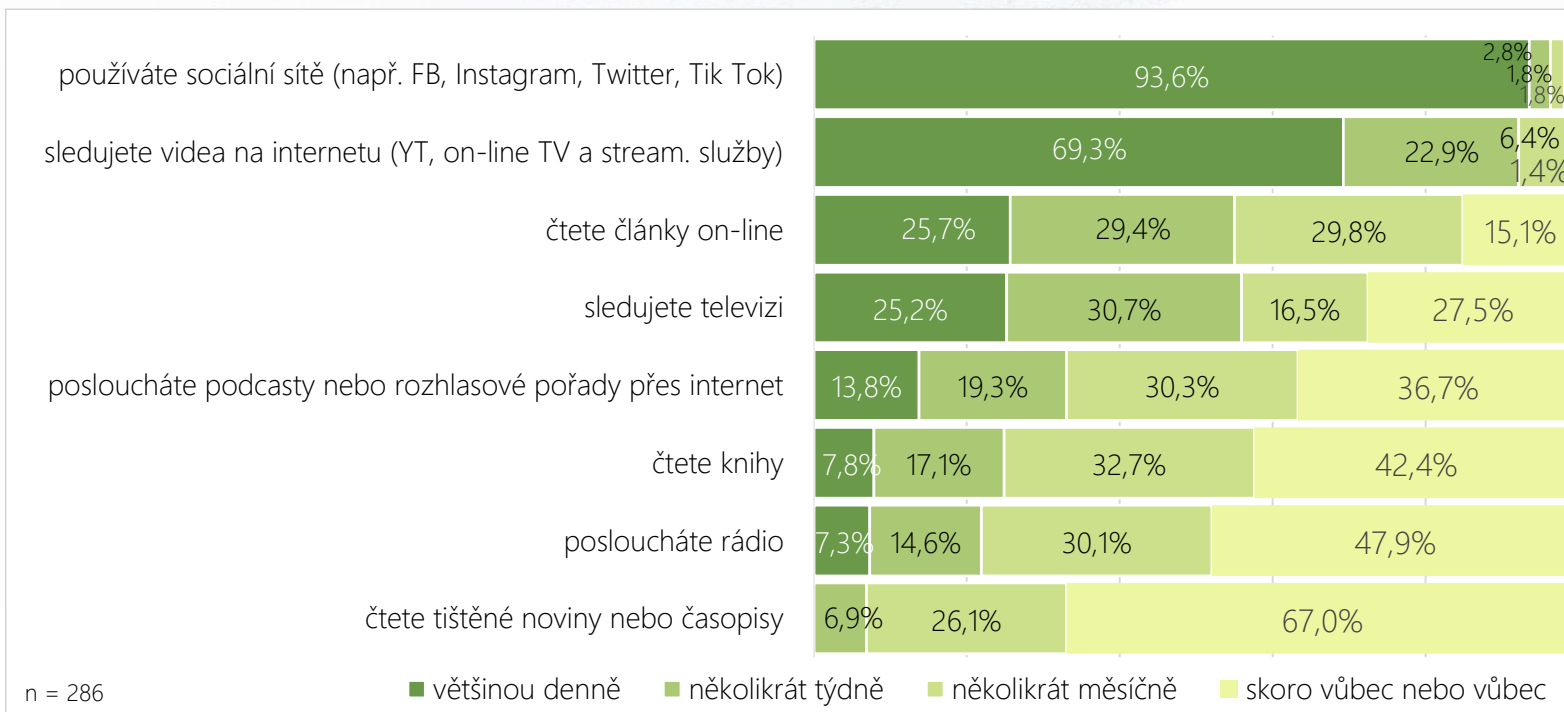


Nabídneme Vám některá témata, kterým se věnují noviny, časopisy, internetové stránky, televizní i rozhlasové pořady. U každého z nich, prosím, zaškrtněte, do jaké míry Vás dané téma v mediích zajímá či nezajímá. – Podle Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2018)

Sociální sítě, videa, a pak dlouho nic...

Jaké mediální kanály mladí nejvíce používají?

„Na prvním místě jsou pro naprostou většinu mladých lidí **sociální sítě** (denně 94 %), následované **on-line videi** (69 %). S větším odstupem čtou články on-line (26 %) a sledují televizi (25 %). Preference mediálních kanálů mladých se tak významně odlišuje od starších generací.“

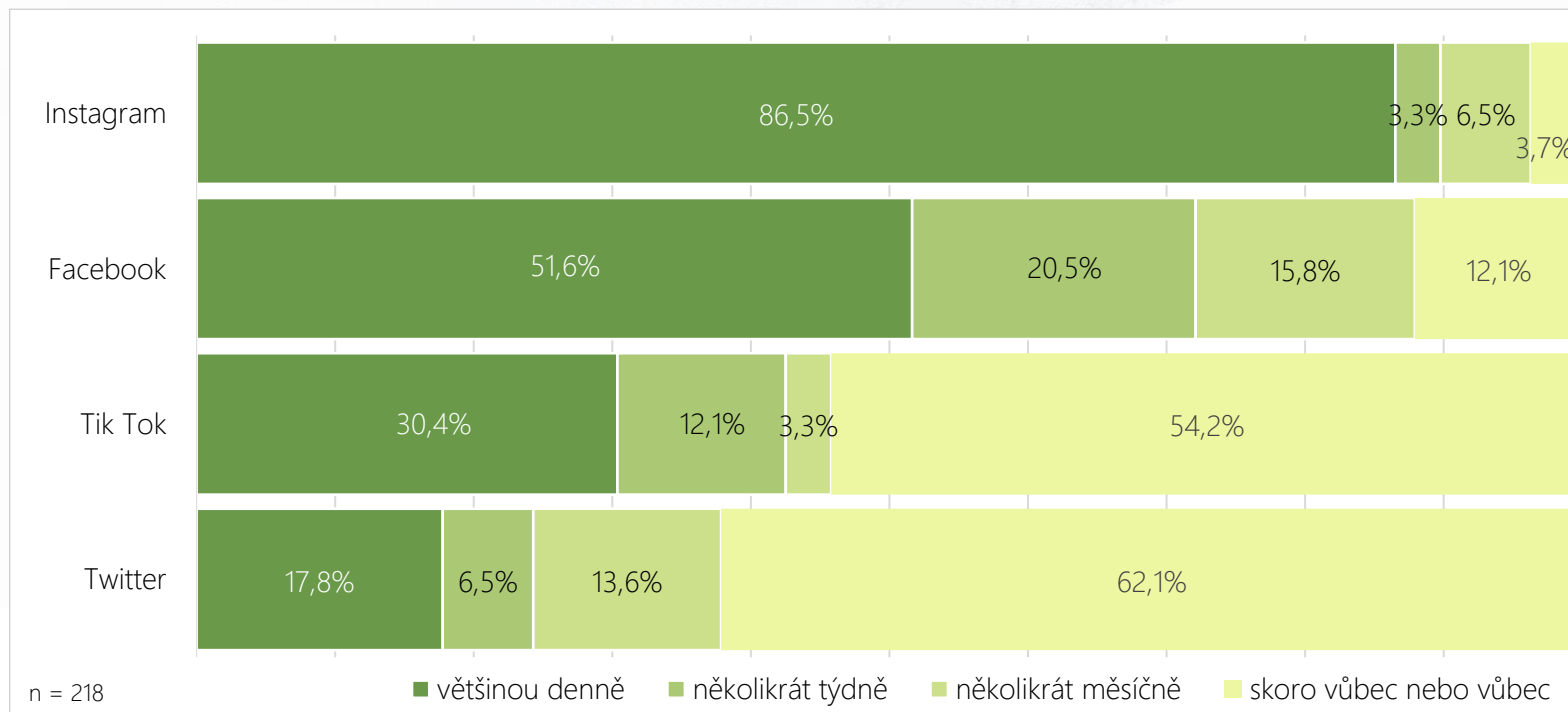


Jak často...?

Sociální sítě? Instagram vede

Jaké sociální sítě mladí nejvíce používají?

„Jak je vidět, na prvním místě je **Instagram** – denně se na něj přihlašuje 86 % dotazovaných, přinejmenším jednou měsíčně dohromady 96 %. **Facebook** si zatím s přehledem drží druhé místo proti Tik Toku (FB denně 52 %, účet používá min. několikrát měsíčně dohromady 88 %).

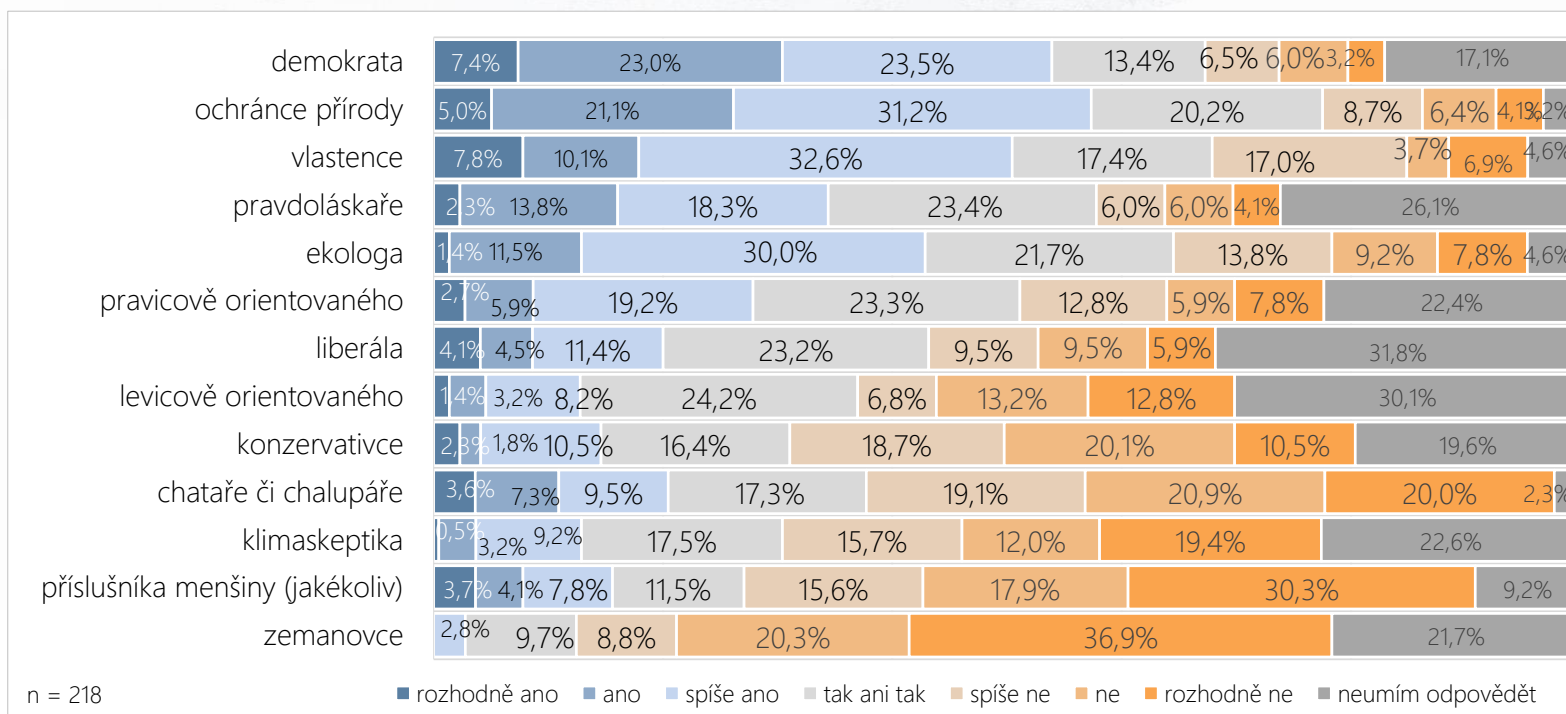


Jak často tyto sociální sítě využíváte?

Ochránci přírody, demokraté a vlastenci

Za koho se považují mladí Češi a Češky?

„Na prvním místě za **ochránce přírody** (57 %)! Nadpoloviční většina se také vnímá jako **demokraty** (54 %) a **vlastence** (51 %). Zajímavé je nízké zastoupení levicové orientace. Mezigeneračně je patrné, že celková ochota se s něčím identifikovat je významně nižší.“

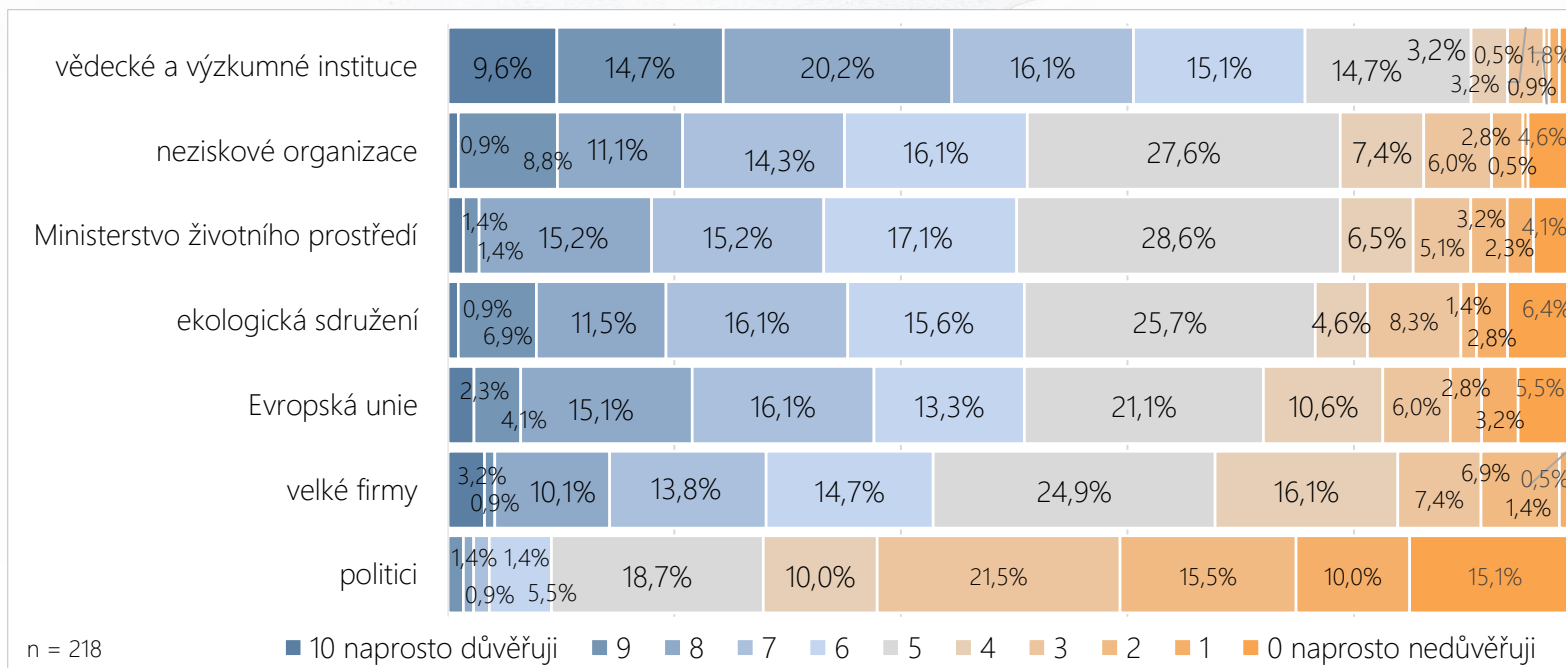


Do jaké míry sami sebe považujete či nepovažujete za...

Důvěra mladých v instituce

Komu věří, resp. nevěří dotazovaní respondenti a respondentky?

„Mladí Češi a Češky *důvěřují doptávaným institucím výrazně více než starší generace. Jejich největší důvěru mají vědecké a výzkumné instituce (76 %), s odstupem následované neziskovými organizacemi (51 %), Ministerstvem životního prostředí (50 %), ekologickými sdruženími (51 %) a Evropskou unií (51 %). Zcela minimální důvěru mají politici (9 %).*

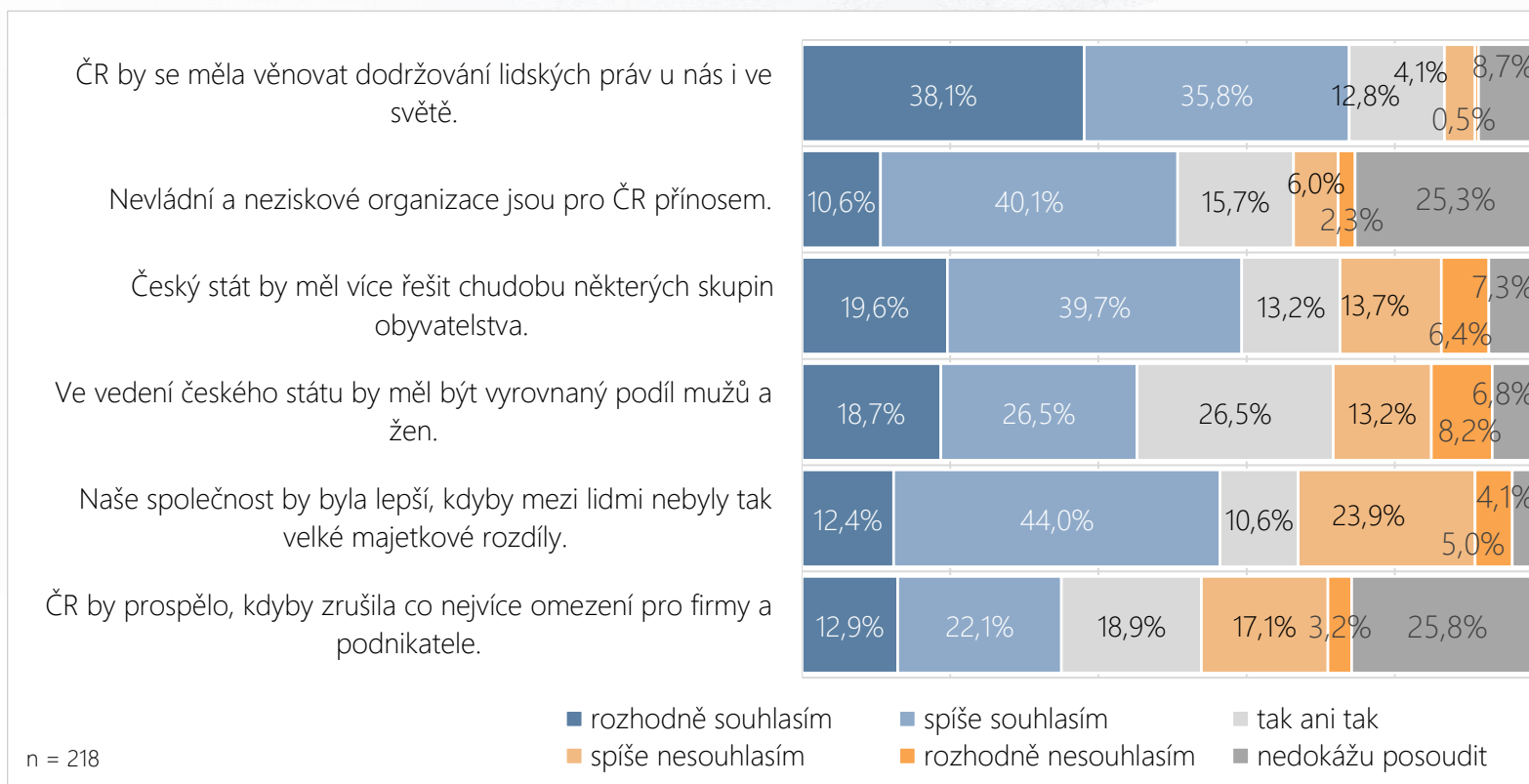


U každé z následujících institucí, prosím označte, do jaké míry každé z nich Vy osobně důvěřujete. – Upraveno podle Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2018)

Lidská práva a rovnostářství #1

Jaké je politické přesvědčení dotazovaných?

„Soudě podle jejich odpovědí kladou velký důraz na **lidskoprávní i ekonomickou ochranu ohrožených a marginalizovaných skupin**. Navzdory nízké popularitě levicové orientace (viz str. 13) je evidentní, že jejich názory jsou nejčastěji právě liberálně/progresivně levicové.“

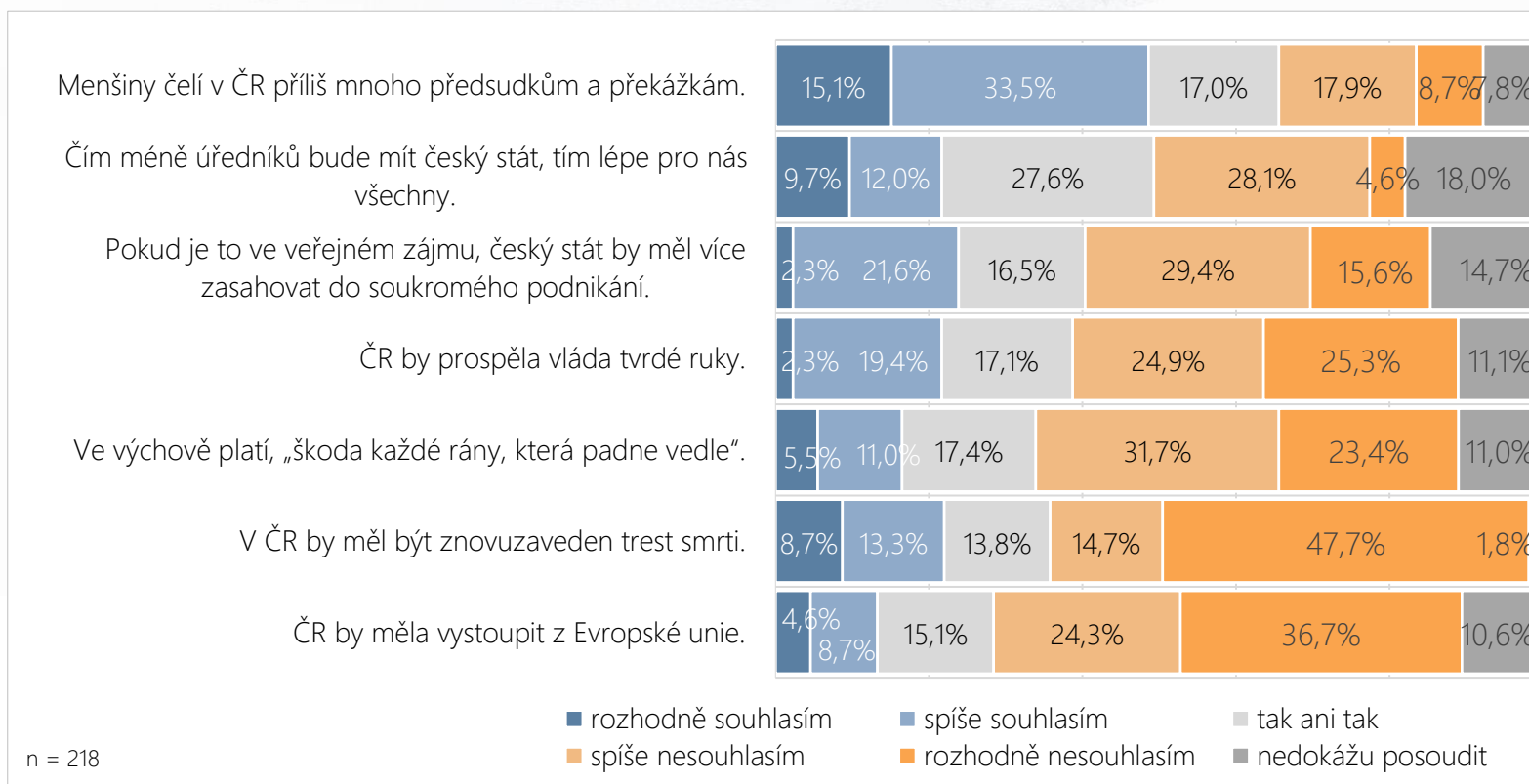


Souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími tvrzeními?

Lidská práva a rovnostářství #2

Jaké je politické přesvědčení dotazovaných?

„Jednoznačně mladí **odmítají vystoupení z Evropské unie, stejně jako další autoritářské a konzervativní názory**. Zřejmě je i určitá ambivalence až rezervovanost ve vztahu k pravicovým myšlenkám minimálního státu a deregulovaného trhu.“

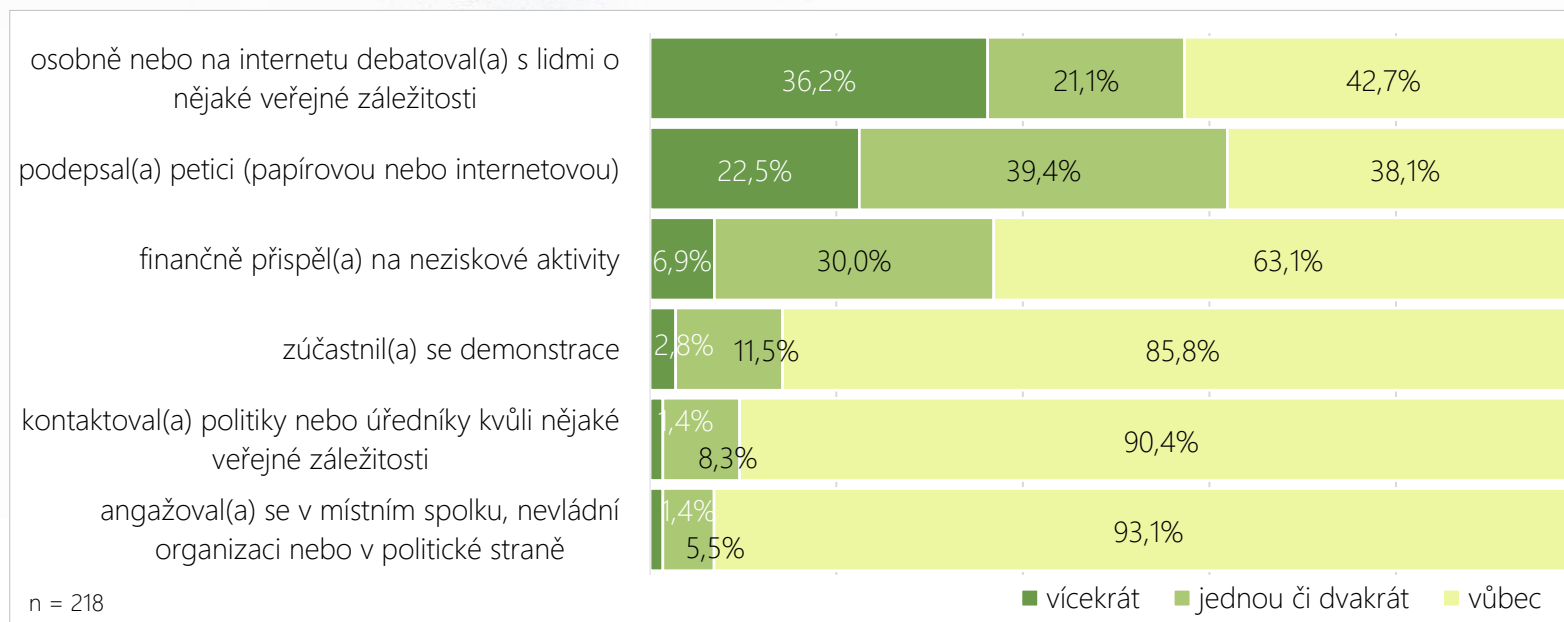


Souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími tvrzeními?

Mladí diskutující, petice podepisující

Do jakých způsobů občanské angažovanosti se oslovení v posledních pěti letech zapojili?

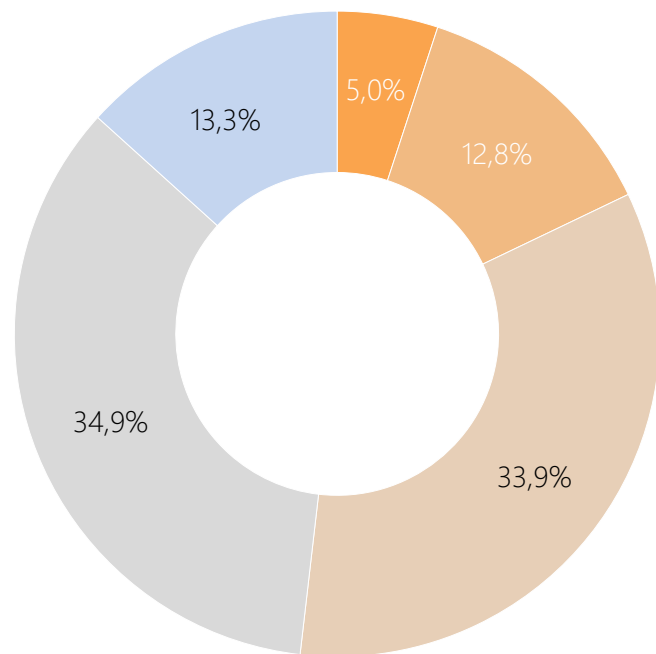
„Také občanská angažovanost má svá specifika z hlediska věku. Oproti starším generacím jsou mladší ochotnější debatovat osobně nebo on-line o veřejných záležitostech (57 %) a podepsat petici (62 %). Naopak významně méně přispívají na neziskové aktivity (37 %), kontaktují politiky nebo úředníky kvůli veřejným záležitostem (10 %) a angažují se v místním spolku, neziskové organizaci nebo politické straně (7 %).“



Kterou z následujících aktivit, pokud nějakou, jste udělal(a) během posledních pěti let?

Nespokojenost se životním způsobem společnosti

Jak se mladým líbí způsob, jak žije většina současné společnosti?



„Nadpoloviční většině dotazovaných se životní způsob současné společnosti nelíbí – v součtu se jedná o 52 %. Současně pouze 13 % hodnotí životní styl pozitivně. Více než třetina veřejnosti nemá na položenou otázku vyhraněný názor, odpovídá 'tak napůl'.“

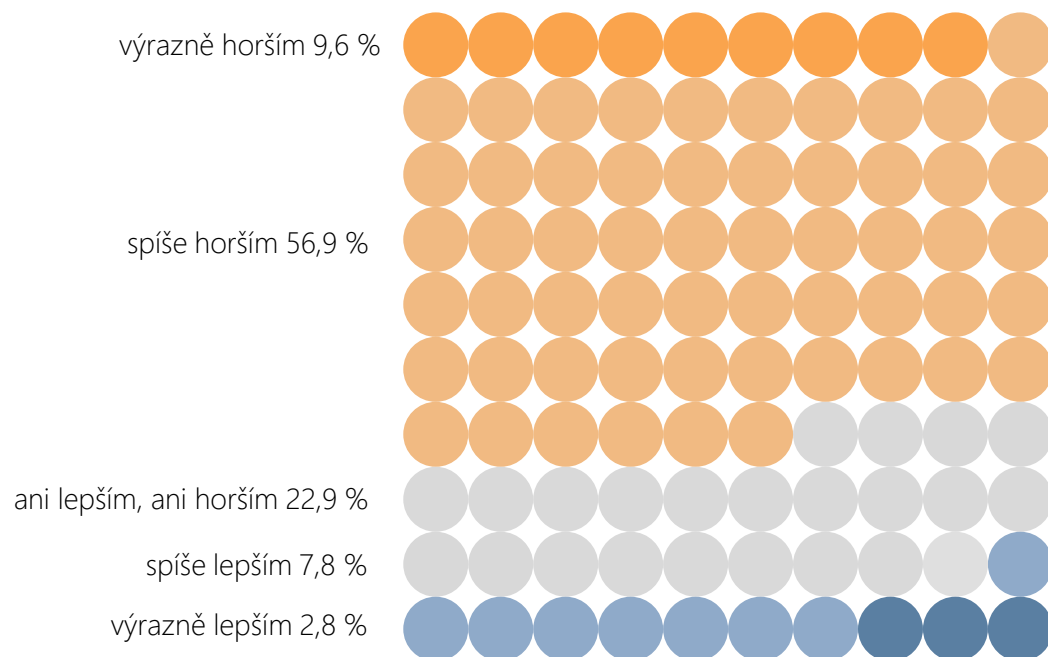
n = 218

■ velmi nelíbí ■ nelíbí ■ spíše nelíbí ■ tak napůl ■ spíše líbí ■ líbí ■ velmi líbí

Jak se Vám líbí nebo nelíbí způsob, jak žije většina současné společnosti?

Pesimismus do budoucna

V jakém světě budou žít podle mladých dětí, které se rodí v těchto letech?



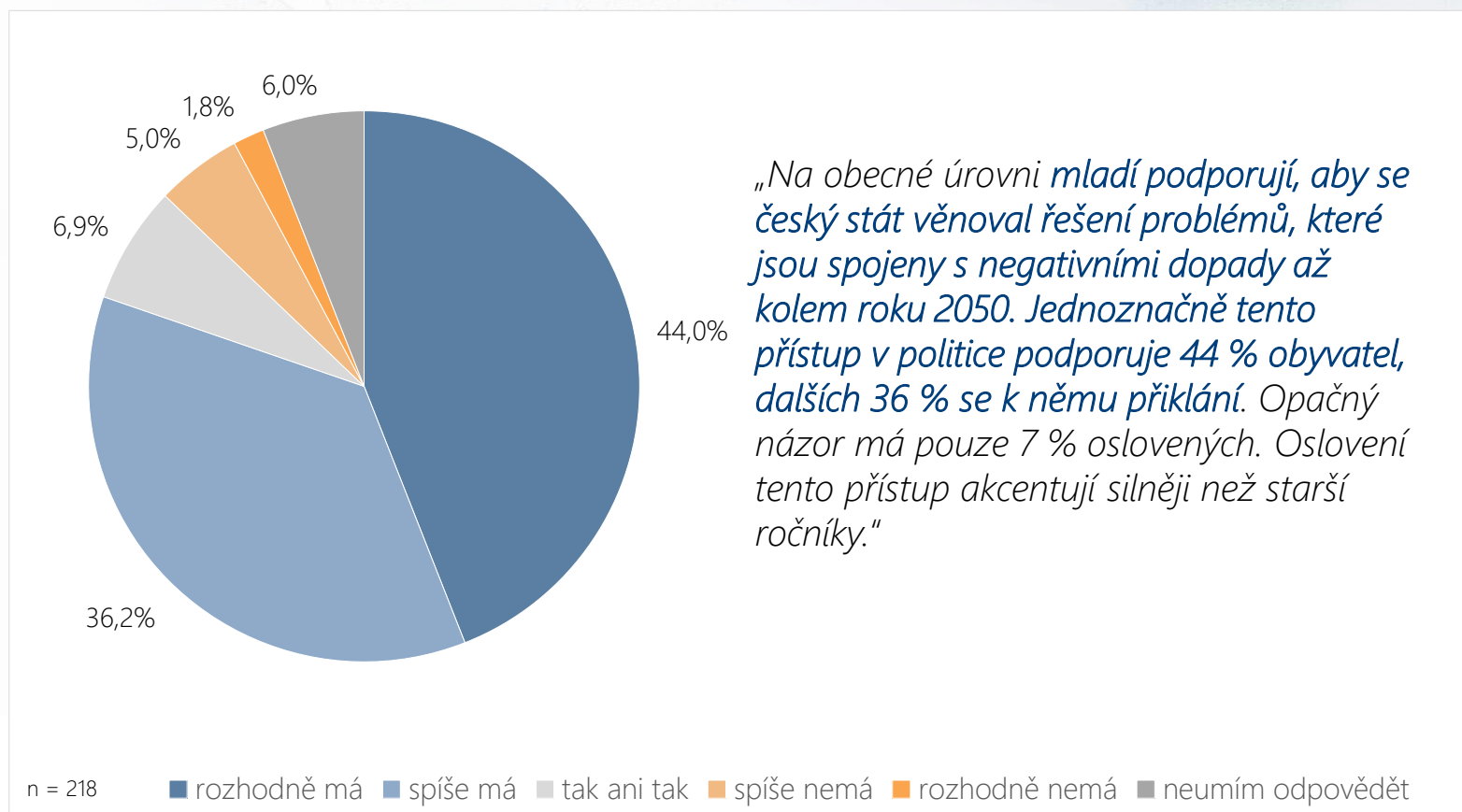
„V horším. Alespoň podle názorů více než 67 % oslovených. Výrazně s tím kontrastuje, že optimistické vyhlídky do budoucna má pouze 11 % dotazovaných. Neutrální názor, že svět nebude ani lepší, ani horší, zastává 23 %.“

n = 218

V jakém světě budou podle Vás žít děti, které se rodí v těchto letech?

Velká podpora pro prozíravou, strategickou politiku

Má podle mladých řešit český stát problémy, které naší zemi hrozí kolem roku 2050?



Když to vezmeme obecně, má či nemá řešit český stát podle Vašeho názoru problémy, které České republice hrozí kolem roku 2050?



Obecné postoje ke změně klimatu

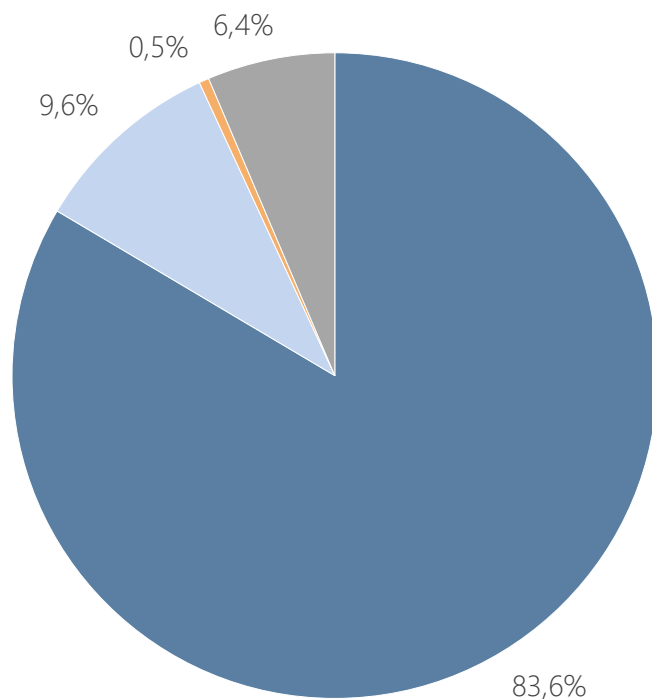
Domnívají se mladí, že probíhá změna klimatu?

Jakou pro ně má naléhavost a důležitost?

Věří, že ji mohou společně – nebo osobní snahou – zmírnit?

Drtivá většina uznává změnu klimatu

Jsou mladí Češi a Češky přesvědčeni o existenci změny klimatu?



„Více než čtyři pětiny oslovených si uvědomují, že změna klimatu už reálně probíhá, další desetina očekává změnu klimatu v budoucnu. Pouze půl procenta (!) změnu klimatu zpochybňuje, a 6 % neumí odpovědět.“

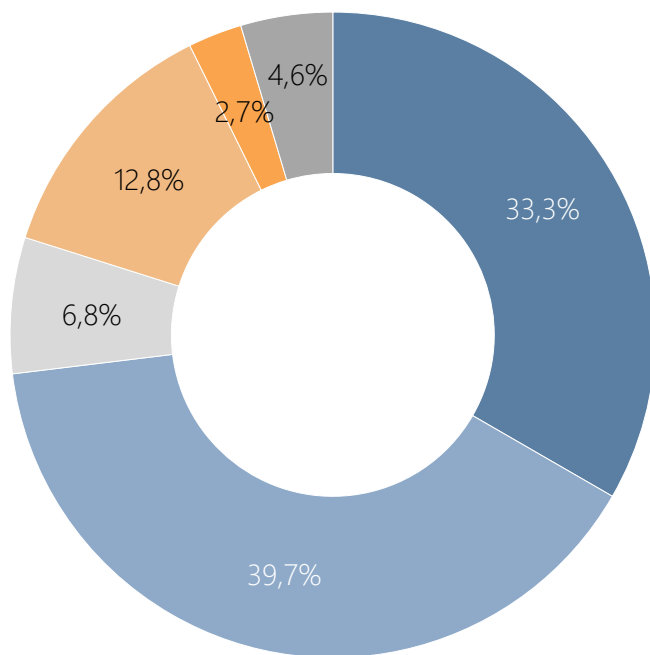
- globální změna klimatu již probíhá
- globální změna klimatu nyní neprobíhá, ale nastane v budoucnu
- ke globální změně klimatu vůbec nedojde
- nevím, nedokážu odpovědět

n = 218

Které z následujících tvrzení o globální změně klimatu je nejbližší Vašemu názoru? – Podle Ziegler (2017)

Klima se mění hlavně kvůli lidem...

Považují mladí lidskou činnost za hlavní příčinu změny klimatu?



„Více než 70 % rozhodně či spíše souhlasí s tím, že hlavní příčinou změny klimatu jsou tzv. antropogenní vlivy. Jen přibližně 15 % tento pohled odmítá. Více než desetina oslovených nemá jasný názor.“

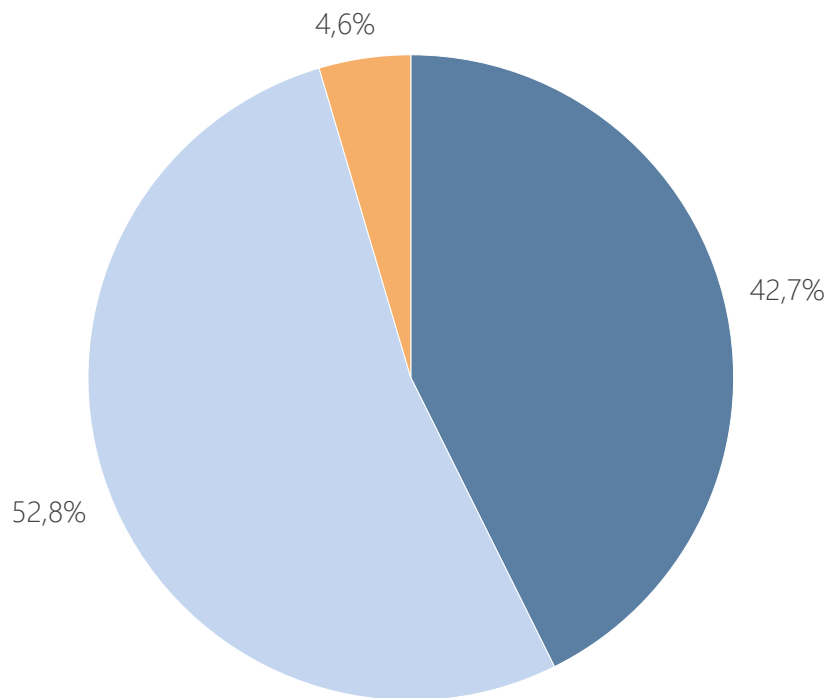
- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- tak ani tak
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím
- nedokážu posoudit

n = 218

Souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími tvrzeními? Lidstvo a lidské aktivity jsou v současné době hlavní příčinou změny klimatu. – Podle European Investment Bank (2020)

Podpora pro ochranu klimatu stoupá

Jak se podle dotazovaných změnila jejich podpora pro ochranu klimatu za poslední dva roky?



„Právě mezi mladými nejvíce přibýlo těch, kteří podporují ochranu klimatu. Už několik let je na čase mluvit spíše o společenském konsensu v této otázce, než o rozdělení společnosti.“

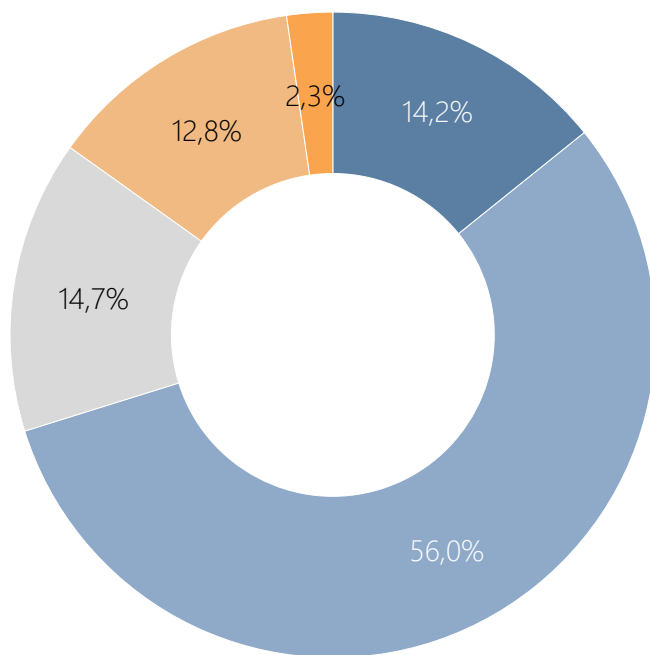
- Nyní více než dříve podporuji ochranu klimatu.
- Názor jsem v posledních dvou letech nezměnil.
- Nyní více než dříve odmítám ochranu klimatu.

n = 218

Změnil se či nezměnil během posledních dvou let Váš názor na ochranu klimatu?

Změna klimatu kolem nás

Jak moc si všímají či nevšímají mladí lidé projevů změny klimatu?



n = 218

„Výsledky ukazují, že 70 % oslovených kolem sebe projevy změny klimatu pozoruje, z toho 14 % rozhodně. Spíše nebo rozhodně je nevnímá pouze 15 % respondentů a respondentek.“

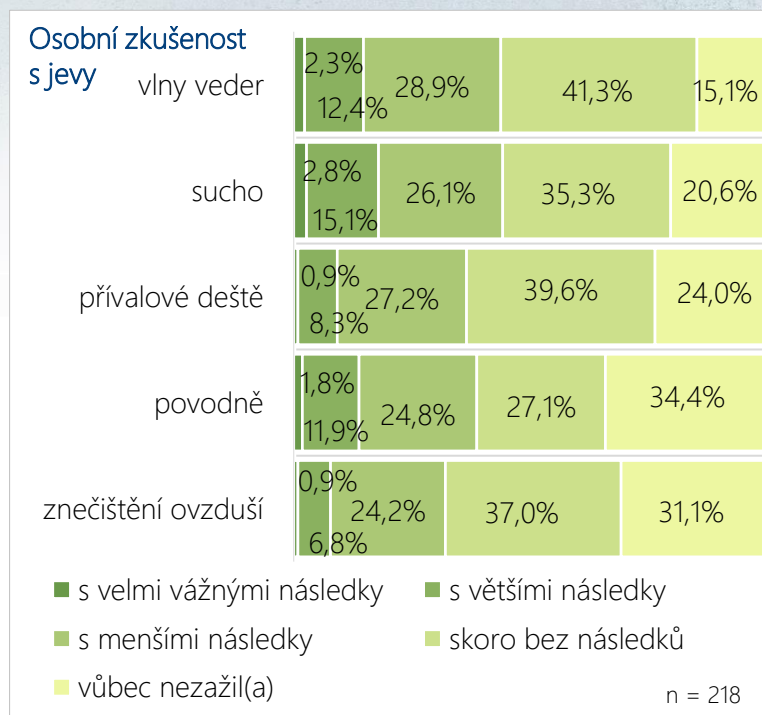
- rozhodně ano
- spíše ano
- tak ani tak
- spíše ne
- rozhodně ne

Už jste si všiml(a) nějakých projevů globální změny klimatu? – Podle Krajhanzl et al. (2015)

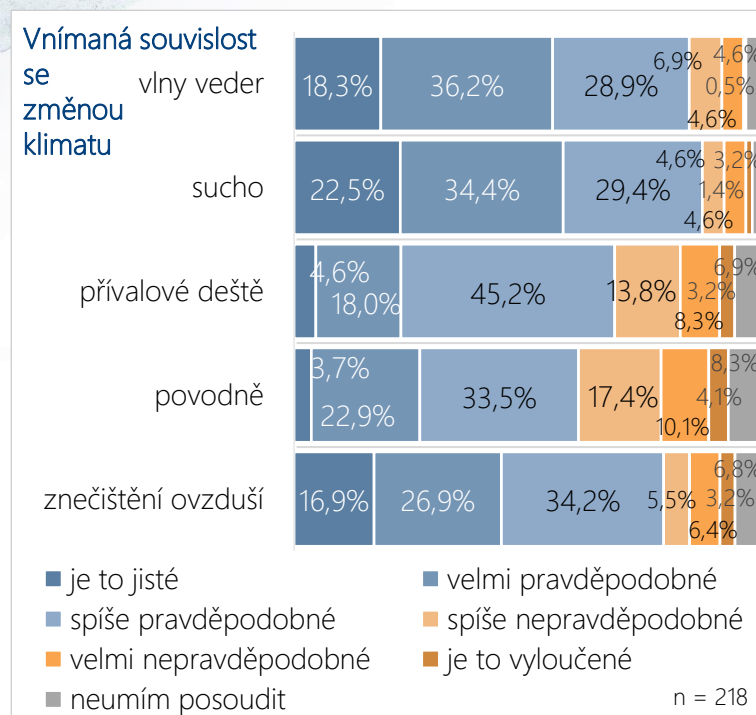
Sucha, vlny veder, přívalové deště...

Kolik mladých má zkušenosti s extrémním počasím? Chápu je jako projevy změny klimatu?

„Ačkoliv následky těchto jevů dosud pocítila jen menšina, jedná se v přepočtu o velké množství poškozených. Významná většina oslovených dává jevy jako je sucho, vlny veder, přívalové deště, povodně či znečištění ovzduší do souvislosti se změnou klimatu – ti mladší častěji než starší.“



Zažil(a) jste Vy nebo Vaši blízcí na vlastní kůži něco z následujících jevů? Pokud ano, byl někdo z vás přímo zasažen, např. majetkově, zdravotně či jinak?



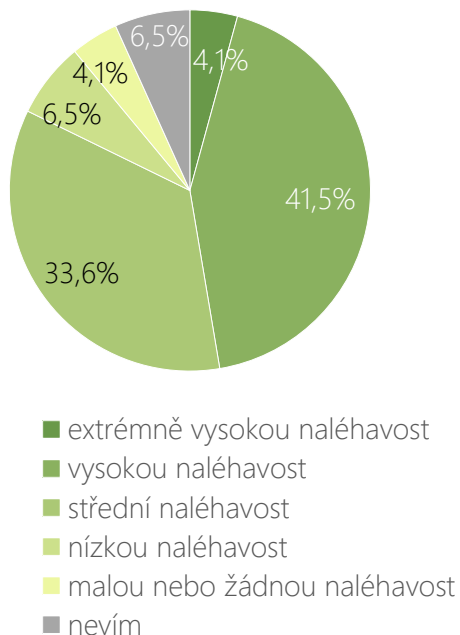
Jak je podle Vás pravděpodobné či nepravděpodobné, že následující jevy v České republice nějakým způsobem souvisí se změnou klimatu?

Naléhavá a relativně důležitá

Považují mladí řešení změny klimatu za naléhavé? Je pro ně změna klimatu důležitá?

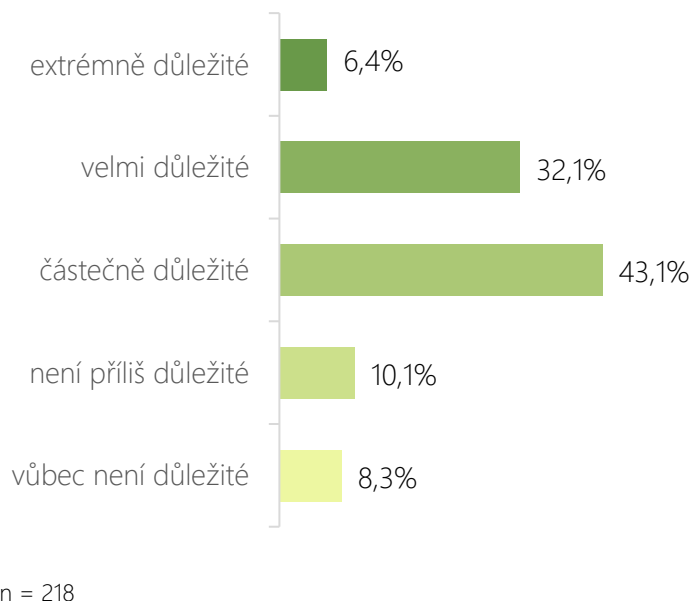
„Pro bezmála polovinu dotazovaných je řešení změny klimatu extrémně nebo vysoce naléhavé, pro další třetinu má střední naléhavost. Pro sebe osobně ji pak za extrémně či velmi důležitou považuje necelých 40 %, dalších 43 % za částečně důležitou.“

Naléhavost



Které z tvrzení nejlépe vyjadřuje Váš pohled na naléhavost, s níž je potřeba řešit změnu klimatu? Řešení změny klimatu má...

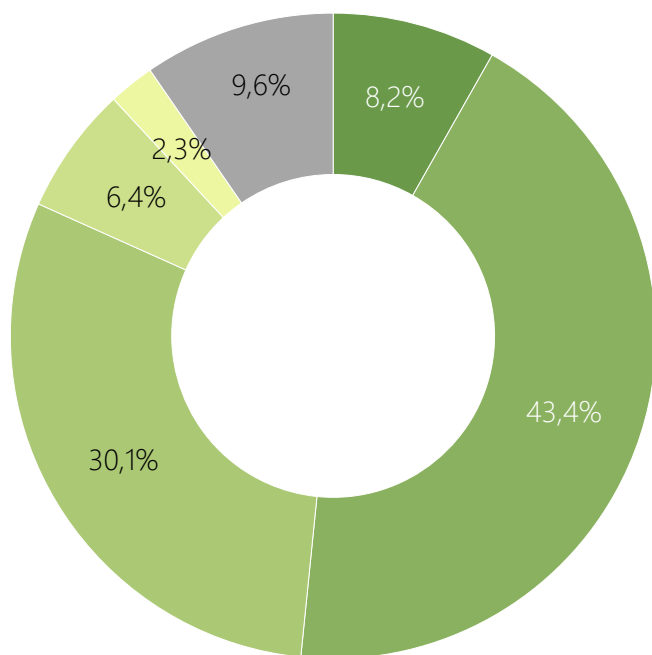
Důležitost



Jak je pro Vás osobně důležité téma změny klimatu? – Podle Maibach et al. (2011)

Názory okolí na změnu klimatu

Mají dotazovaní stejný pohled na změnu klimatu jako ti, jejichž názor je pro ně důležitý?



n = 218

„Více než polovina respondentů a respondentek se ve svém pohledu na změnu klimatu shodne s těmi, jejichž mínění je pro ně důležité (to je nejvíce ze všech věkových skupin!). Jen minimum mladých se ve svých názorech s těmito osobními autoritami rozchází. Další bezmála třetina zažívá v této oblasti 'tak půl na půl' shodu i rozpory s těmi, jejichž názorů si cení.“

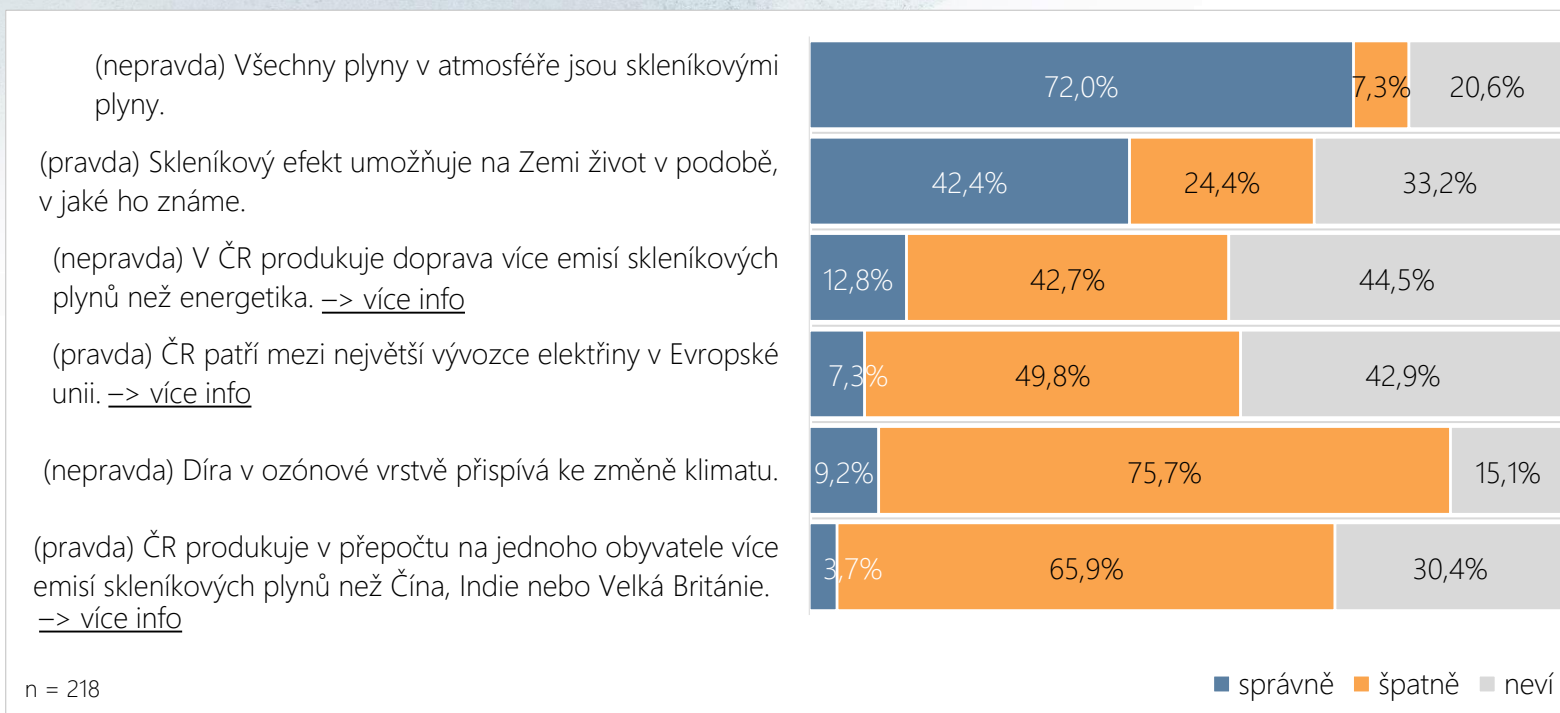
- skoro všichni mají stejný názor jako Vy
- většina má stejný názor jako Vy
- asi půl na půl
- menšina má stejný názor jako Vy
- skoro nikdo nemá stejný názor jako Vy
- neumím odhadnout

Jaký názor na změnu klimatu mají lidé, jejichž názor je pro vás důležitý?

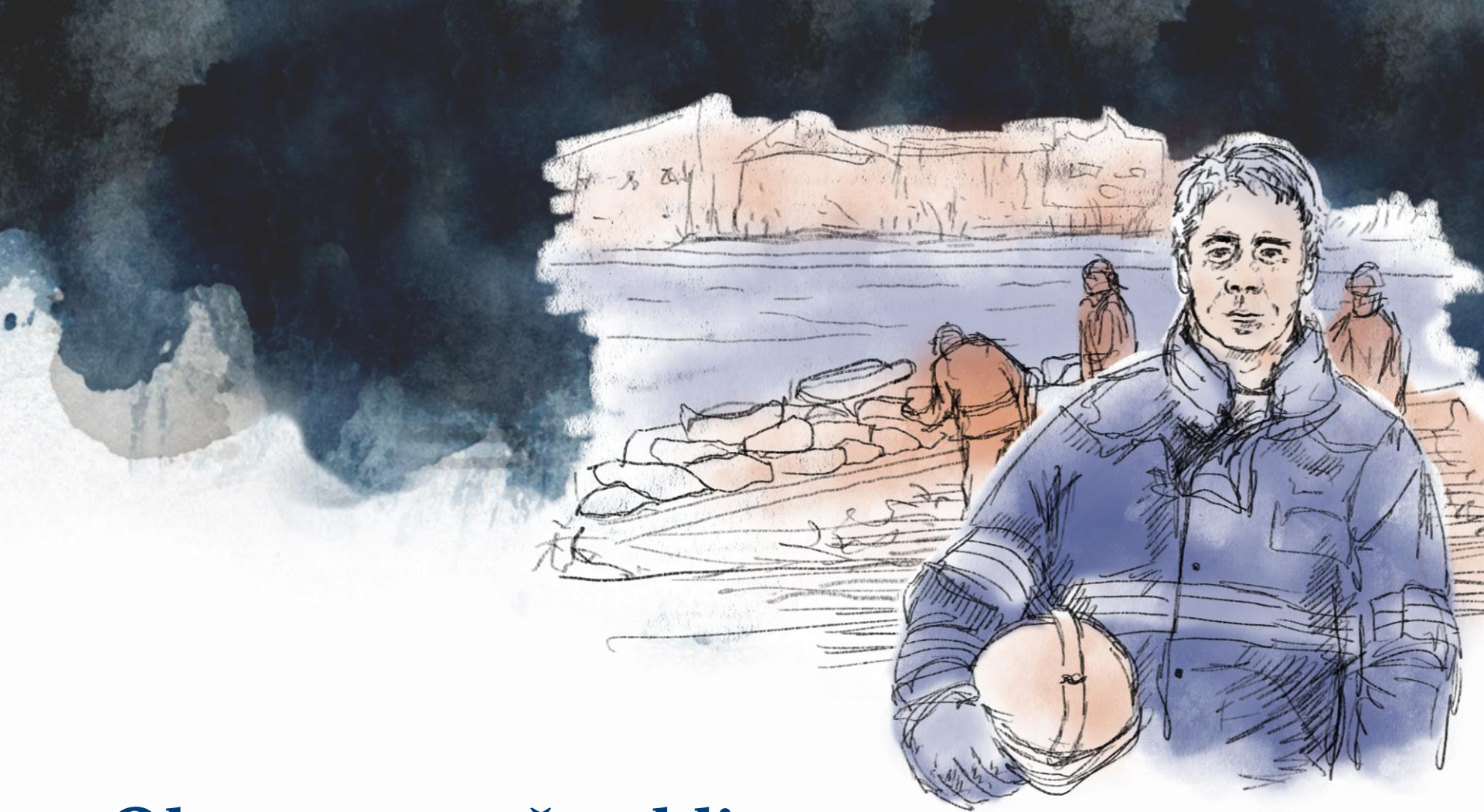
Slabé znalosti o změně klimatu a jeho ochraně

Jaká je klimatická gramotnost mladých, např. v otázkách změny klimatu nebo energetiky?

„Graf ukazuje, jak **slabá je znalostní báze v klimatické problematice**. Například jen 4 % oslovených správně ví, že Česká republika produkuje více emisí skleníkových plynů na hlavu než Indie, Čína nebo Velká Británie. Více informací na stránkách [Faktaoklimatu.cz](https://faktaoklimatu.cz).“



Označte tvrzení, která jsou podle Vašeho názoru pravdivá:



Obavy ze změny klimatu

Považuje nejmladší generace dopady změny klimatu za závažný problém?

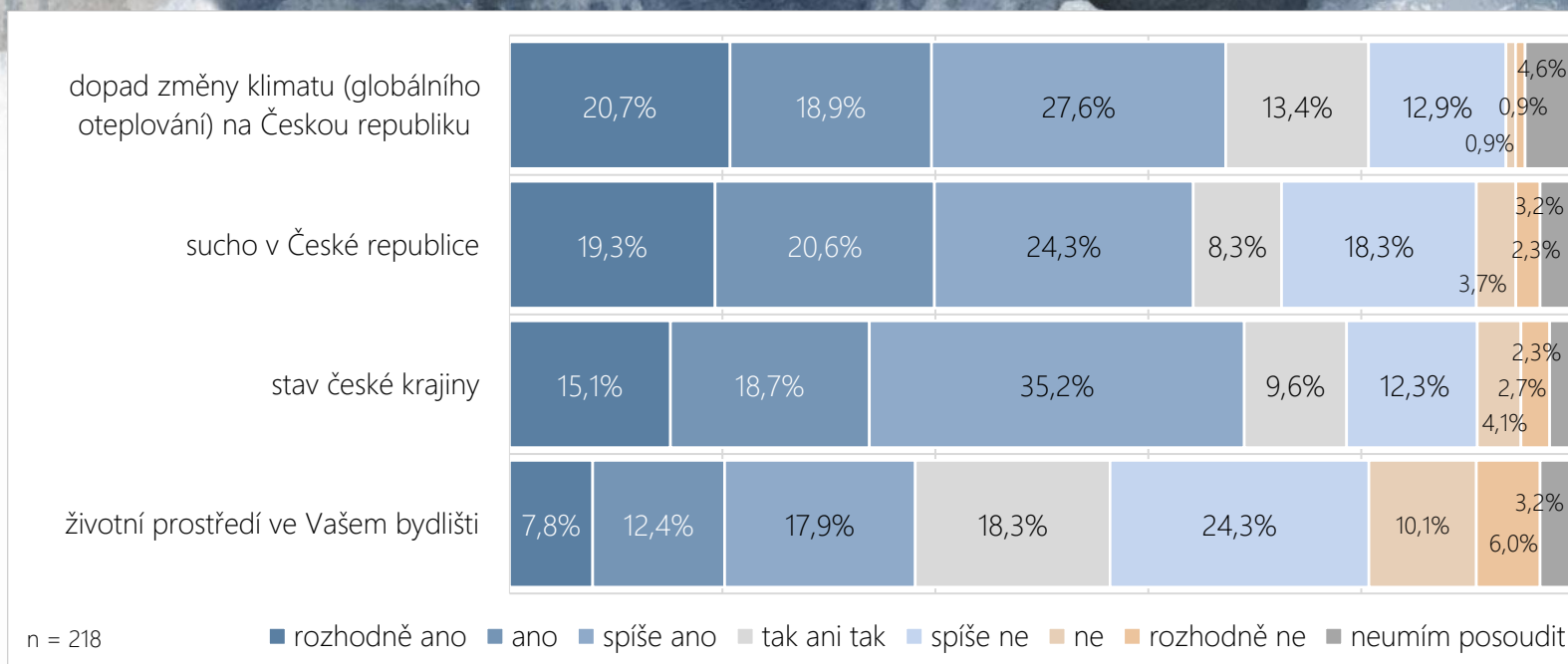
Jaké emoce v nich klimatická změna vyvolává?

A když srovnáme očekávané dopady změny klimatu s předpokládanými dopady ochrany klimatu, čeho se obávají více?

Problémy, kam se podíváš

Považují mladí dopady klimatické změny v České republice za závažný problém? A nakolik hodnotí jako závažné i jiné problémy?

„Přibližně 67 % oslovených považuje dopady změny klimatu v České republice za závažný problém (tedy více než u jiných věkových skupin). V případě stavu české krajiny je to 69 %, sucho 64 %, a životního prostředí v místě bydliště nejméně – 38 % (tedy méně než u starších).“

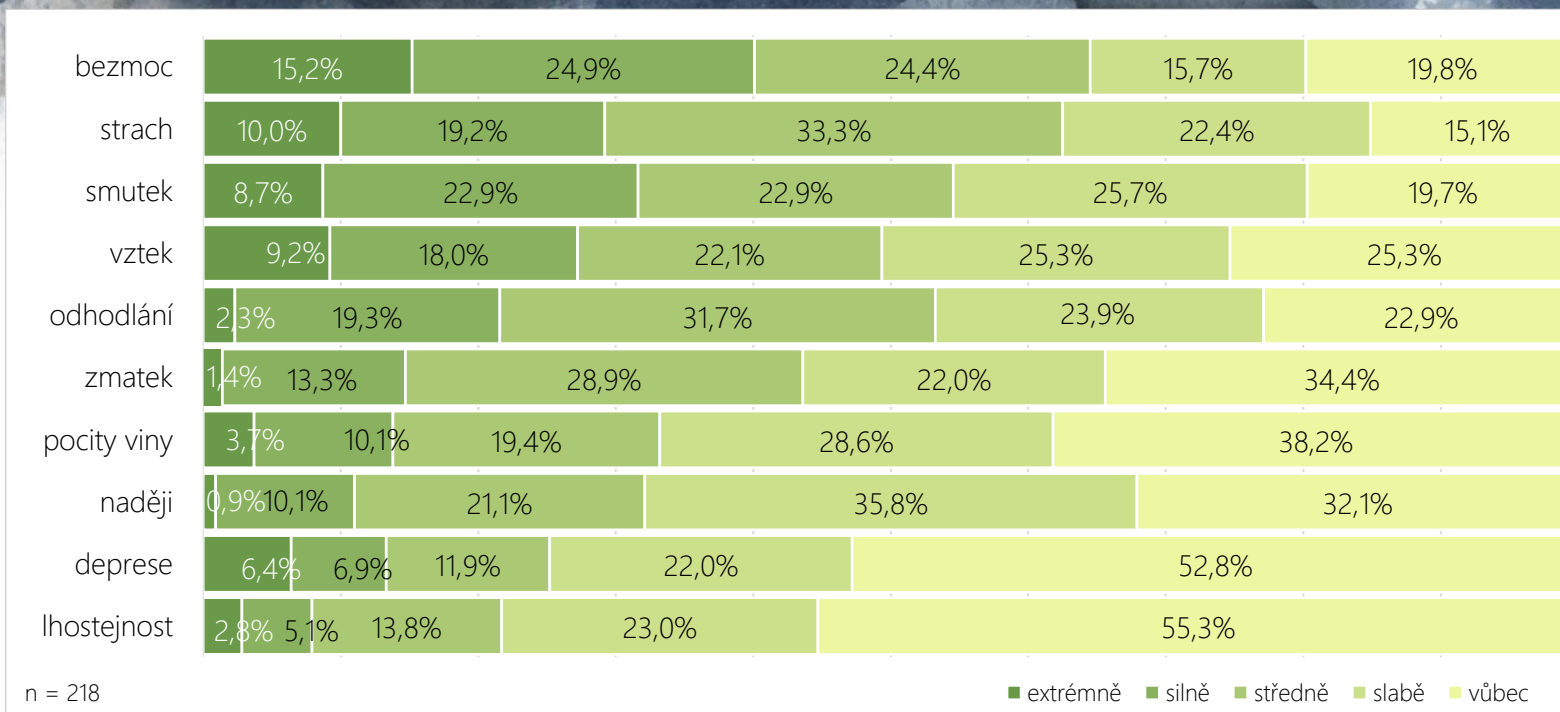


Představuje nebo nepředstavuje situace v těchto oblastech závažný problém? – Upraveno podle Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2018)

Bezmoc, strach, smutek, vztek a deprese...

Jaké pocity v mladých Čechách a Češkách vyvolává, když pomyslí na změnu klimatu?

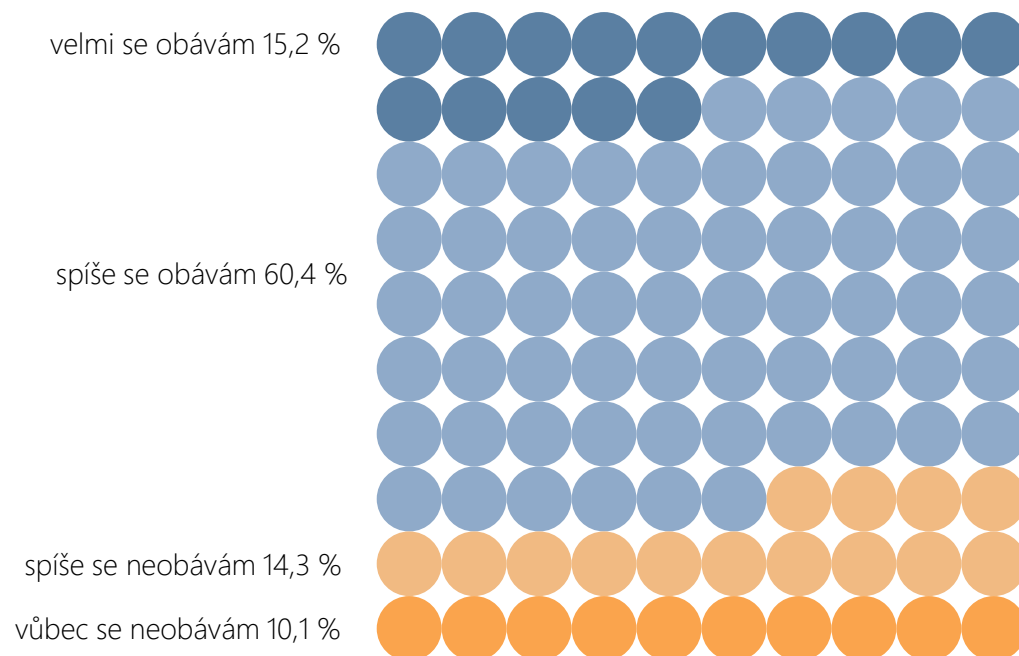
*„Především **bezmoc**. Ale také **strach**, **smutek** nebo **vztek**. Tyto emoce podle svých slov prožívá 'extrémně' asi každý desátý mladý člověk, celkově nejvíce ze všech věkových skupin. Ještě mnohem více oslovených prožívá tyto pocity 'silně'. Málokdo je ke změně klimatu zcela lhostejný.“*



Když pomyslíte na změnu klimatu, jaké pocity/emoce to ve Vás vyvolává?

Většina má obavy

Jaké procento nejmladších obyvatel České republiky pocítuje obavy ze změny klimatu?



„Použili jsme stejnou otázku jako je používána v jednom z nejznámějších zahraničních výzkumů veřejného mínění ve vztahu ke klimatu.

*Odpovědi ukazují, že **obavy ze změny klimatu prožívají přibližně tři čtvrtiny nejmladších občanů a občanek České republiky.**“*

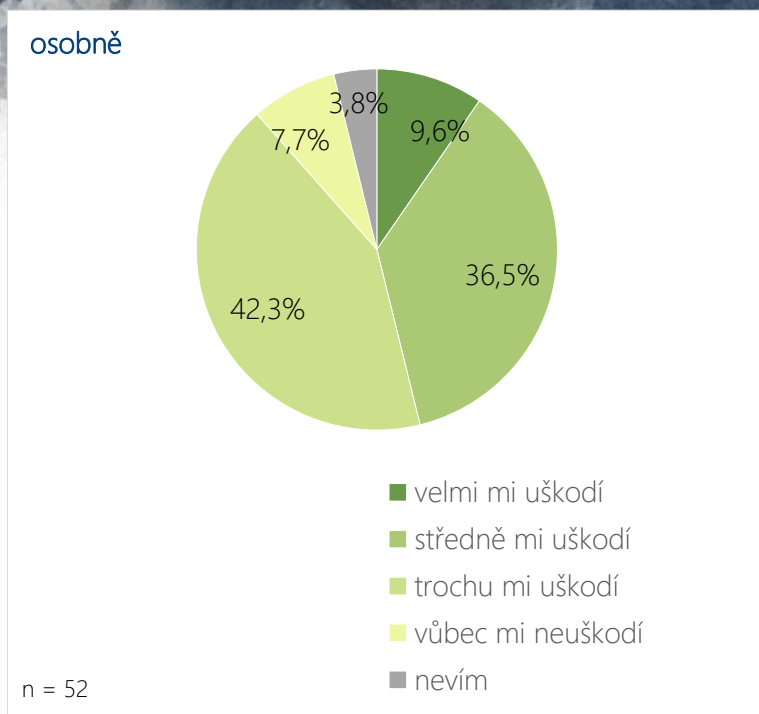
n = 218

Jak moc se obáváte změny klimatu? – Podle Maibach et al. (2011)

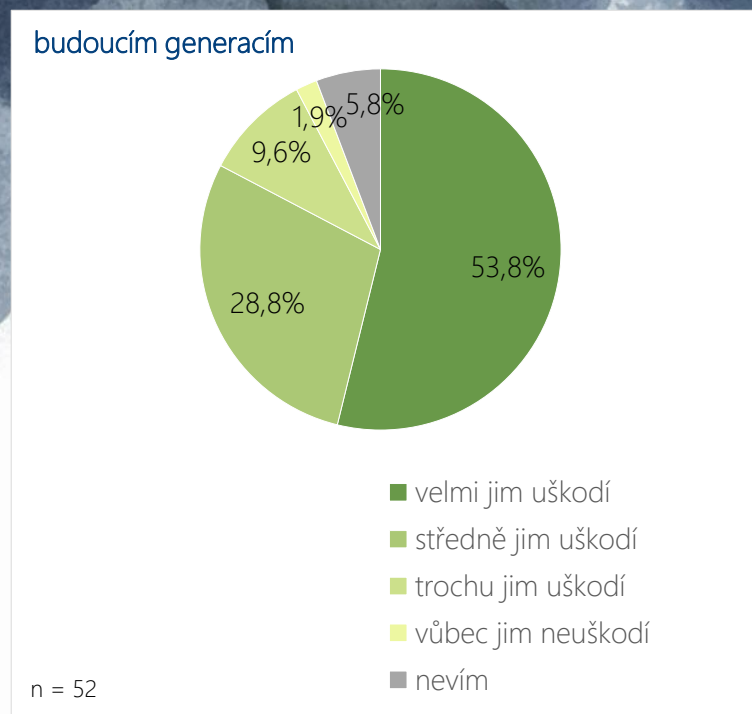
... více obav o další generace, než o sebe

Jaký podíl mladých se obává, že jim změna klimatu osobně uškodí? A dalším generacím?

„Větší obavy mají dotazovaní z toho, jak změna klimatu uškodí budoucím generacím. Že je poškodí velmi nebo středně se domnívá 83 % oslovených. Obavy, že změna klimatu negativně zasáhne velmi nebo středně je osobně, si připouští 46 %.“



Do jaké míry si myslíte, že změna klimatu uškodí Vám osobně?
– Podle Maibach et al. (2011)

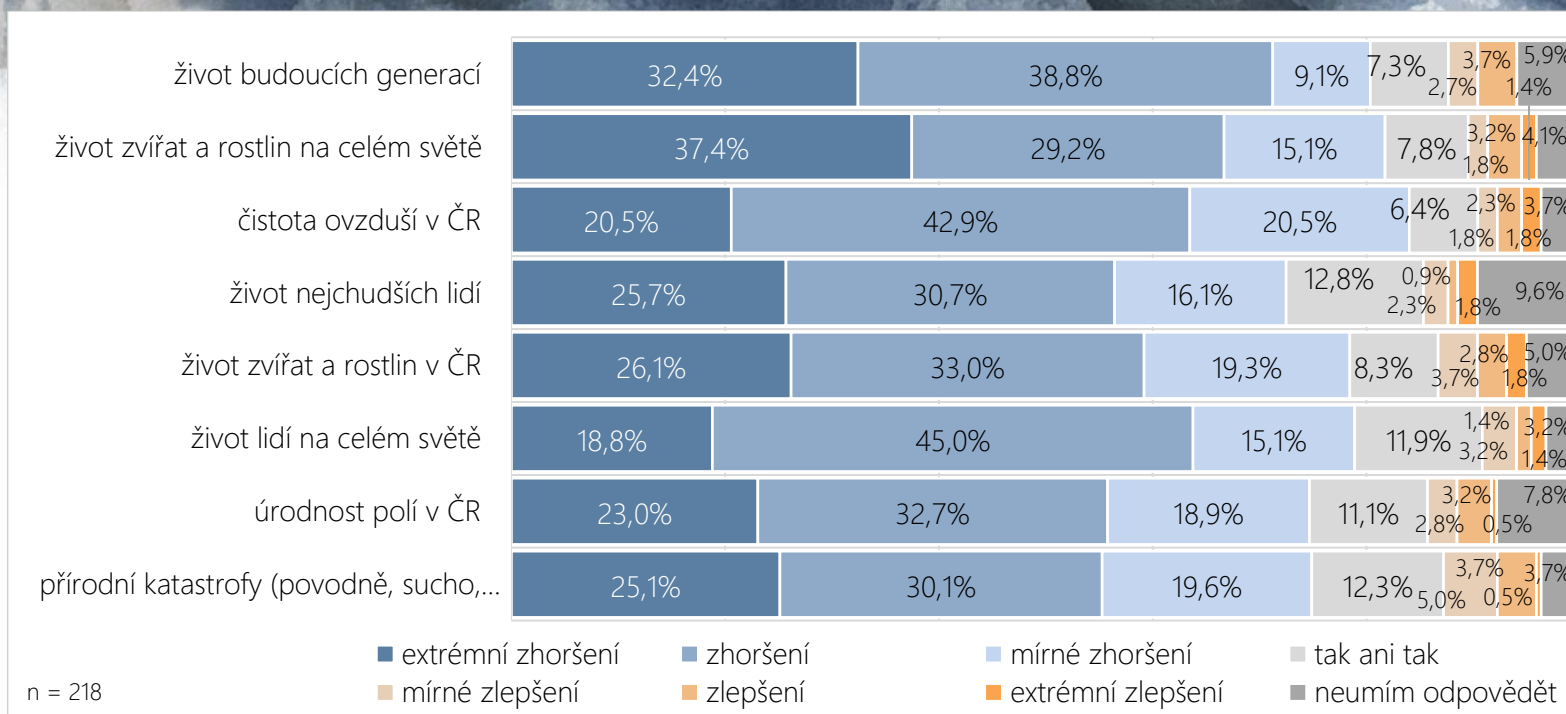


Do jaké míry si myslíte, že změna klimatu uškodí budoucím generacím lidí?
– Podle Maibach et al. (2011)

Změna klimatu je pro většinu hrozba #1

Jaké dopady změny klimatu mladá generace očekává, kdyby nedošlo k jejímu zmírňování?

„Oproti starším generacím, kteří spatřují hrozby změny klimatu nejvíce na globální úrovni, se u nejmladších prolínají dopady globální (život budoucích generací, život zvířat a rostlin na celém světě, život lidí na celém světě, život nejchudších) s národní úrovní, s důrazem na ekologii (čistota ovzduší v ČR, život zvířat a rostlin v ČR, úrodnost polí v ČR).“

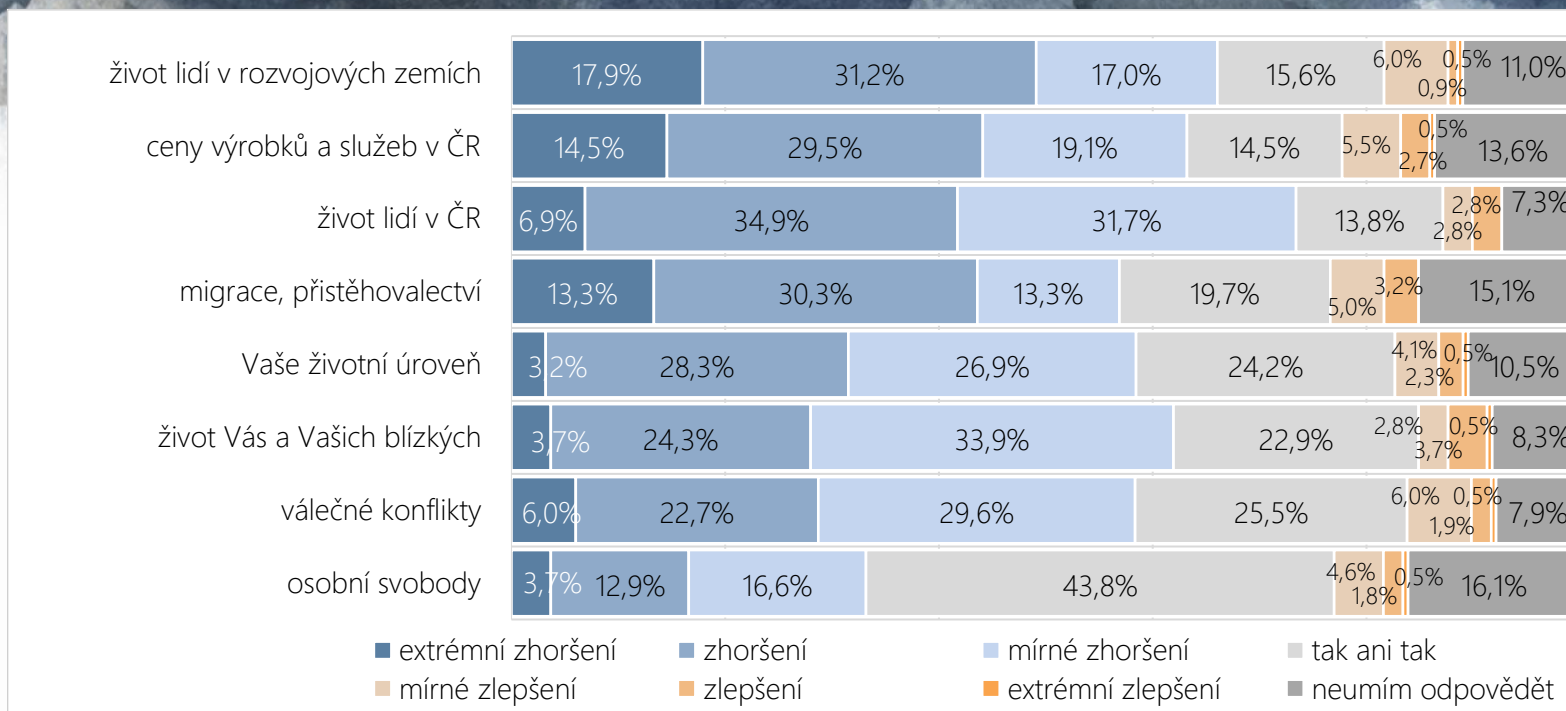


Představte si, že by lidstvo žádným způsobem nereagovalo na změnu klimatu. Jaké změny oproti současnosti by to v příštích letech přineslo v následujících oblastech?

Změna klimatu je pro většinu hrozba #2

Jaké dopady změny klimatu mladá generace očekává, kdyby nedošlo k jejímu zmírňování?

„Většina oslovených prakticky u všech zmíněných hrozeb předpokládají jednoznačné zhoršení. Vzato odzadu: nejméně očekávají zhoršení svých osobních svobod a válečných konfliktů, a pak dopady, které by pocítili oni sami – snížení své životní úrovně a života sebe a svých blízkých.“



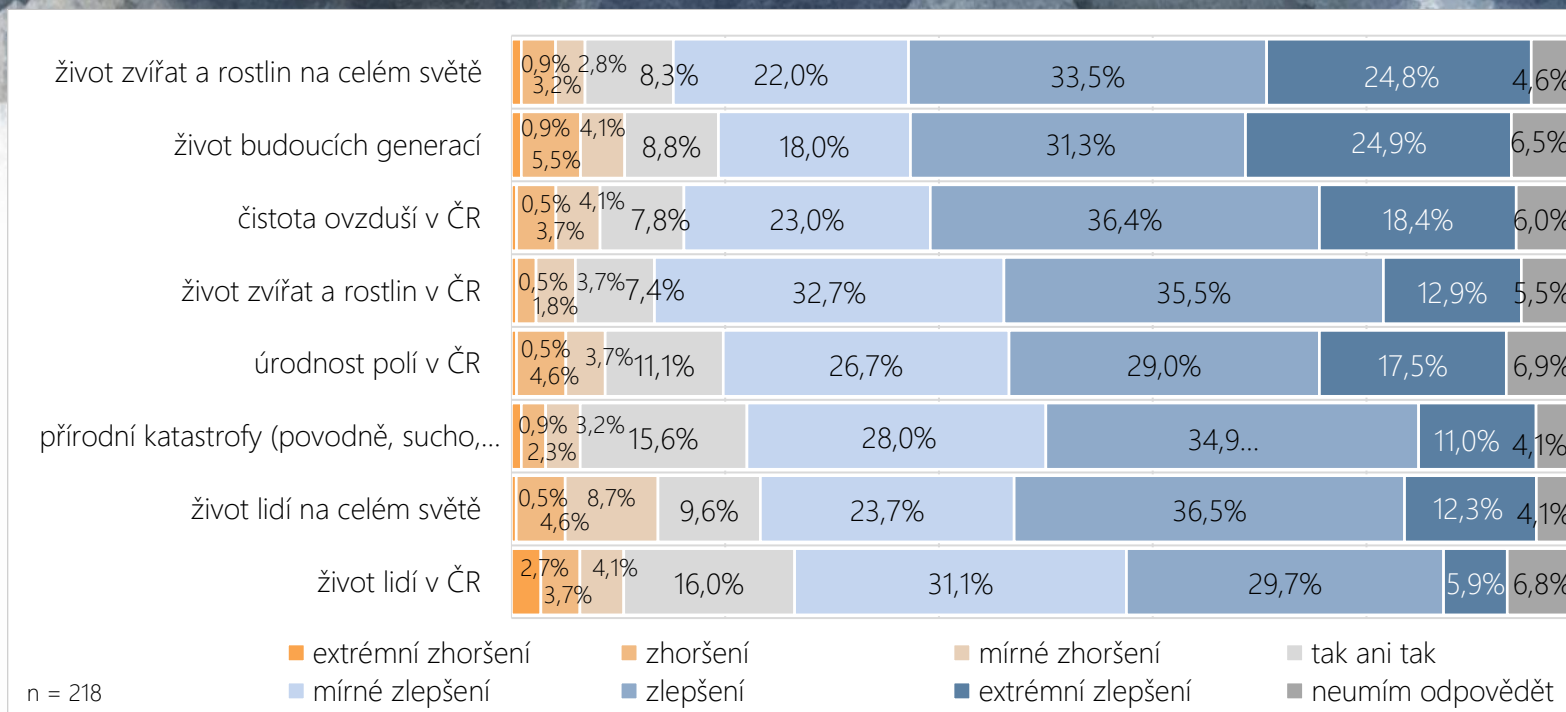
n = 218

Představte si, že by lidstvo žádným způsobem nereagovalo na změnu klimatu. Jaké změny oproti současnosti by to v příštích letech přineslo v následujících oblastech?

Ochrana klimatu je spíše příležitost #1

Jaká zlepšení či zhoršení situace by podle dotazovaných přinesla důsledná ochrana klimatu?

„Od ochrany klimatu výrazná většina nejmladší generace očekává zlepšení jak v dopadu na ochranu přírody a životního prostředí, tak v dopadu na společnost, jak na celosvětové, tak na české národní úrovni, jak pro současné, tak pro budoucí generace.“

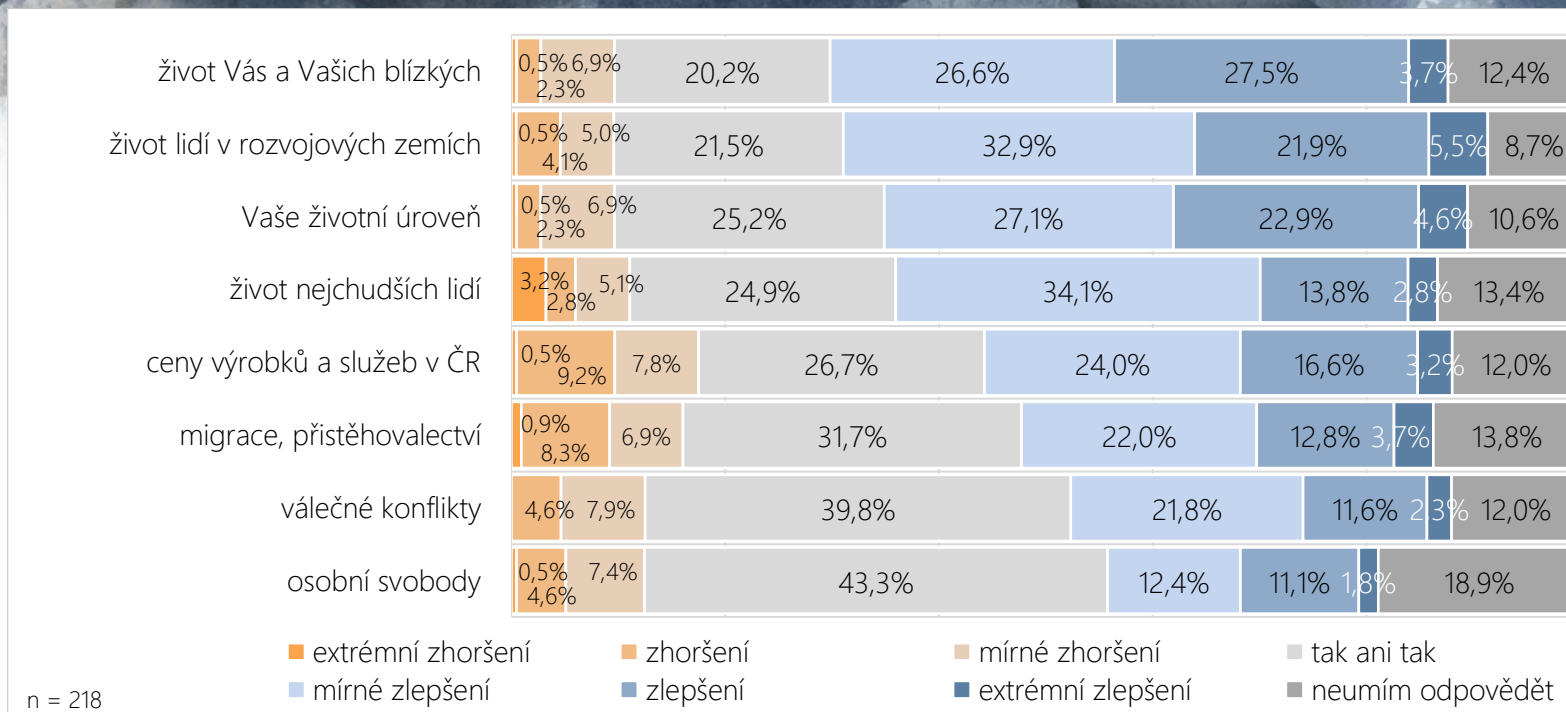


A teď si představte, že by lidstvo začalo důsledně chránit klima, především snižováním emisí skleníkových plynů. Jaké změny oproti současnosti by to v příštích letech přineslo v následujících oblastech?

Ochrana klimatu je spíše příležitost #2

Jaká zlepšení či zhoršení situace by podle dotazovaných přinesla důsledná ochrana klimatu?

„U všech zmíněných dopadů převažuje očekávané zlepšení nad očekávaným zhoršením situace, což platí i pro položky, jejichž zlepšení vnímají oslovení rezervovaně, jako např. ceny výrobků a služeb v ČR, migraci, válečné konflikty a osobní svobody.“

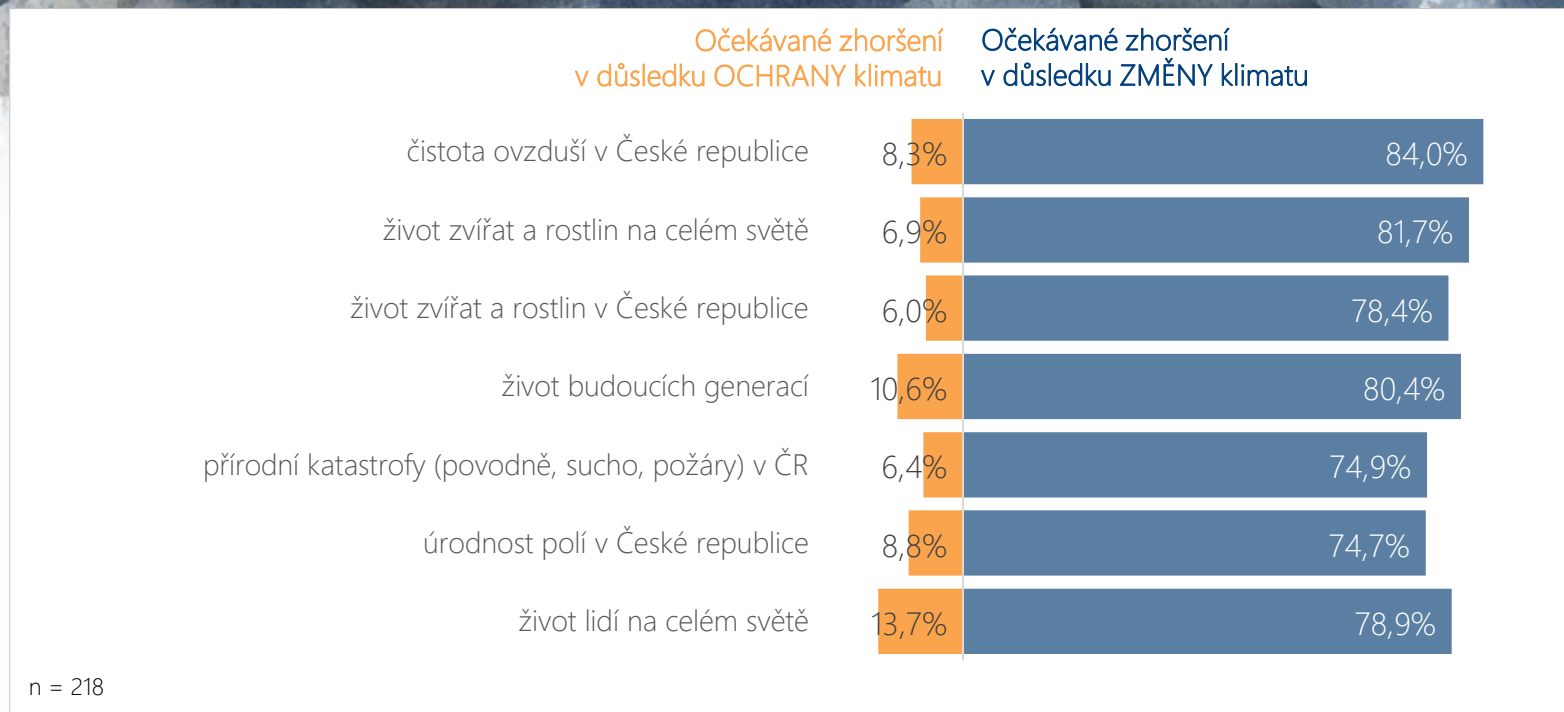


A teď si představte, že by lidstvo začalo důsledně chránit klima, především snižováním emisí skleníkových plynů. Jaké změny oproti současnosti by to v příštích letech přineslo v následujících oblastech?

Velké rozdíly mezi změnou a ochranou klimatu #1

Jaká zhoršení v jednotlivých oblastech mladí lidé očekávají, kdyby nedošlo ke zmírnění změny klimatu, ve srovnání s tím, kdyby bylo klima důsledně chráněno?

„I když se občas objevují obavy z negativních důsledků ochrany klimatu, je zřejmé, že výrazně dramatičtější zhoršení situace oslovení očekávají, pokud by ke zmírnění změny klimatu nedošlo.“

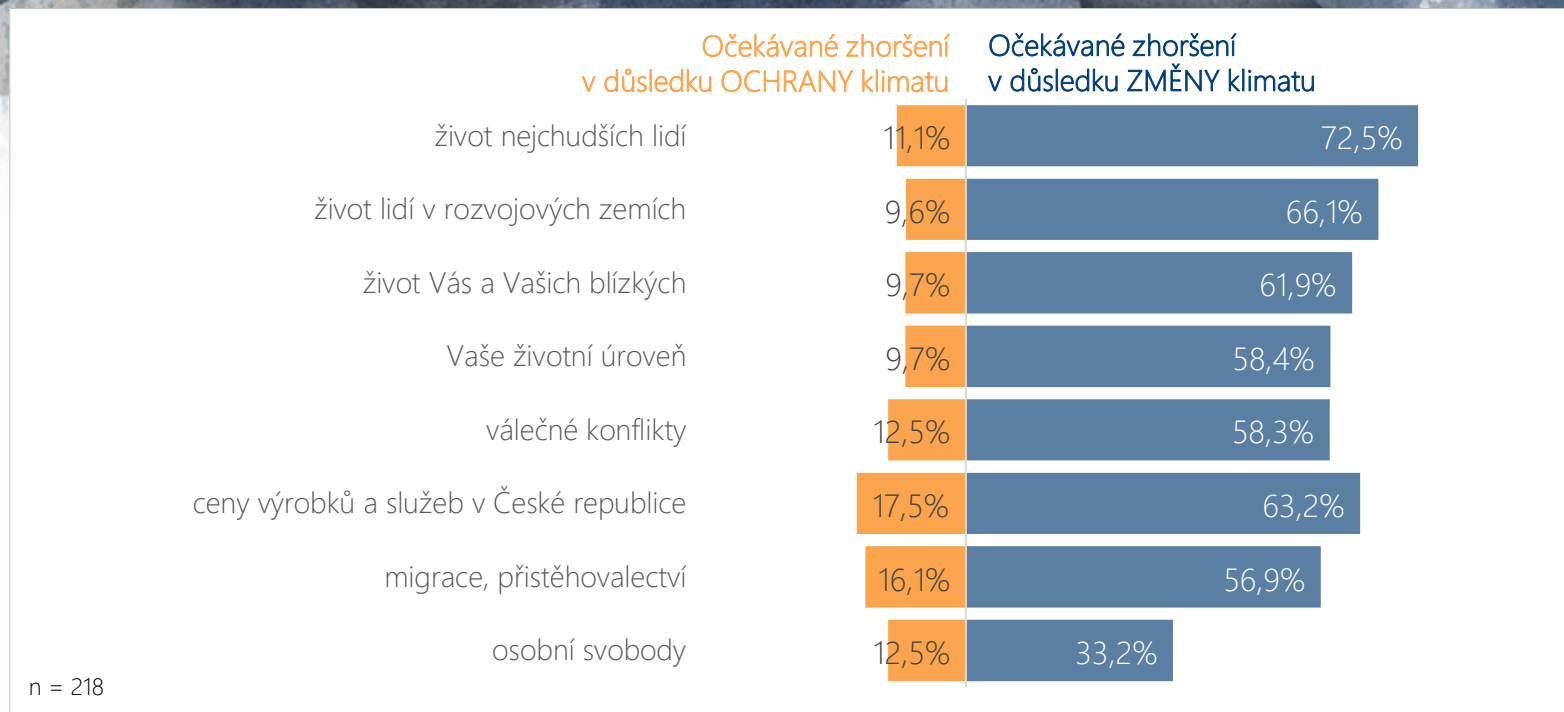


A teď si představte, že by lidstvo začalo důsledně chránit klima, především snižováním emisí skleníkových plynů. Jaké změny oproti současnosti by to v příštích letech přineslo v následujících oblastech?

Velké rozdíly mezi změnou a ochranou klimatu #2

Jaká zhoršení v jednotlivých oblastech mladí lidé očekávají, kdyby nedošlo ke zmírnění změny klimatu, ve srovnání s tím, kdyby bylo klima důsledně chráněno?

„Ve většině oblastí je rozdíl mezi očekávanými dopady neřešení změny klimatu a důsledné ochrany klimatu mnohonásobný, nominálně většinou o 40 až 60 procentních bodů.“



Očekávané zhoršení v důsledku ZMĚNY klimatu: Představte si, že by lidstvo žádným způsobem nereagovalo na změnu klimatu. Jaké změny oproti současnosti by to v příštích letech přineslo v následujících oblastech?

Očekávané zhoršení v důsledku OCHRANY klimatu: A teď si představte, že by lidstvo začalo důsledně chránit klima, především snižováním emisí skleníkových plynů. Jaké změny oproti současnosti by to v příštích letech přineslo v následujících oblastech?

Hodnoty/sloupčky u obou otázek prezentují součet odpovědí extrémní zhoršení + zhoršení + mírné zhoršení.



Postoje k ochráncům klimatu

Přeje si nejmladší generace větší zapojení institucí, profesních a jiných skupin do ochrany klimatu v České republice?

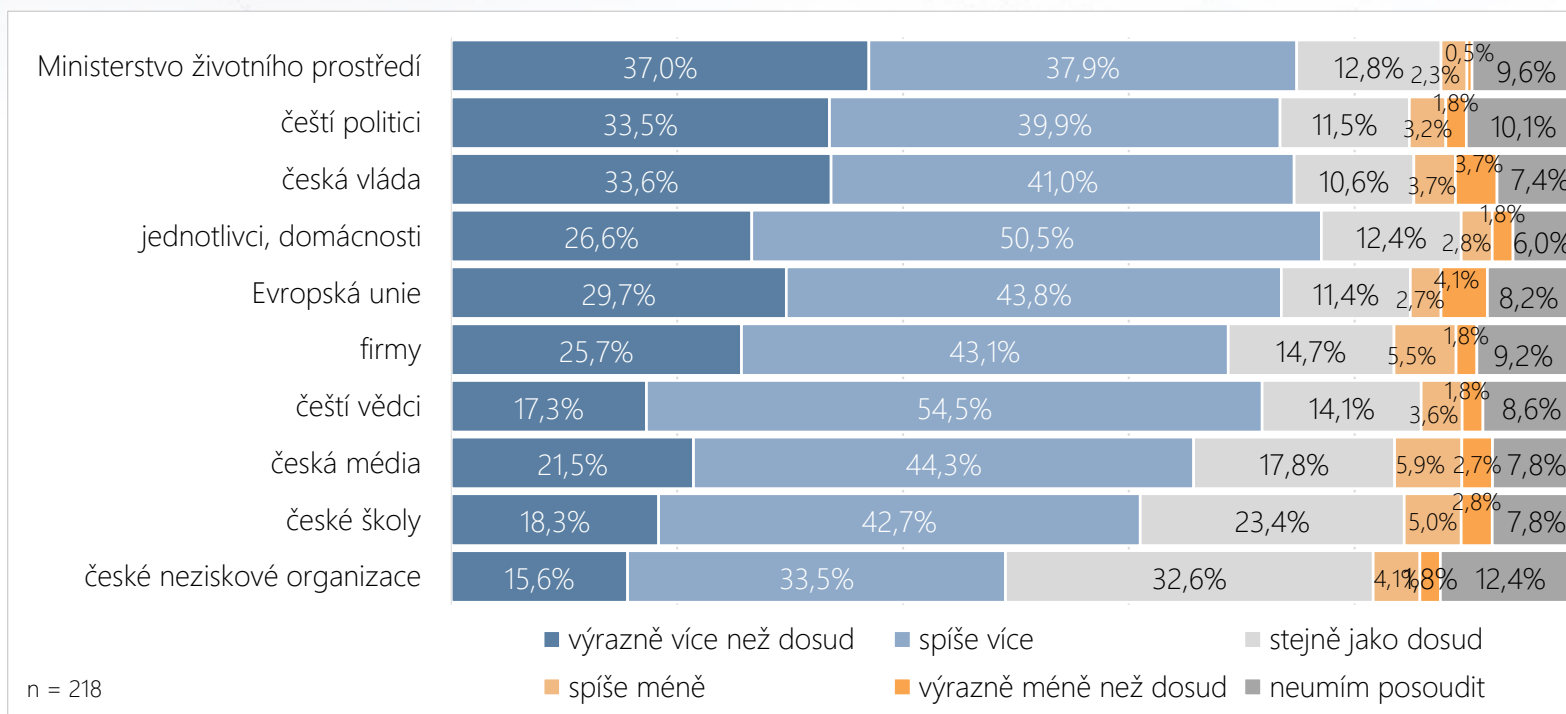
Kdo jsou hlavní „opinion makers“ v této oblasti, či výroky oslovení zaznamenali?

A jak klimatická vyjádření aktérů veřejného života hodnotí?

„Zapojte se více do ochrany klimatu!“

Přejí si mladí lidé, aby se aktéři veřejného života zapojili do ochrany klimatu?

„Určitě ano. *Na prvním místě Ministerstvo životního prostředí, následované českou vládou a politiky, ale také Evropskou unií a jednotlivci/domácnostmi. Větší aktivitu nicméně očekává většina dotazovaných i od českých médií, vědců a škol.*“

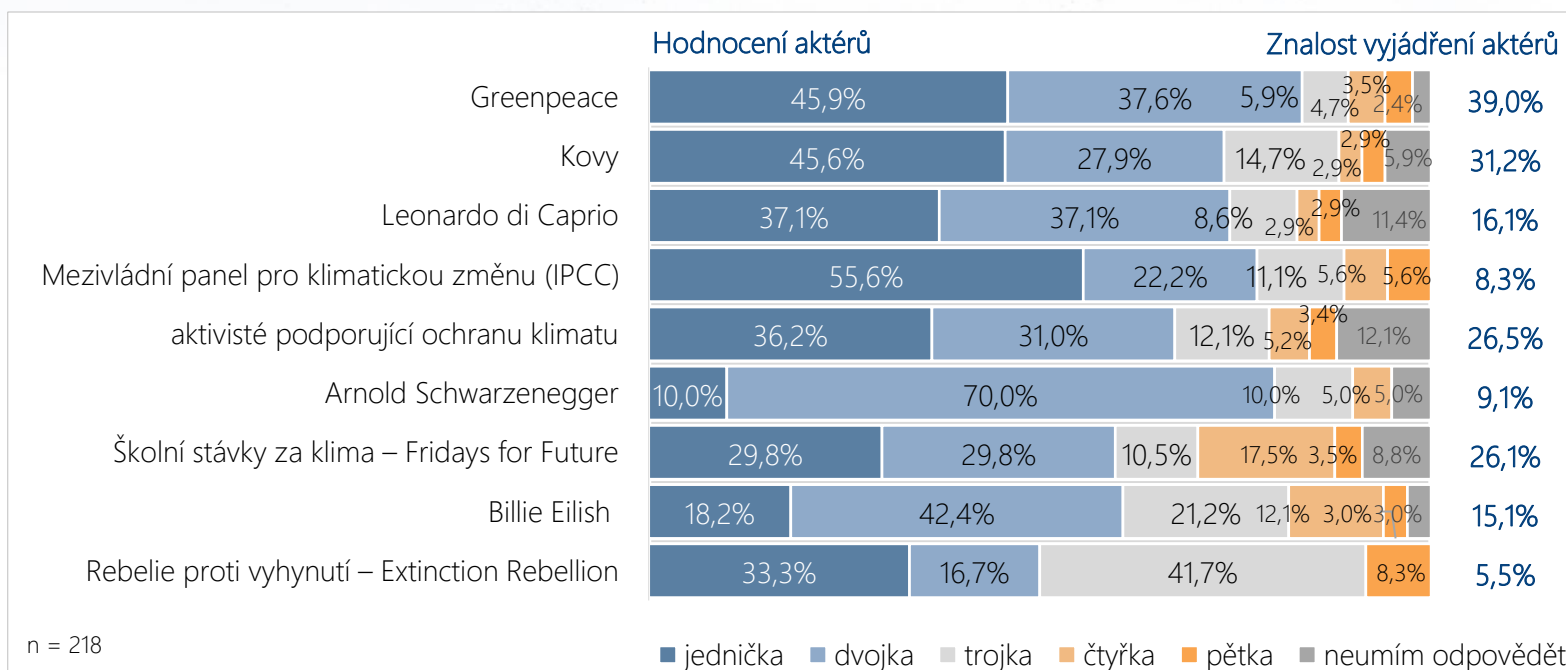


Měli by se uvedení zapojit do ochrany klimatu více či méně než dosud?

„Opinion makers“, většina bez publika #1

Vyjádření jakých aktérů o změně klimatu mladí zaznamenali? Jak je hodnotí?

„Nejvíce dotázaných zachytilo vyjádření o změně klimatu **Greta Thunberg (47 %)** a **Greenpeace (39 %)**. Následuje Kovy (31 %) a aktivisté podporující ochranu klimatu (27 %). Může překvapit, že výroky vlády zachytilo pouze 19 %, premiéra 12 %, prezidenta 4 % a ministra životního prostředí ani ne 1 %. Ostatně Školní stávky za klima jen 26 % a Václava Klause 7 % mladých.



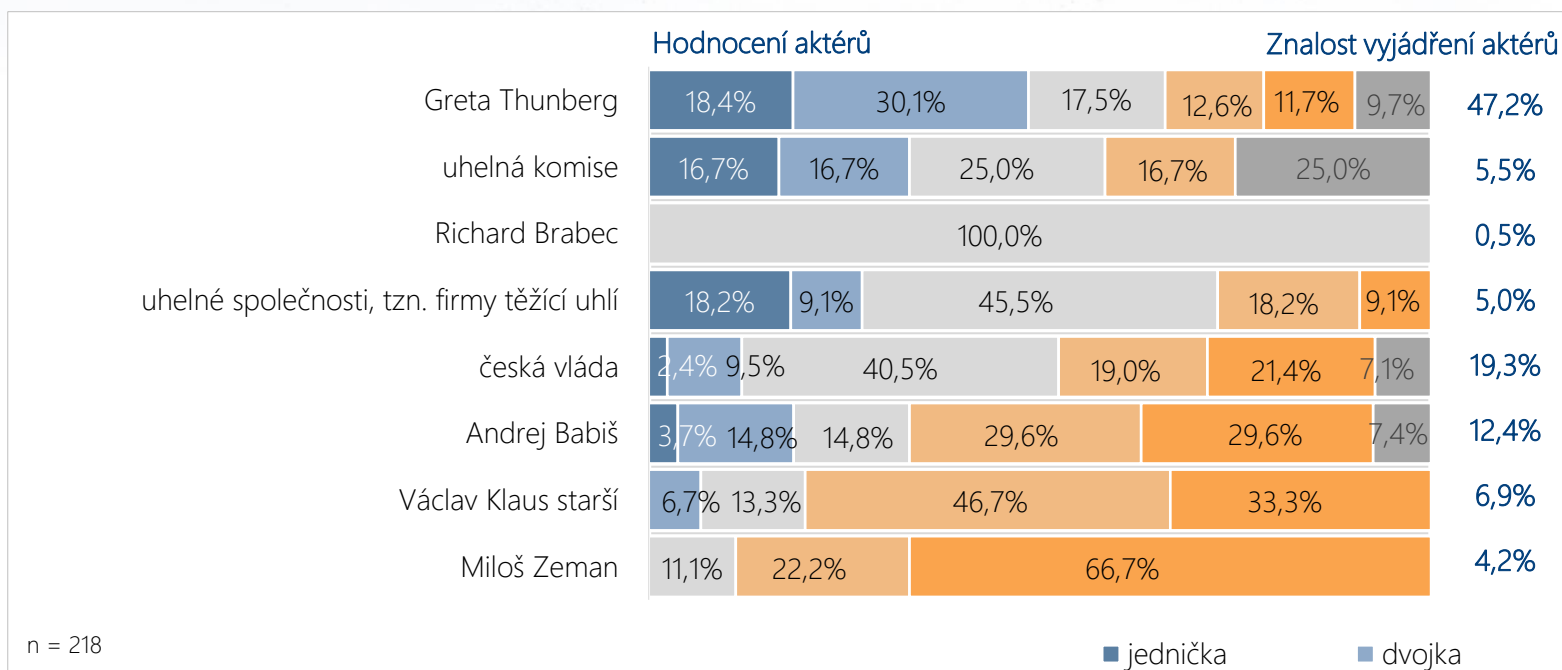
Znalost: Zaznamenal(a) jste vyjádření či aktivity následujících organizací a osobností v oblasti změny klimatu? Pokud ano, uveďte prosím kterých.

– ti, kteří zaznamenali, dostali otázky na hodnocení: Jak byste hodnotil(a) aktivity uvedených organizací a osobností v oblasti změny klimatu? Oznámkuje je prosím jako ve škole.

„Opinion makers“, většina bez publika #2

Vyjádření jakých aktérů o změně klimatu mladí zaznamenali? Jak je hodnotí?

„Nejlépe respondenti a respondentky známkují za jejich aktivity a výroky v oblasti ochrany klimatu Greenpeace, Kovyho, Leonarda di Capria a Mezivládní panel pro klimatickou změnu. Výrazně nejhorších známek se naopak dočkali prezident Miloš Zeman, bývalý prezident Václav Klaus st. a premiér Andrej Babiš.“



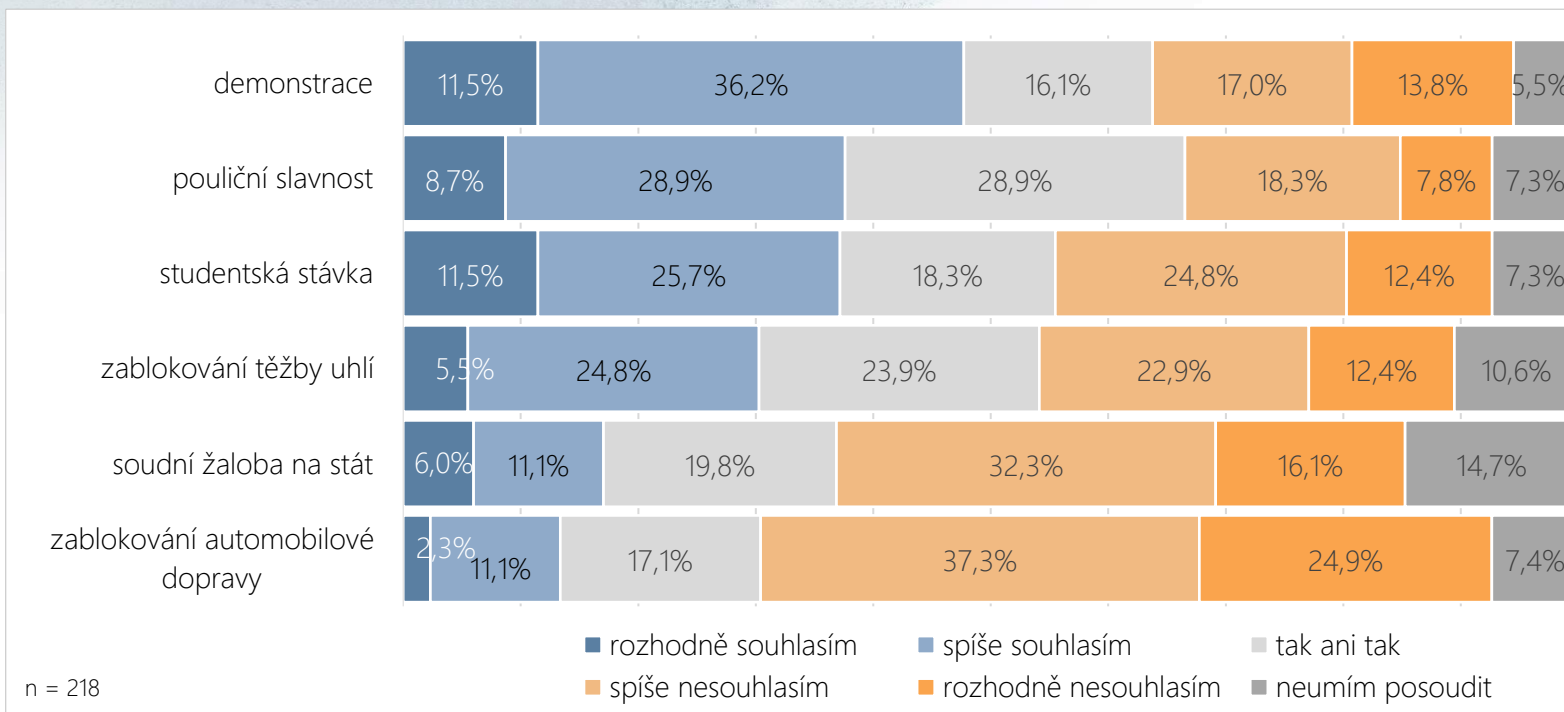
Znalost: Zaznamenal(a) jste vyjádření či aktivity následujících organizací a osobností v oblasti změny klimatu? Pokud ano, uveďte prosím kterých.

– ti, kteří zaznamenali, dostali otázky na hodnocení: Jak byste hodnotil(a) aktivity uvedených organizací a osobností v oblasti změny klimatu? Oznámujte je prosím jako ve škole.

Kontroverze kolem protestních akcí

Souhlasí dotazovaní s používanými způsoby protestu na podporu ochrany klimatu?

„Na rozdíl od starších generací, které skoro všechny způsoby protestních akcí odmítají, je **mladí vnímají diferencovaně**. Převažuje u nich **souhlas s demonstracemi a pouličními slavnostmi**, odmítají žalobu na stát a blokádu dopravy, studentská stávka a blokáda těžby uhlí je rozděluje.“



Souhlasíte či nesouhlasíte s tím, aby byla ochrana klimatu prosazována prostřednictvím následujících akcí?



Osobní zapojení do ochrany klimatu

Co mladí dělají ve svých domácnostech pro životní prostředí?

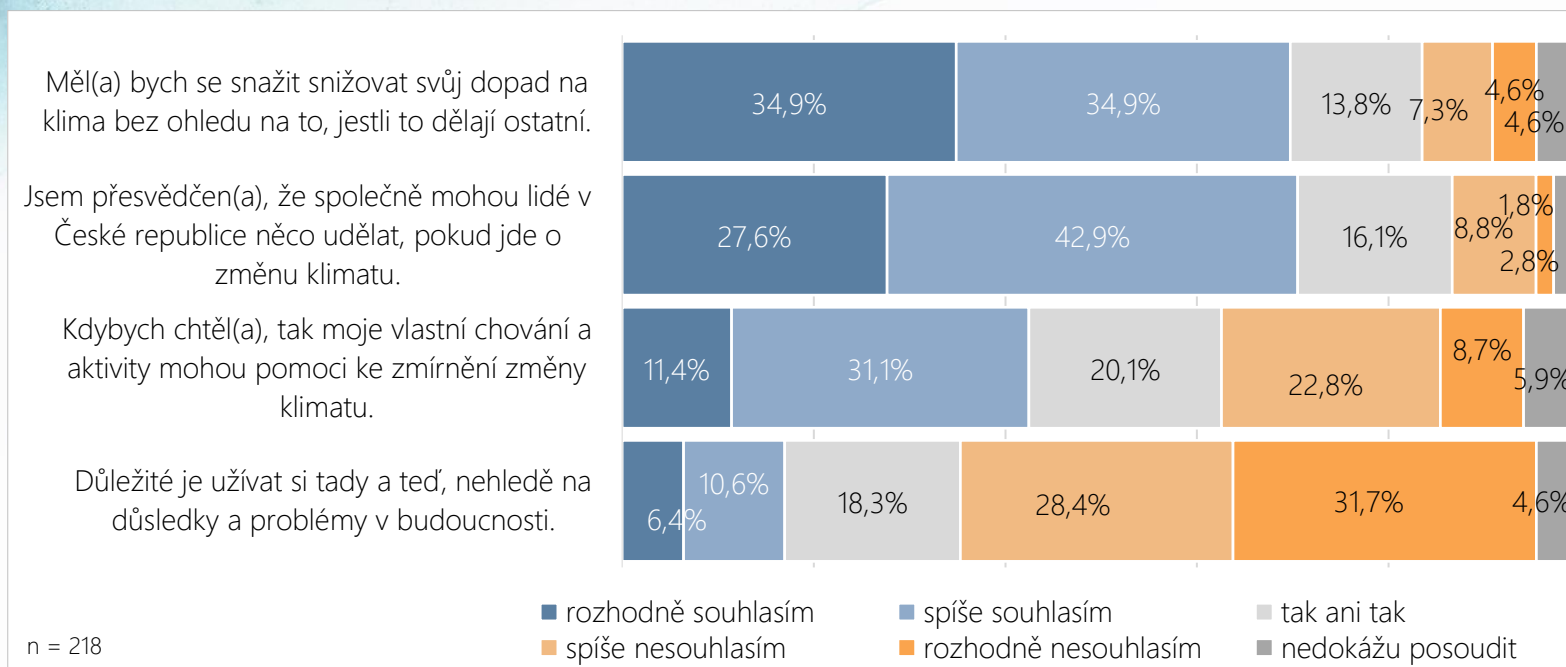
Nakolik je součástí jejich života občanská aktivita v této oblasti? Jsou ochotni se do ní do budoucna zapojovat více?

A jak by bylo pro oslovené přijatelné (spolu)nést finanční či nefinanční náklady ochrany klimatu?

Postoje k ochraně klimatu pod drobnohledem

Věří, že mohou dotazovaní něco změnit – společně nebo sami? A cítí morální závazek?

„V uvedených tvrzeních se většina mladých shoduje (70 %), **že by se měli snažit snižovat svůj dopad na klima**. Dále jsou přesvědčeni (71 %), že lidé v ČR mohou společně něco udělat pro změnu klimatu. O poznání méně už věří svým osobním možnostem pomoci se zmírňováním klimatické změny (43 %). Ke 'Carpe diem' se hlásí jen menšina (17 %).“

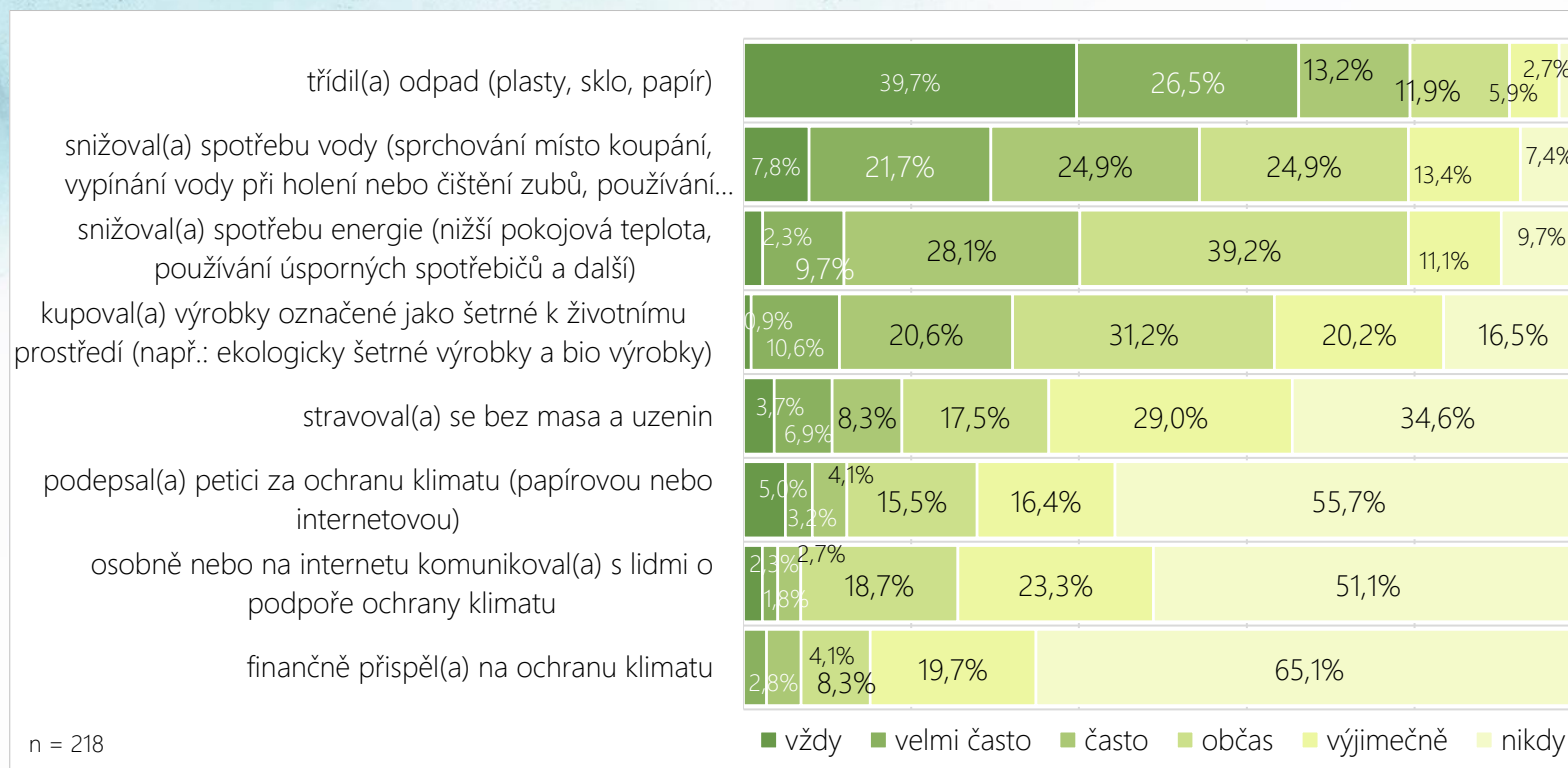


Souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími tvrzeními?

Více domácí ekologie než občanských aktivit

Do jakých proenvironmentálních aktivit se dotázaní za poslední rok zapojili?

„Mladí se ve svých domácnostech chovají **méně šetrně než starší generace**. Většina běžně třídí odpady, méně často šetří vodou a energií. O něco více se však občansky angažují než starší.“

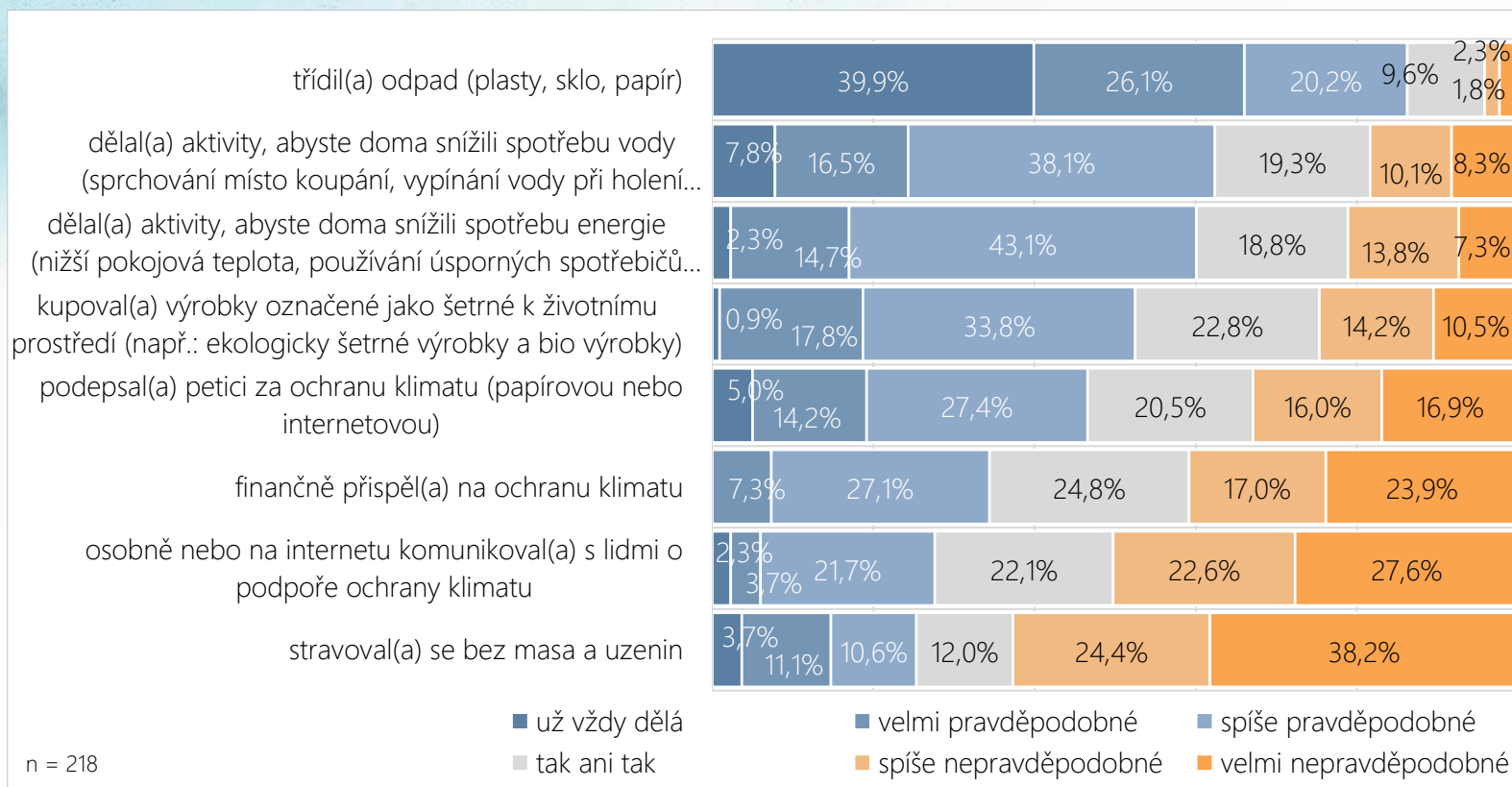


Jak často jste za poslední rok... ? – Upraveno podle Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2018)

Limitovaná ochota pro občanské aktivity

Kromě těch, co jsou aktivní „vždy“, jsou mladí ochotni zapojovat se více než dnes?

„Odpovědi ukazují, že především do „domácí ekologie“. U občanských aktivit projevuje silnější ochotu k zapojení pouze menšina (např. petice 14 %), slabší ochotu pak více než čtvrtina.“

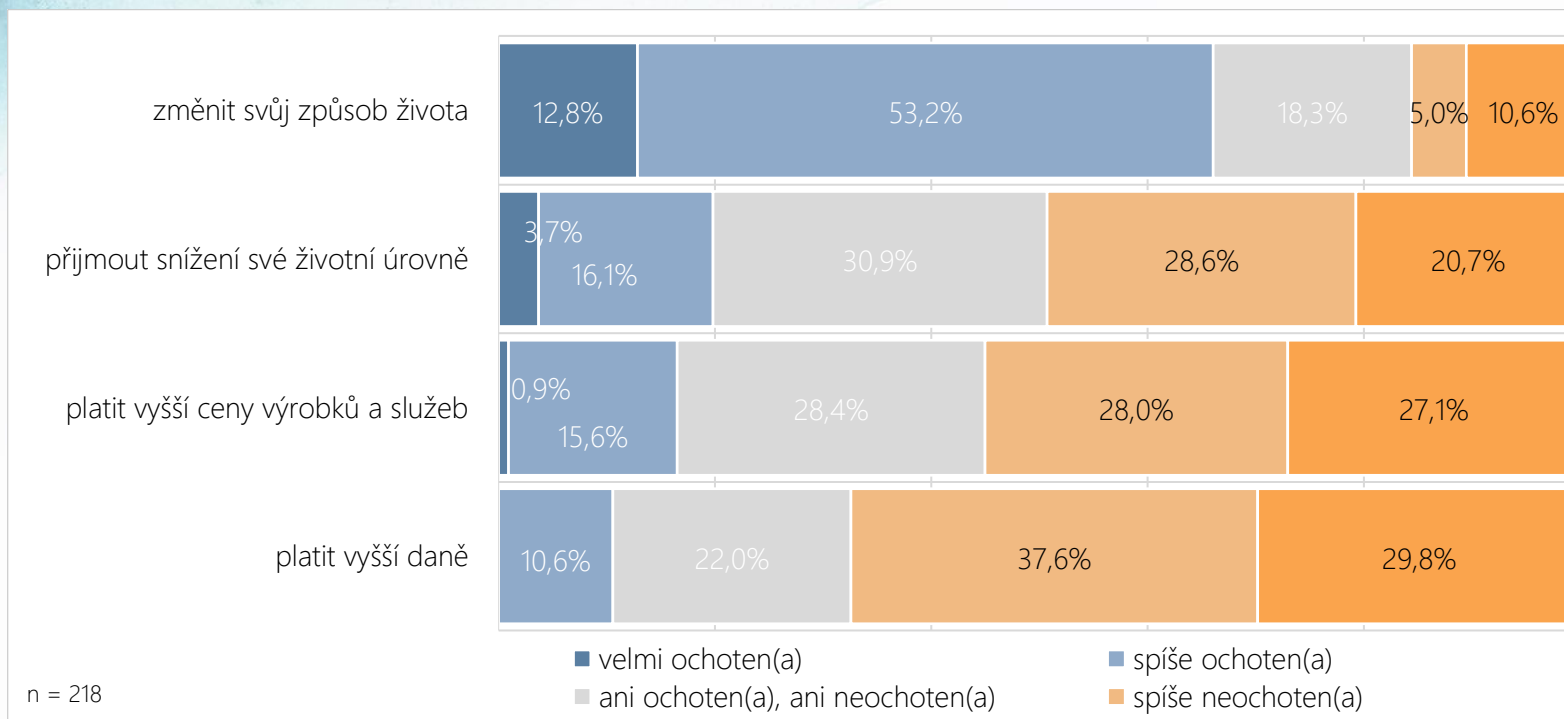


Jaká je pravděpodobnost, že byste v budoucnu dělal(a) následující aktivity více než dnes... ? – Upraveno podle Brügger et al. (2016)

Změnit způsob života ano, vyšší daně ne

Co jsou dotazovaní ochotni přijmout v zájmu ochrany klimatu?

„*Evidentní je velmi slabá ochota platit vyšší daně (pro 11 %, proti 67 %), ceny výrobků (pro 17 %, proti 55 %) nebo snížit svou životní úroveň (pro 20 %, proti 49 %). Překvapivá oproti tomu může být relativně vysoká ochota více než poloviny oslovených změnit svůj způsob života (pro 66 %, proti 16 %).*



Do jaké míry jste Vy osobně ochoten/ochotna v zájmu ochrany klimatu... ?

Přijatelnost klimatických politik



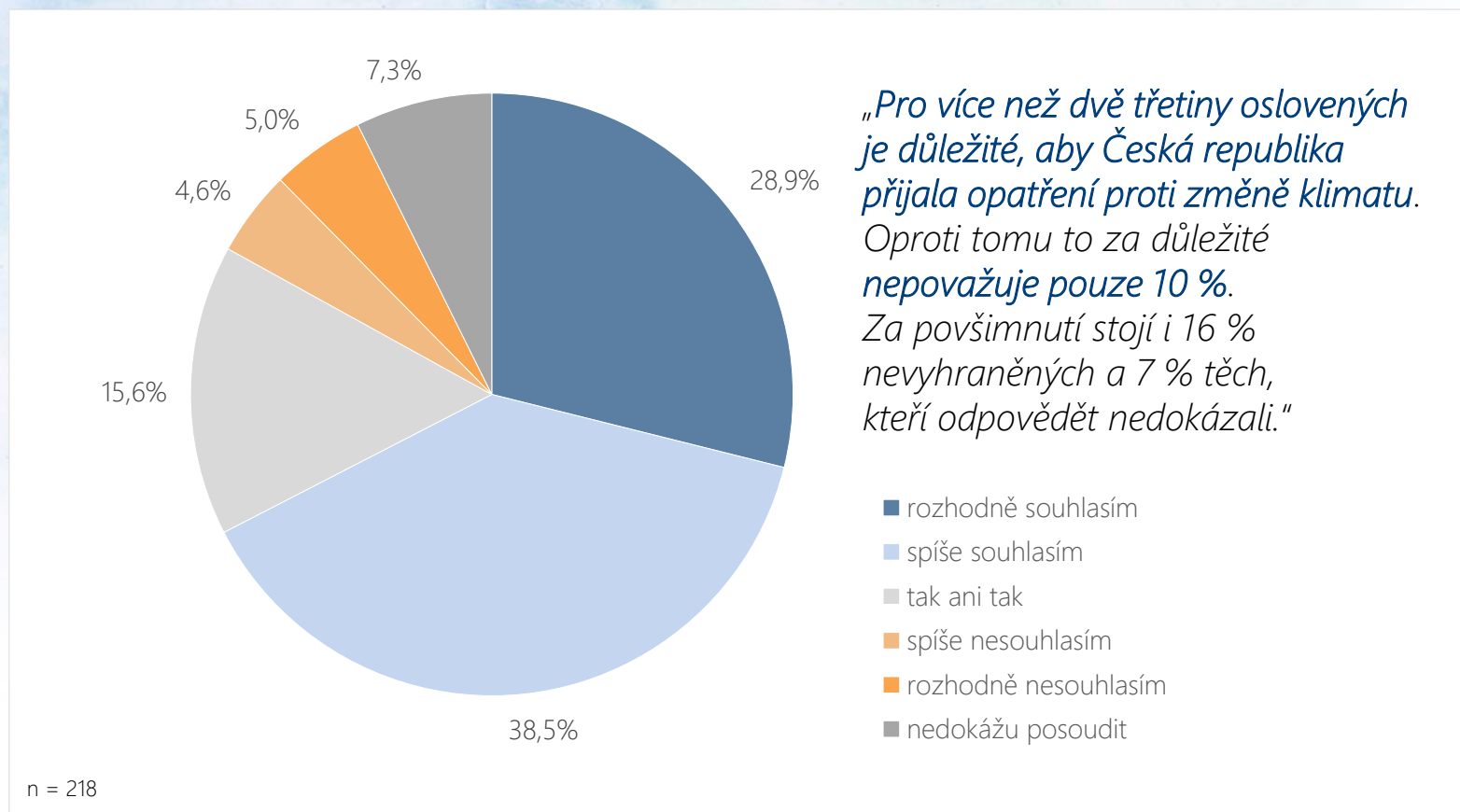
Podporují mladí Češi a Češky ochranu klimatu? Má podle nich Česká republika chránit klima bez ohledu na emise jiných zemí?

Co si myslí o konci uhlí? Uhlíkové neutralitě? Nahrazování uhelných zdrojů? Exportu a importu elektrické energie?

Jaké klimatické politiky a opatření dotazovaní podporují, jaké jsou pro ně nepřijatelné?

Většina považuje za důležitou ochranu klimatu v ČR

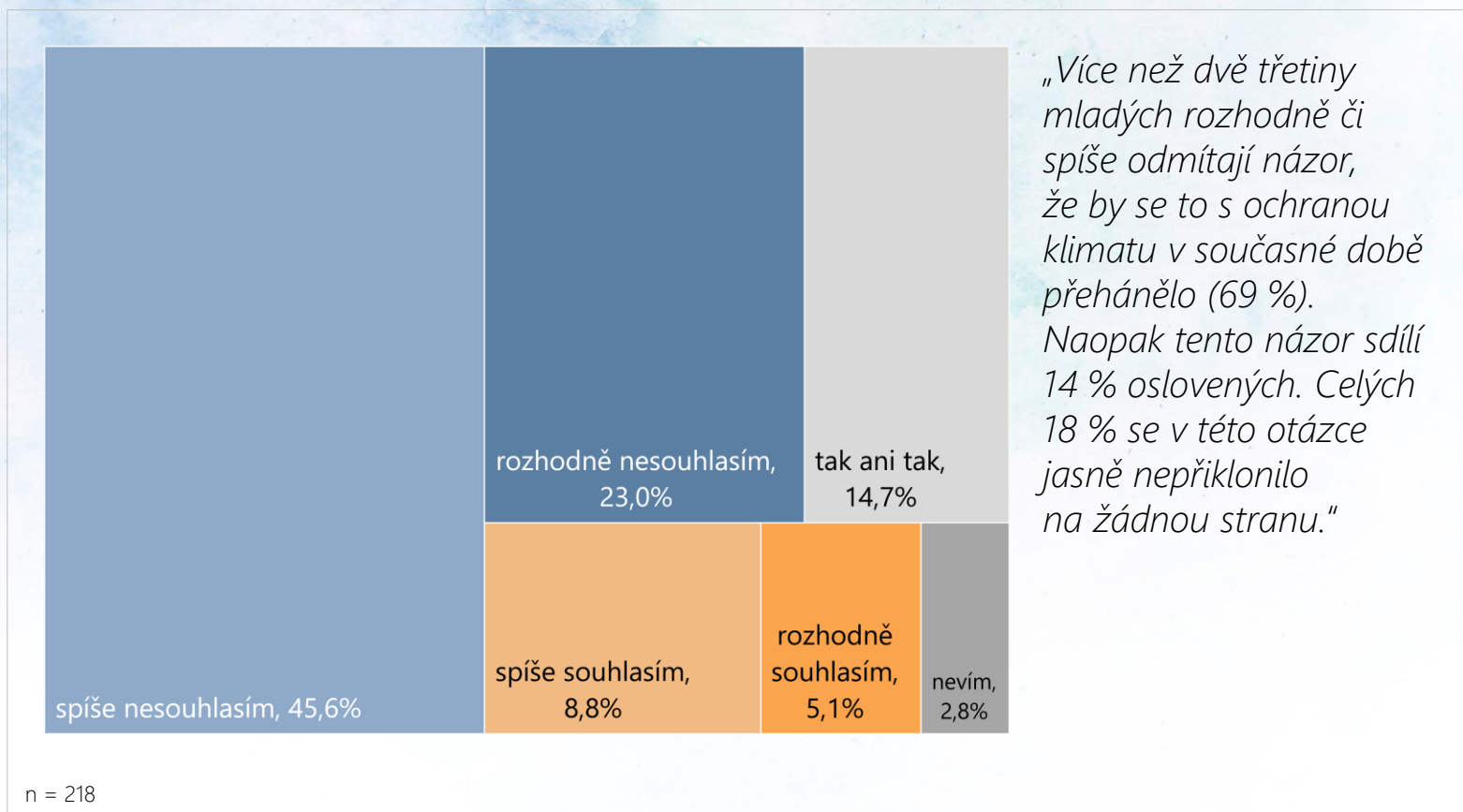
Kolik procent (ne)souhlasí s tím, že „je důležité, aby ČR přijala opatření proti změně klimatu“?



Souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími tvrzeními? Je důležité, aby Česká republika přijala opatření proti změně klimatu.

Menšina: S ochranou klimatu se to přehání

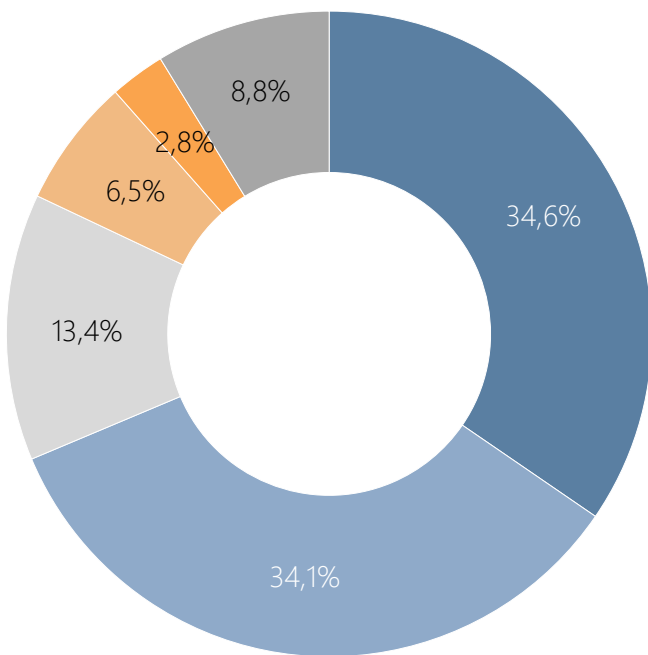
Souhlasí či nesouhlasí oslovení s názorem, že se to s ochranou klimatu přehání?



Souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími tvrzeními? S ochranou klimatu se to v současné době přehání. – Podle Krajhanzl et al. (2015)

Snižovat emise v ČR, bez ohledu na emise jiných

Má Česko podle dotázaných snižovat emise bez ohledu na snižování emisí v jiných zemích?



„V české politické a mediální debatě se často diskutuje, zda má Česká republika snižovat emise s ohledem na vývoj emisí v jiných zemích světa, např. Číně nebo Indii. Odhlíží se přitom od historických emisí a skutečnosti, že jsou emise České republiky na obyvatele vyšší než v uvedených zemích.

Mladí se však v této otázce přiklání ke snižování emisí poměrně jednoznačně: **více než dvě třetiny uvádějí, že Česká republika má snižovat emise bez ohledu na snižování emisí v jiných zemích**. Opačný názor zastává 9 % oslovených.“

n = 218

■ rozhodně souhlasím

■ spíše souhlasím

■ tak ani tak

■ spíše nesouhlasím

■ rozhodně nesouhlasím

■ nedokážu posoudit

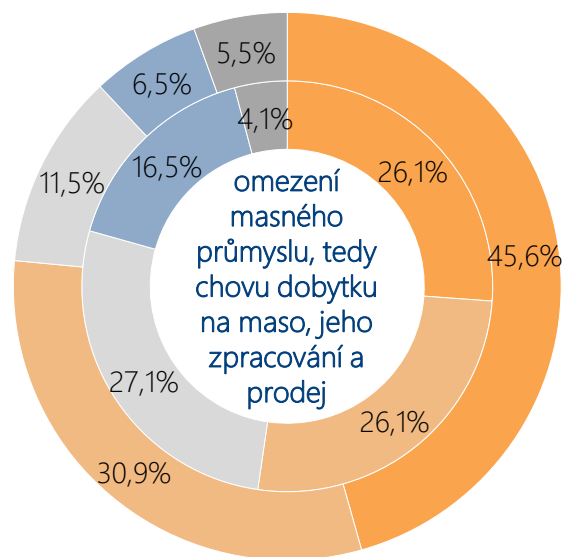
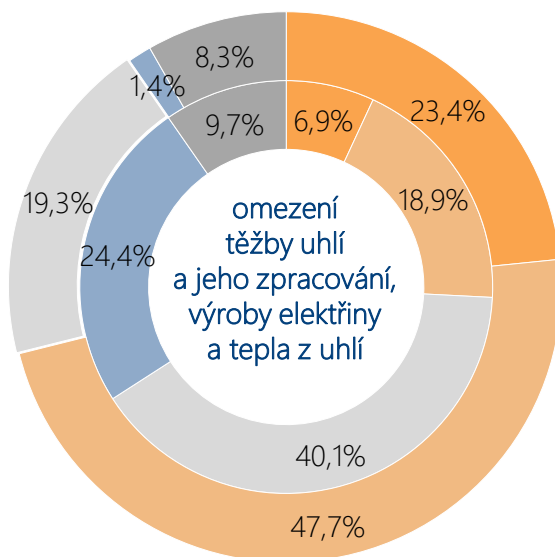
Souhlasíte či nesouhlasíte, že Česká republika by měla snižovat emise skleníkových plynů bez ohledu na to, zdali je budou snižovat i ostatní země?
– Upraveno podle Maibach et al. (2011)

Vazba na fosilní ekonomiku #1

Kdyby v ČR došlo k omezení sektorů fosilní ekonomiky, považovali by to mladí za hrozbu?

„Pokud jde o hrozbu pro českou ekonomiku, **omezení uhlí by za velkou nebo střední hrozbu považovalo 71 % a masného průmyslu 77 % oslovených**. Na osobní úrovni méně: omezení uhlí by jako velkou či střední hrozbu pro svůj život vnímalo 26 %, u masného průmyslu 52 %.“

vnitřní kruh: hrozba pro Váš život; vnější kruh: hrozba pro ČR



n = 218

■ velká hrozba ■ střední hrozba ■ malá hrozba ■ žádná hrozba ■ neumím posoudit

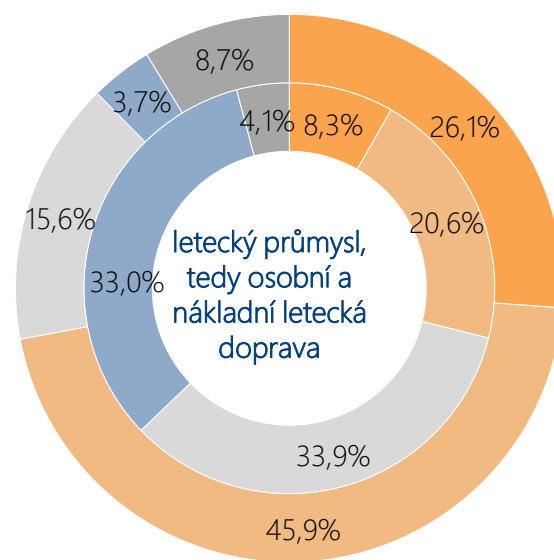
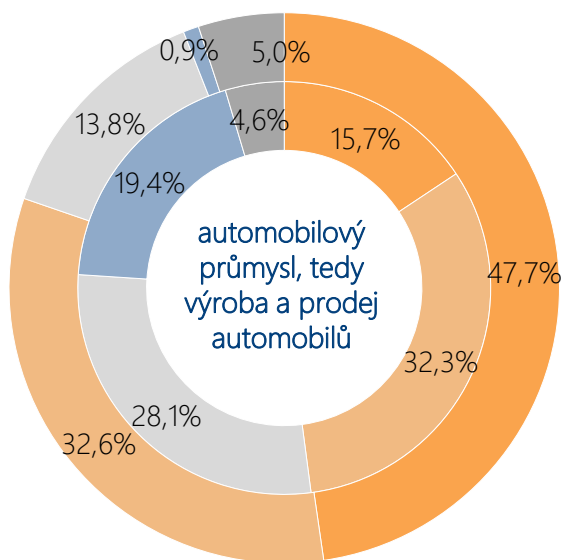
Představte si, že by se v České republice omezoval ... Byla či nebyla by to hrozba pro...?

Vazba na fosilní ekonomiku #2

Kdyby v ČR došlo k omezení sektorů fosilní ekonomiky, považovali by to mladí za hrozbu?

„Omezení automobilového průmyslu považují mladí z uvedených za největší hrozbu pro českou ekonomiku (velká a střední 80 %), a také významnou hrozbu pro svůj život (48 %). Omezení leteckého průmyslu vnímá 72 % jako ohrožení pro Česko, a 29 % pro svůj život.“

vnitřní kruh: hrozba pro Váš život; vnější kruh: hrozba pro ČR



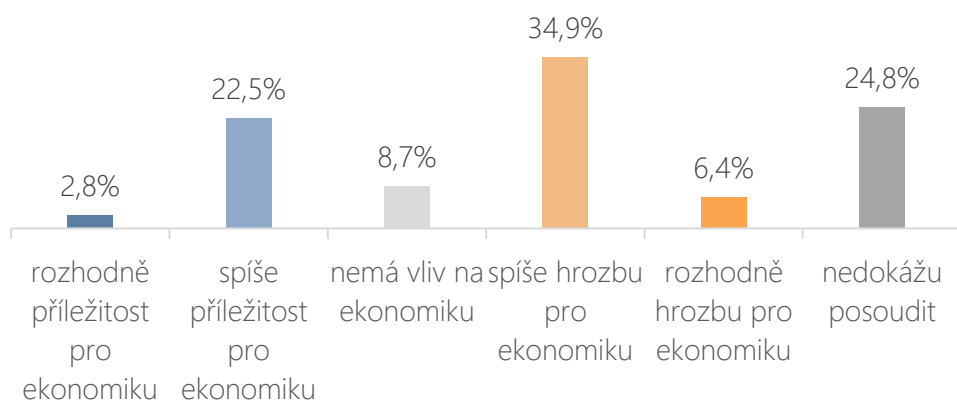
n = 218

■ velká hrozba ■ střední hrozba ■ malá hrozba ■ žádná hrozba ■ neumím posoudit

Představte si, že by se v České republice omezoval ... Byla či nebyla by to hrozba pro...?

Spíše hrozba pro českou ekonomiku

Považovali by mladí obyvatelé České republiky ochranu klimatu v této době spíše za příležitost, nebo hrozbu pro naši ekonomiku?



n = 218

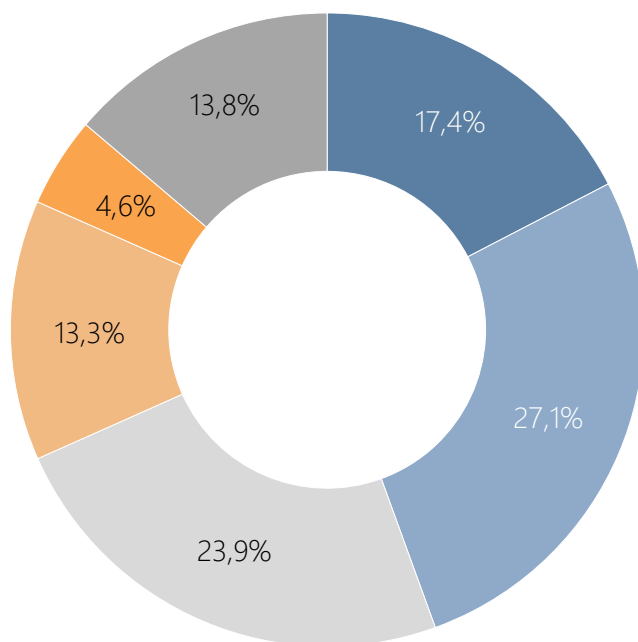
„Názor na tuto otázku oslovené relativně rozdělují, silněji se však přiklání k názoru, že ochrana klimatu by byla spíše hrozbou (41 %) než příležitostí (25 %).“

Málokdo si myslí, že ochrana klimatu na ekonomiku nebude mít vliv (9 %). Odpovědět nedokáže čtvrtina dotázaných.“

V této době byste považoval(a) snahu o ochranu klimatu za příležitost pro českou ekonomiku, nebo hrozbu pro českou ekonomiku?

Opatrná podpora pro obnovitelné zdroje

Dávají mladí při nahrazování uhelných zdrojů energie přednost obnovitelným, nebo jaderným zdrojům?



n = 218

„Oslovené můžeme v této otázce rozdělit na čtyři skupiny. **Největší, 45 %, by uhelné zdroje nahradila obnovitelnými.** Druhá, 24 %, by ráda investovala půl na půl, do obnovitelných a současně do jaderných zdrojů. Třetí, 18 %, se přiklání ke zdrojům jaderným. Zbývajících 14 % neumí odpovědět.“

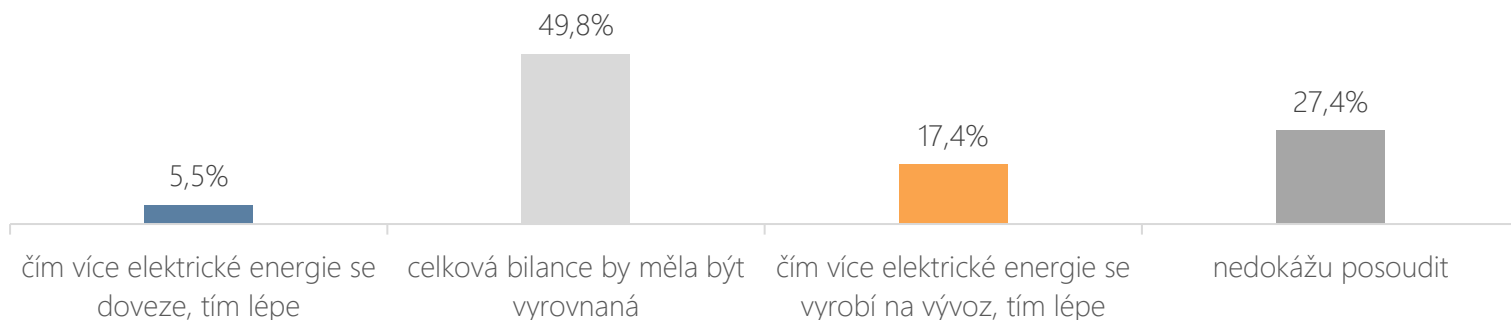
- veškerou výrobu nahradit obnovitelnými zdroji energie
- většinu výroby nahradit obnovitelnými zdroji energie, menšinu výstavbou jaderných zdrojů
- přibližně polovinu nahradit výstavbou jaderných zdrojů a polovinu obnovitelnými zdroji energie
- většinu nahradit výstavbou jaderných zdrojů, menšinu obnovitelnými zdroji energie
- veškerou výrobu nahradit výstavbou jaderných zdrojů

V příštích letech se dá očekávat omezování výroby elektrické energie v českých uhelných elektrárnách. Měla by podle Vašeho názoru Česká republika nahradit výrobu této energie jadernými, nebo obnovitelnými zdroji energie?

Vyrovnanou bilanci vývozu a dovozu elekt. energie

Jaká by podle mladých měla být celková bilance exportu a importu elektrické energie?

*„Přestože je Česká republika dlouhodobě v celkové roční bilanci celosvětově jedním z největších exportérů elektrické energie, **dotázaní preferují vyrovnanou bilanci vývozu a dovozu (50 %)**. Ostatní preferují spíše export (17 %) než import (6 %).“*



n = 218

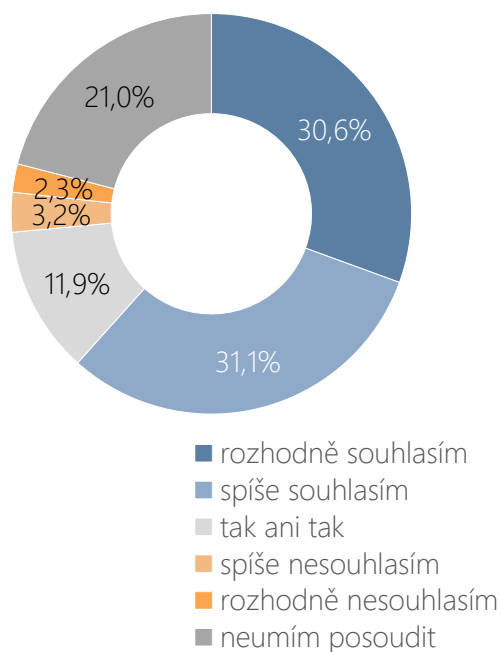
Jaká by podle Vašeho názoru měla být bilance celkového dovozu či vývozu elektřiny z České republiky?

Uhlíkovou neutralitu ano, bez jistoty v termínu

Podporují mladí, aby se ČR snažila dosáhnout uhlíkové neutrality? Do jakého roku?

„Většina oslovených rozhodně nebo spíše souhlasí s cílem dosáhnout v Česku uhlíkové neutrality. Celých 46 % však neumí posoudit ani samotný cíl, nebo preferovaný rok.“

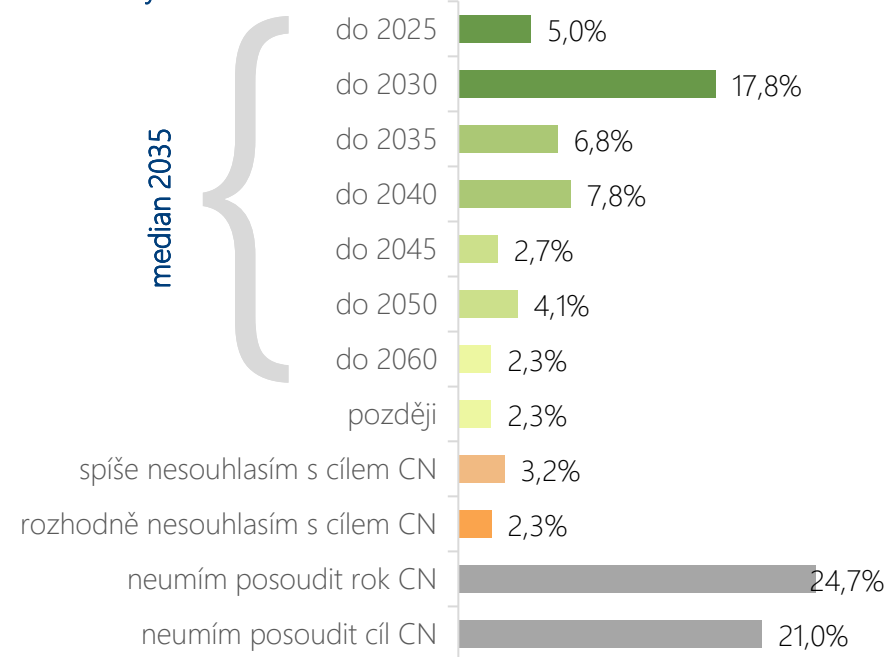
Souhlas či nesouhlas s uhlíkovou neutralitou (CN)



n = 218

Dnes se často mluví o tzv. uhlíkové či klimatické neutralitě. Tak se označuje cíl, kdy společnost nebude vypouštět více skleníkových plynů, než které dokáže zpětně zachytit z atmosféry. Souhlasili byste či nesouhlasili s tím, aby se Česká republika snažila dosáhnout uhlíkové neutrality v příštích letech nebo desetiletích?

Preferovaný rok CN



n = 218

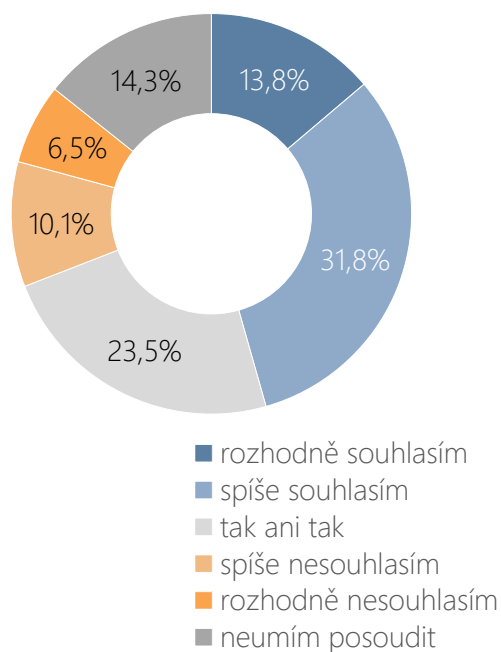
Do jakého roku by podle Vás mělo být v České republice této uhlíkové neutrality dosaženo?

Nejistota ohledně odstoupení od uhlí

Podporují dotazovaní, aby se Česká republika snažila odstoupit od uhlí? Do jakého roku?

*„Názory mladých se rozcházejí: **bezmála polovina sice s koncem uhlí souhlasí, bezmála pětina nesouhlasí, asi čtvrtina váhá a zbývající více než desetina neví.** Také termín konce uhlí rozděluje.“*

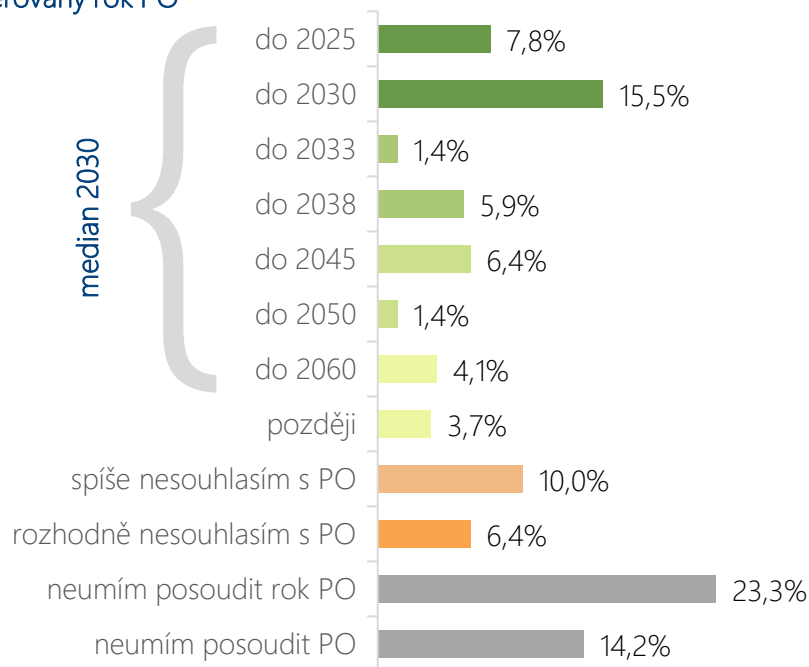
Souhlas či nesouhlas s odstoupením od uhlí (PO)



n = 218

Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s uvedenými kroky, které by mohla česká vláda učinit v reakci na změnu klimatu? Ukončit těžbu uhlí v lomech a dolech a ukončit provoz uhelných elektráren a tepláren.

Preferovaný rok PO



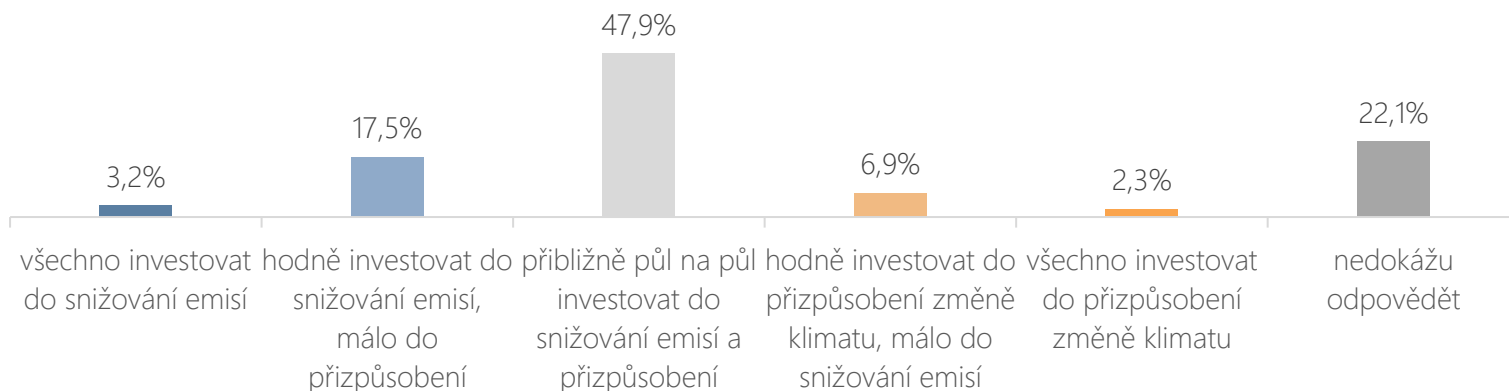
n = 218

Do jakého roku by podle vás mělo skončit využívání uhlí v České republice?

Váhání, zda mitigační, nebo adaptační opatření

Dávají dotázaní přednost investicím do mitigačních, nebo adaptačních opatření?

„Dalším tématem české debaty o ochraně klimatu je otázka, zda investovat do mitigačních opatření (snižování emisí) či adaptačních (přizpůsobení změně klimatu). V této oblasti mladí nezastávají jednoznačný názor: **bezmála polovina by ráda investovala půl na půl do adaptací a mitigací**. Zbýlá část se **přiklání spíše investicím do mitigací (21 %) než adaptací (9 %)**.“



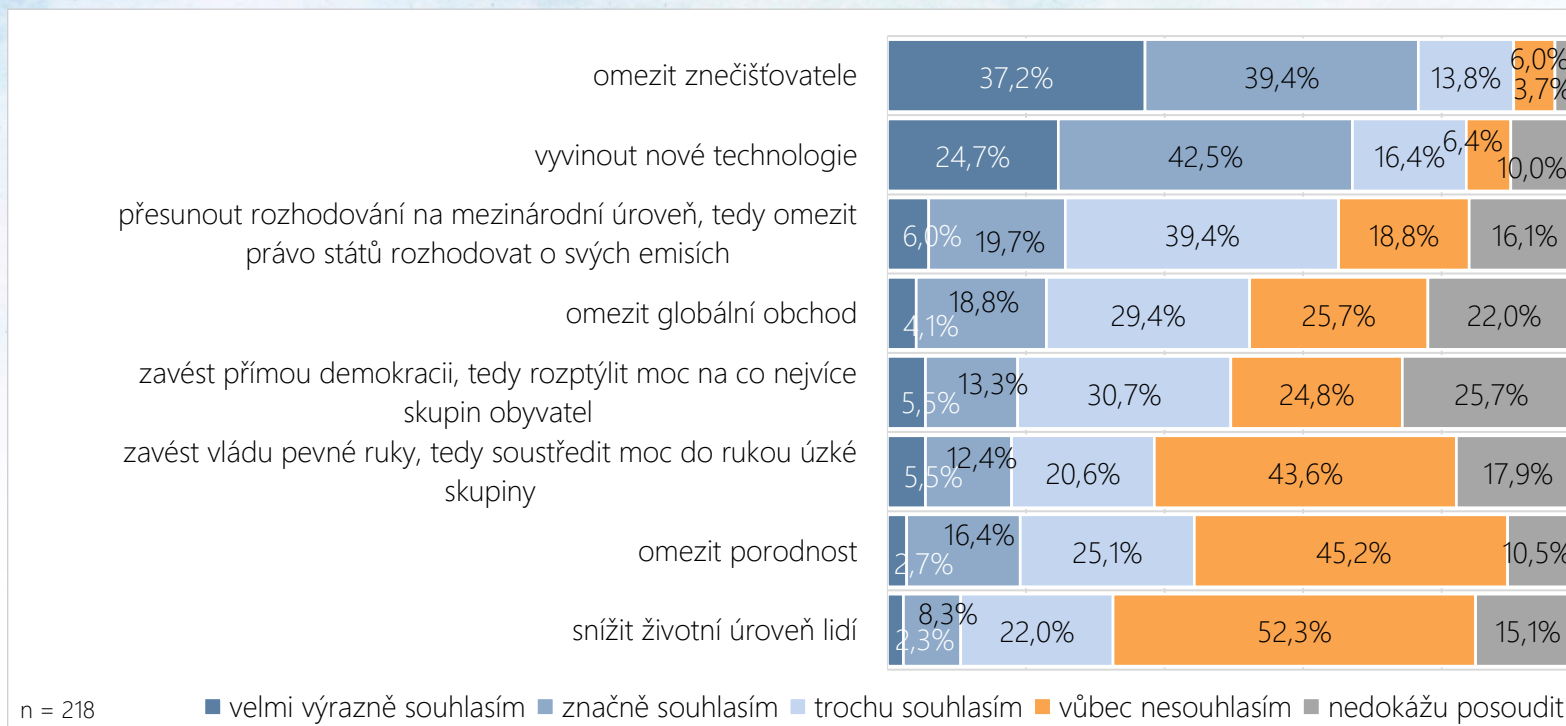
n = 218

Jak by podle Vašeho názoru měla Česká republika investovat peníze v souvislosti se změnou klimatu? Především do toho, aby sama co nejméně přispívala ke změně klimatu (tedy SNIŽOVÁNÍ EMISÍ), nebo aby se změně klimatu přizpůsobila (tedy PŘIZPŮSOBNÍ)?

Znečišťovatele omezit, životní úroveň nesnižovat

Jaké zásahy do současného politického a ekonomického statu quo by byly podle mladých potřebné, aby se zabránilo nebezpečnému zvýšení průměrné teploty Země?

„Naprostá většina považuje za potřebné hlavně omezení znečišťovatelů a rozvoj nových technologií. Zároveň nepředpokládá, že by bylo nutné snížit životní úroveň lidí či omezit porodnost.“

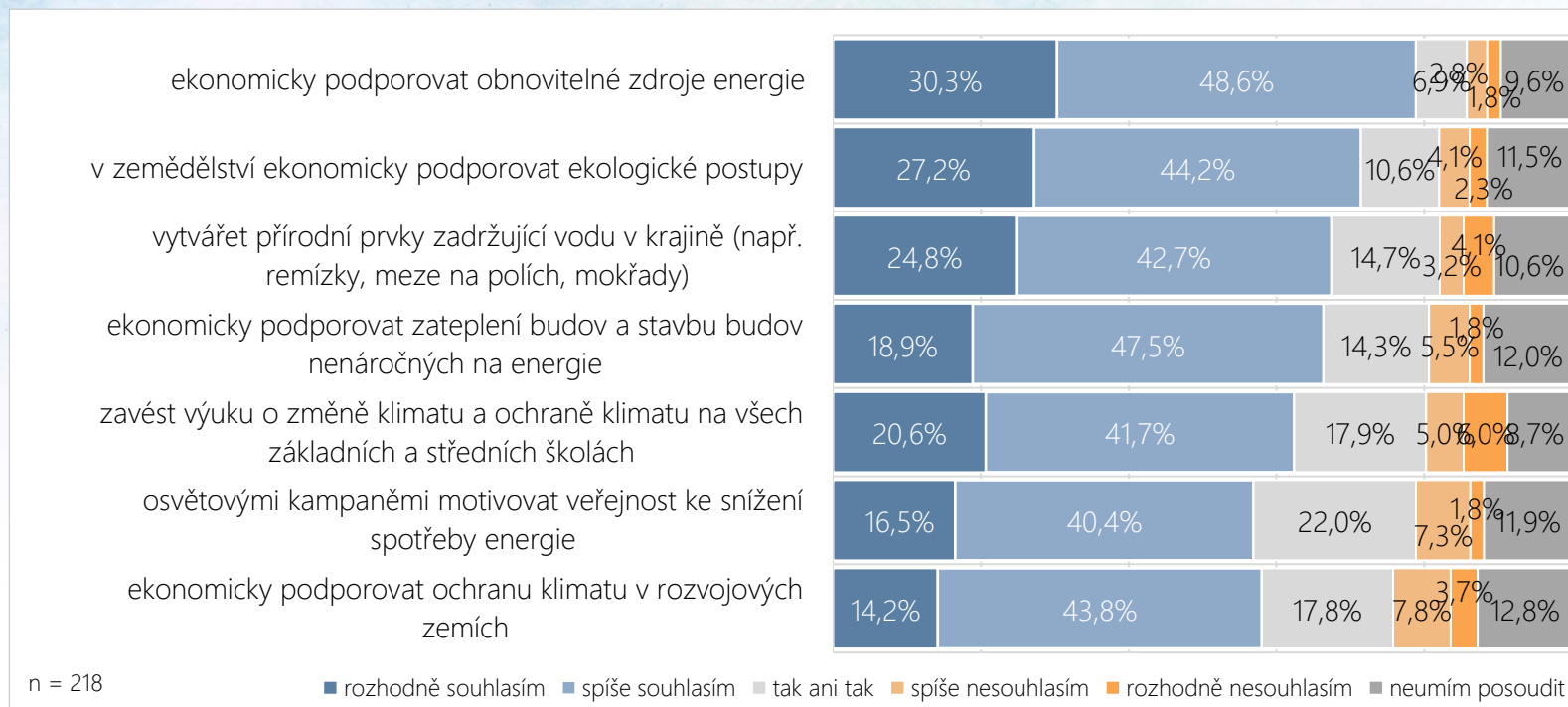


Bez ohledu na to, zda s ochranou klimatu souhlasíte či nesouhlasíte, nás zajímá váš názor: Kdyby se lidstvo skutečně rozhodlo zabránit nebezpečnému zvýšení průměrné teploty na Zemi, co by podle Vás bylo potřeba udělat pro dosažení tohoto cíle?

Politiky: ano adaptacím, dotacím a osvětě #1

Jaké politiky v oblasti ochrany klimatu považují mladí za přijatelné/nepřijatelné?

„Ze všeho nejvíce oslovení souhlasí s *ekonomickou podporou obnovitelných zdrojů energie a ekologických postupů v zemědělství*. Vysoce skóruje také *tvorba přírodních prvků v krajině, zateplení budov a několik opatření týkající se vzdělávání, osvěty a komunikace*.“

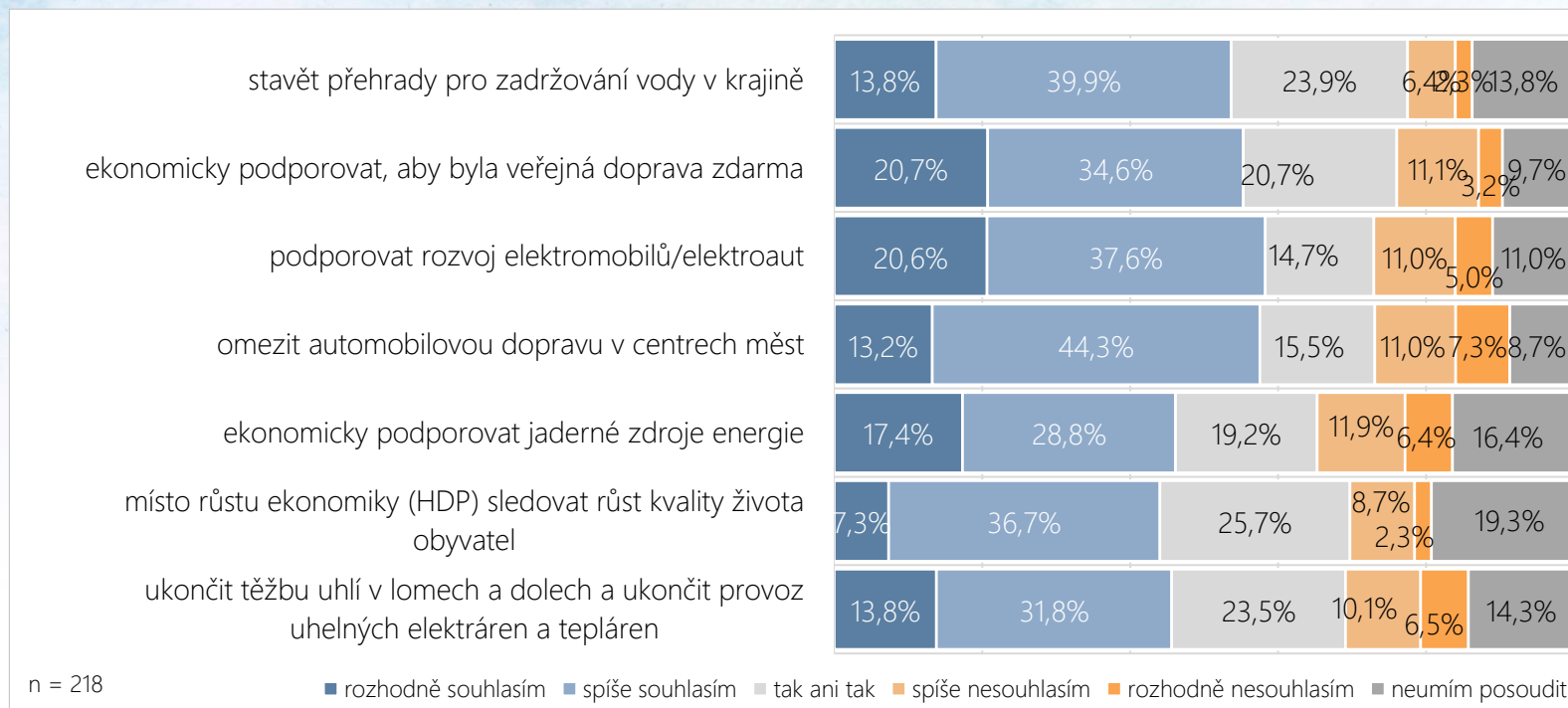


Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s uvedenými kroky, které by mohla česká vláda učinit v reakci na změnu klimatu? – Upraveno podle Krajhanzl et al. (2015)

Politiky: ano adaptacím, dotacím a osvětě #2

Jaké politiky v oblasti ochrany klimatu považují mladí lidé za přijatelné/nepřijatelné?

„Významnou podporu respondentů a respondentek má např. **podpora MHD zdarma**, **omezení znečištění** (regulace vjezdu aut do center měst, zvýšení poplatku za emise a dovozních cel), velké **stavební akce** (přehrady, jaderné zdroje) či aktivity směřované k zemím třetího světa.

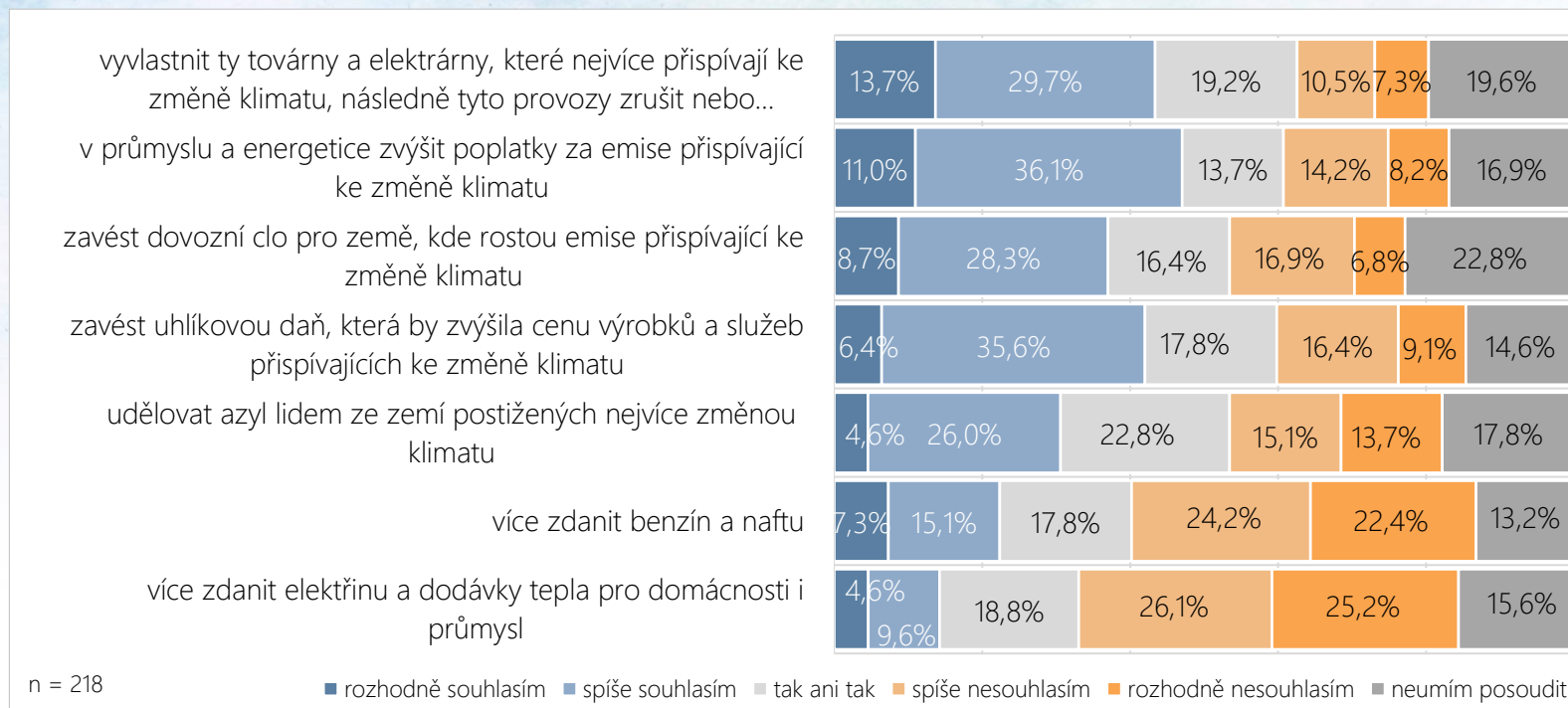


Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s uvedenými kroky, které by mohla česká vláda učinit v reakci na změnu klimatu? – Upraveno podle Krajhanzl et al. (2015)

Politiky: ano adaptacím, dotacím a osvětě #3

Jaké politiky v oblasti ochrany klimatu považují oslovení za přijatelné/nepřijatelné?

„U některých opatření ještě převažuje podpora (rozvoj elektroaut, odstoupení od uhlí, uhlíková daň, vyvlastnění znečišťovatelů). Nejvíce nicméně (nejen) mladí lidé odmítají opatření s ekonomickými náklady pro domácnosti.“



Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s uvedenými kroky, které by mohla česká vláda učinit v reakci na změnu klimatu? – Upraveno podle Krajhanzl et al. (2015)



Kompetence globálního rozvojového vzdělávání

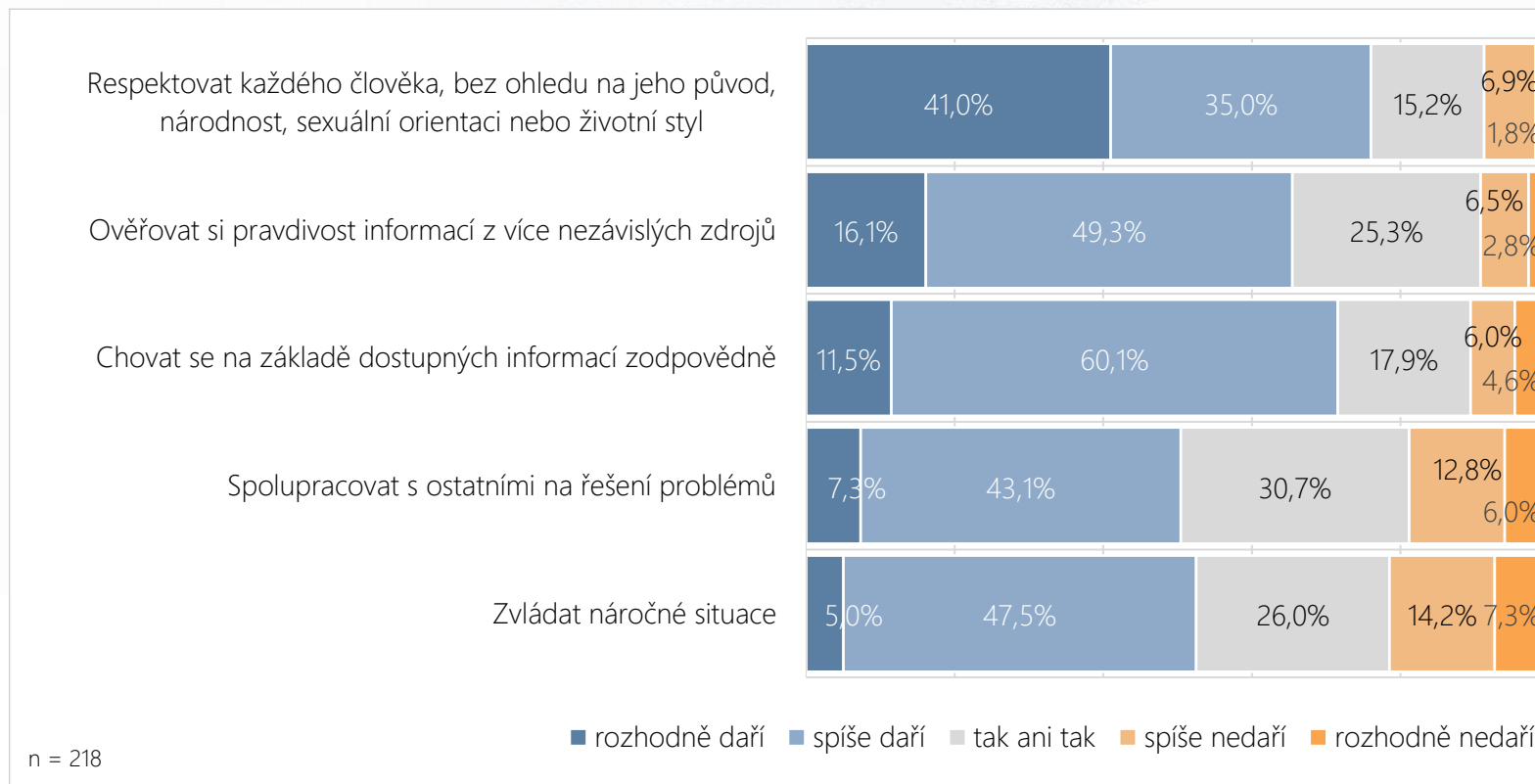
V jakých kompetencích si mladí lidé věří? A jaké jim přijdou důležité?

A do jaké míry jim pomohla s jejich osvojením škola?

Se sebedůvěrou v kompetencích #1

Jak si mladí věří ve svých dovednostech/kompetencích?

„Nejvíce si oslovení věří v **dovednostech, která jsou často skloňována v liberálních médiích**, tedy např. v respektu každého člověka bez ohledu na jeho původ, národnost apod., ověřování pravdivosti informací z více zdrojů či chování se zodpovědně na základě dostupných informací.“

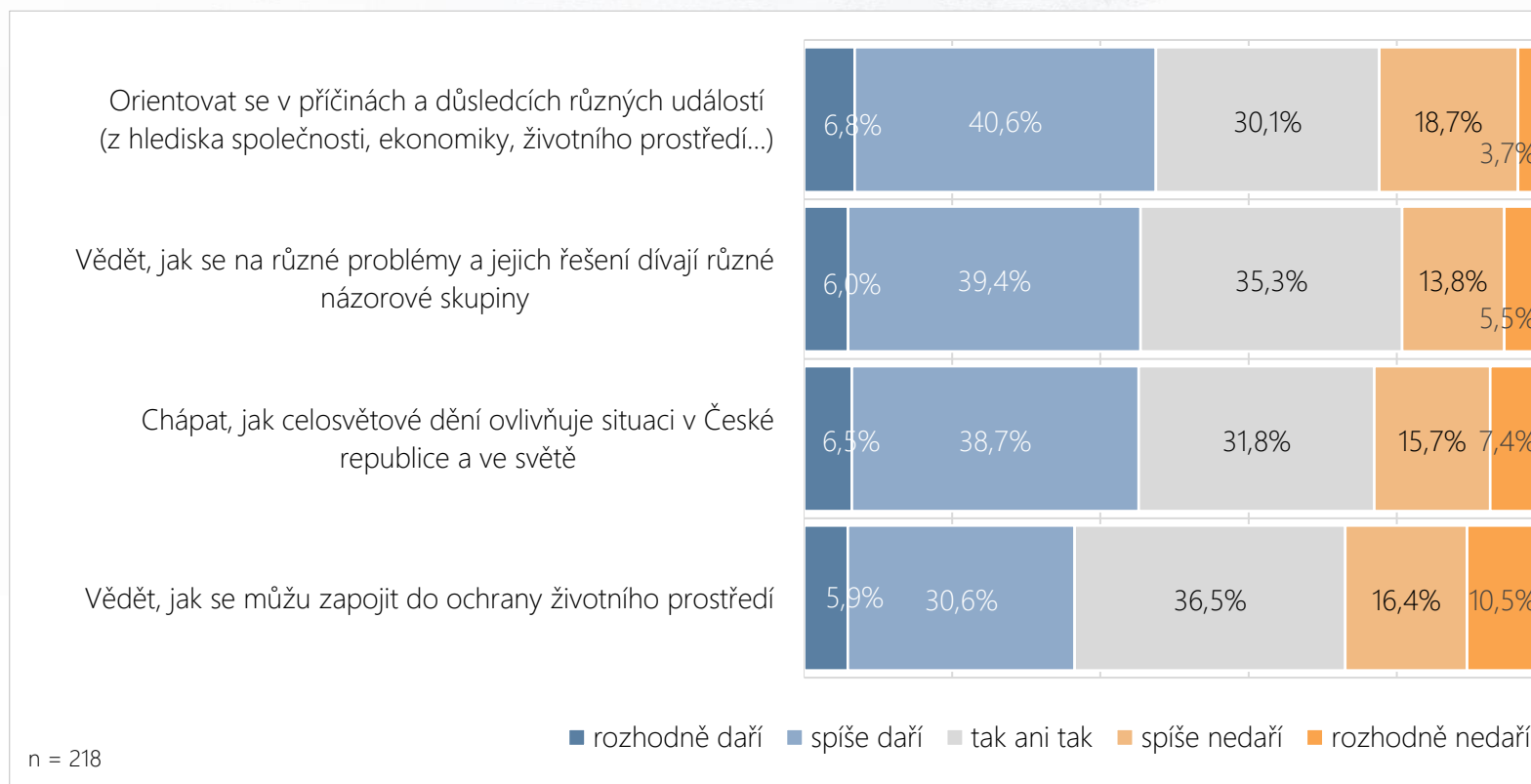


Do jaké míry se Vám daří či nedaří následující?

Se sebedůvěrou v kompetencích #2

Jak si mladí věří ve svých dovednostech/kompetencích?

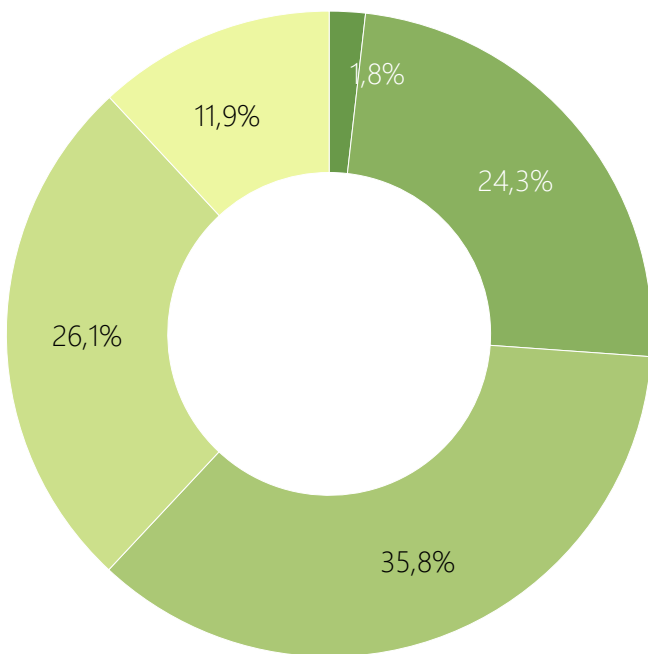
„Ve většině zmíněných kompetencí si věří více než polovina oslovených. **Stojí za pozornost, že nejméně je to ve znalostních kompetencích:** vědět, jak se zapojit do ochrany životního prostředí, chápat vliv celosvětového dění, znát názory názorových skupin na různé problémy.“



Do jaké míry se Vám daří či nedaří následující?

Školy (ne)pomáhající s rozvojem kompetencí

Jak moc osloveným pomohla s osvojením výše uvedených dovedností škola?



„Pouze něco málo přes čtvrtinu mladých uvádí, že jim se získáním osvojených dovedností pomohla rozhodně či docela hodně základní či střední škola. Vůbec jim pak nepomohla podle 12 % dotázaných.“

n = 218

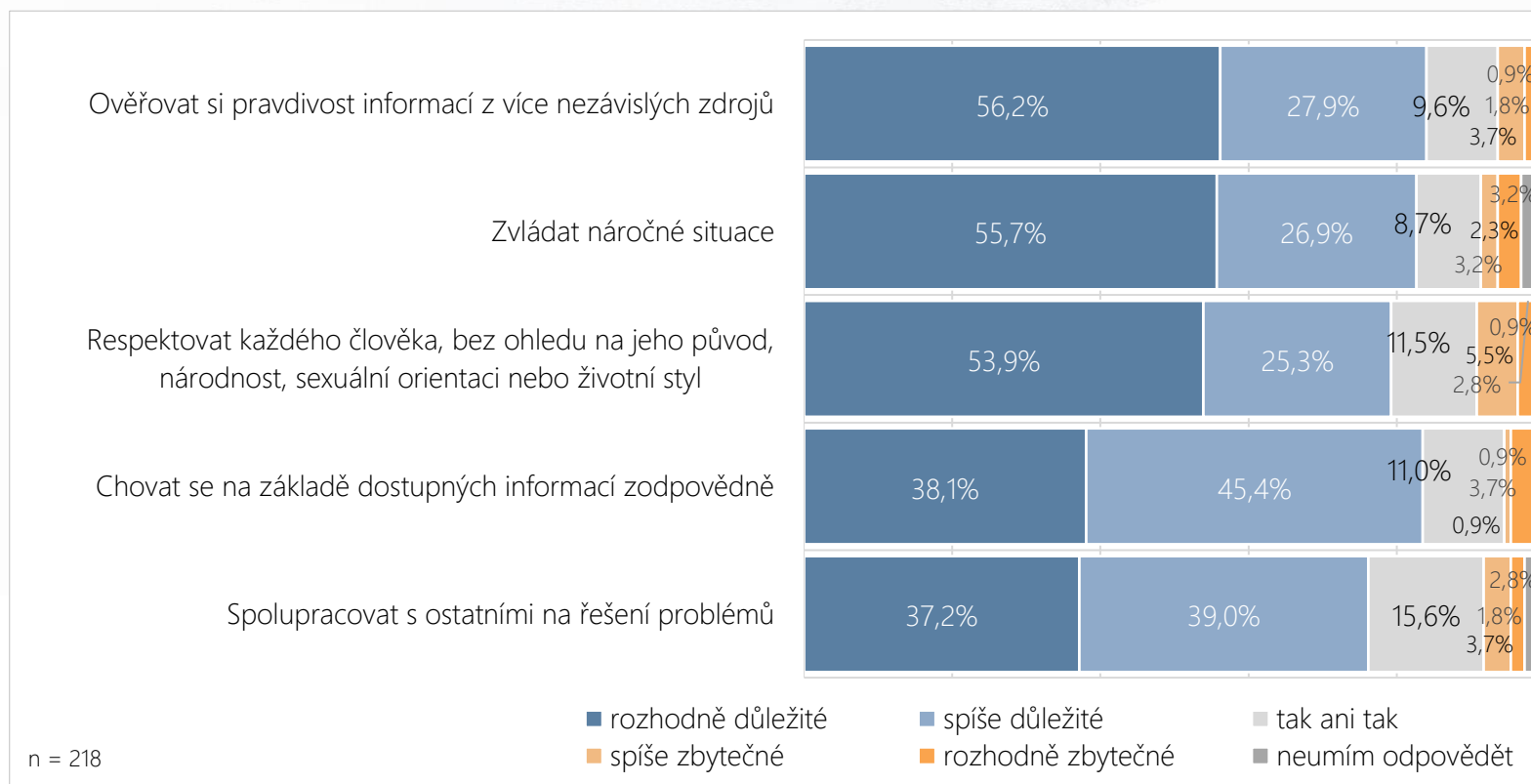
■ rozhodně hodně ■ docela hodně ■ docela málo ■ rozhodně ne ■ vůbec ne

Jak moc Vám v získání dovedností zmíněných v předchozí otázce pomohla základní či střední škola?

Všechny kompetence jsou důležité #1

Jak vnímají dotazovaní důležitost zjišťovaných kompetencí?

*„Za **důležité** považuje více než polovina mladých lidí všechny zjišťované kompetence, nejvíce ze všeho ověřování informací z více nezávislých zdrojů, zvládání náročných situací a respektování každého člověka bez ohledu na jeho původ, národnost či orientaci.“*

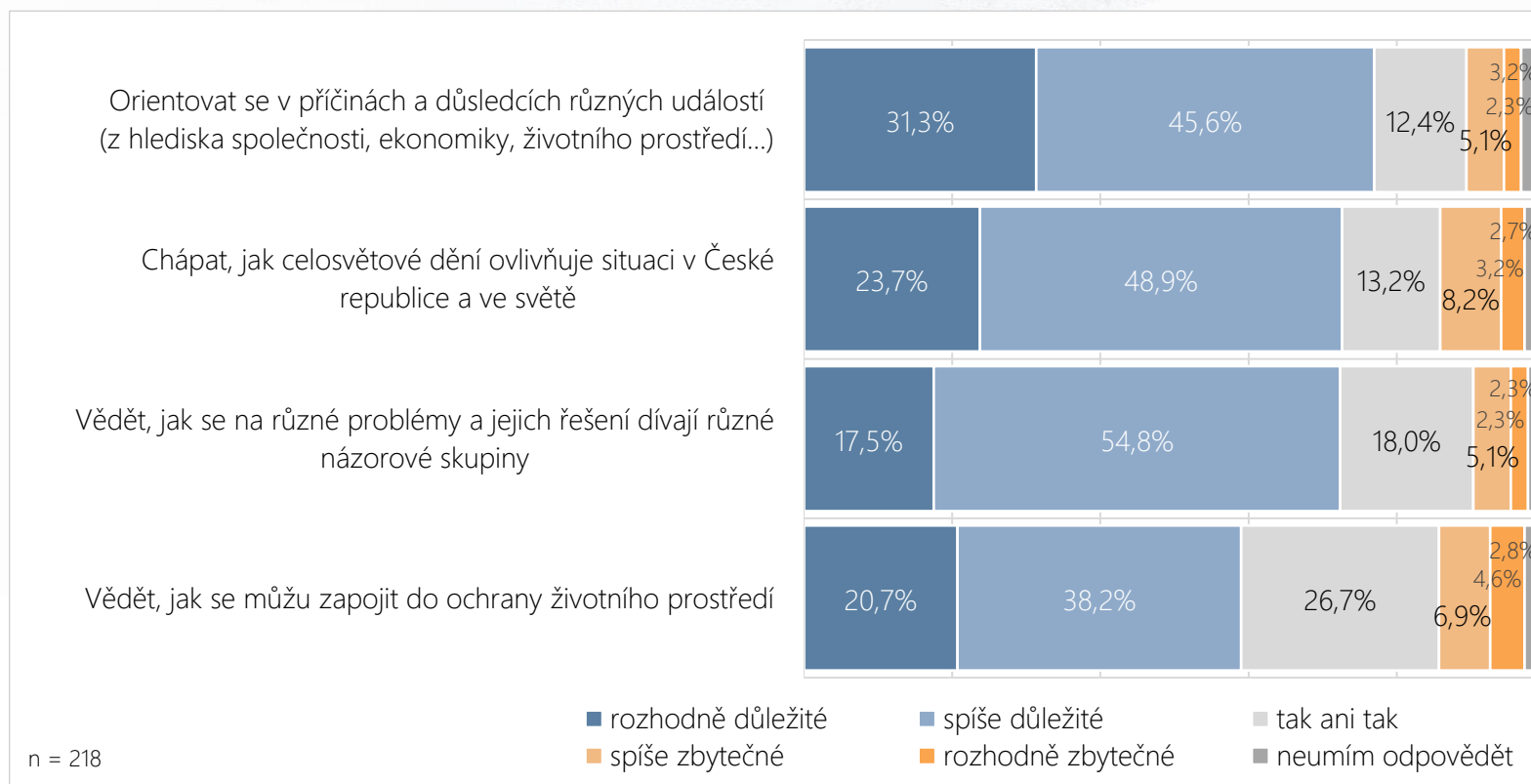


Jak důležité nebo zbytečné se Vám zdá mít následující dovednosti?

Všechny kompetence jsou důležité #2

Jak vnímají dotazovaní důležitost zjišťovaných kompetencí?

„A opět stojí za pozornost, že relativně nejmenší důležitost má pro respondenty a respondentky znalost toho, jak se zapojit do ochrany životního prostředí či znalost toho, jak se na různé problémy dívají různé cílové skupiny. Celkově jsou rozdíly poměrně malé.“



Jak důležité nebo zbytečné se Vám zdá mít následující dovednosti?



Experiment: narativy ochrany klimatu

Jaký způsob komunikace o ochraně klimatu je mladým blízký? Jaký je umí oslovit?

Konkrétně, jaké v nich různé narativy vyvolávají emoce? Jaké působí důvěryhodně, a jaké sympaticky?

O přípravě experimentu s narativy

Jsou různé způsoby, jak se v dnešní době mluví o ochraně klimatu. Rozhodli jsme se proto otestovat, **jaké narativy – tzn. způsoby vyprávění – dokážou českou veřejnost oslovit**. Úplně prakticky nás zajímalo, jaké u ní vyvolávají emoce, sympatie a jak důvěryhodně na ně působí.

Nejdříve jsme připravili narativy ochrany klimatu. Snažili jsme se, aby byly vystihující, různorodé, a také autentické – většina z nich v podobném znění někde reálně zazněla. Zároveň jsme je konzultovali s těmi, kteří se v klimatické problematice pohybují.

Při vyplňování dotazníků pak program našim respondentům a respondentkám **náhodně** přidělil k přečtení některý z narativů. Vzniklo tak šest podobně velkých – a sociodemograficky srovnatelných – skupin.

A jak experiment s narativy dopadl?

Jaké výzvy k ochraně klimatu oslovily mladé nejvíce?

To se dočtete na dalších stranách.

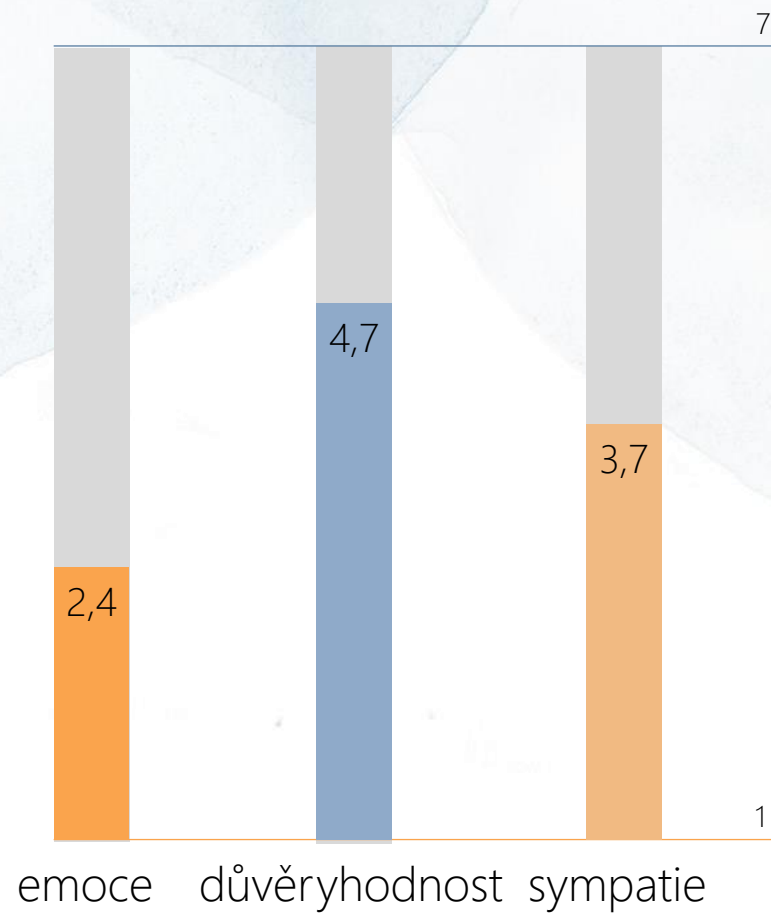
Výsledky jsou založeny na odpovědích 804 dotazovaných ve věku 15-35 let (skupina 15-20 let v počtu 218 zúčastněných by byla pro uvedené statistiky příliš malá).

U jednotlivých narativů v popisu zmiňujeme, co považujeme za jejich hlavní motiv. Škála odpovědí se pohybovala od 1 (nejméně) do 7 (nejvíce), modře značíme hodnoty vyšší, oranžově nižší.

Katastrofický narativ

Motiv: strach

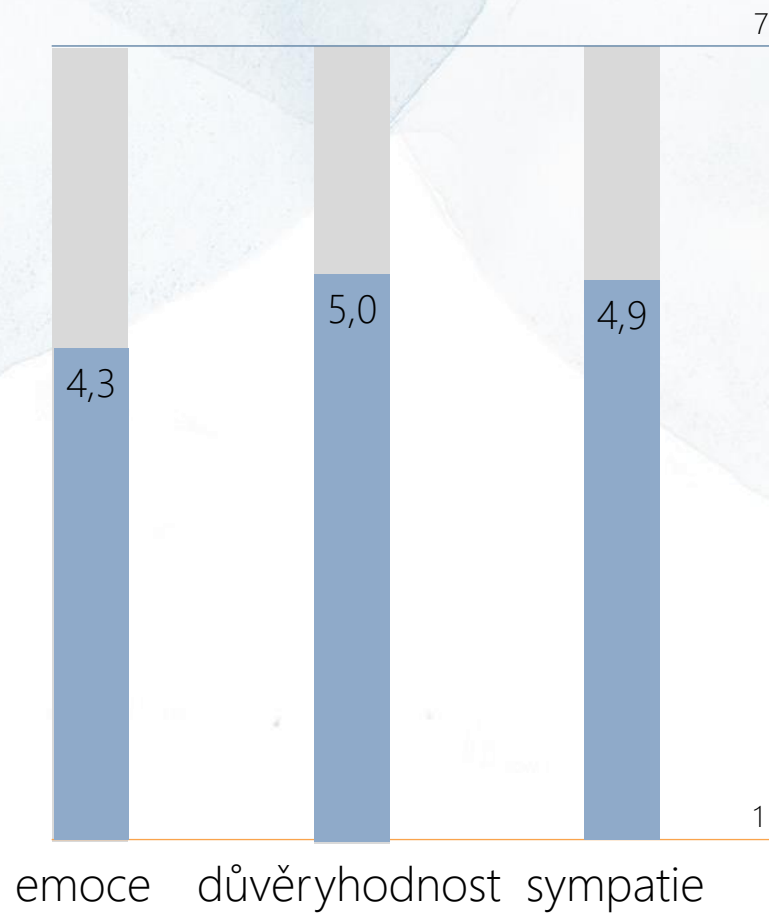
„Planeta hoří, lesy umírají, stále více se otepluje a ledovce tají rychleji než jsme čekali. Zvířata a rostliny po celém světě vymírají rekordní rychlostí. Žijeme na dluh budoucích generací. O klimatu se mluví již přes třicet let, ale mluvit nestačí! Pokud se něco nezmění, dají se do pohybu stamiliony lidí, budeme čelit chudobě, válkám a smrti. Už máme dost nejistoty. Máme dost nečinnosti. Máme dost pokrytectví, popírání a populismu. Chceme žít!“



Svěrákovský narativ

Motivy: nostalgie, sentiment, buditelství, hrdost / to lepší z české povahy

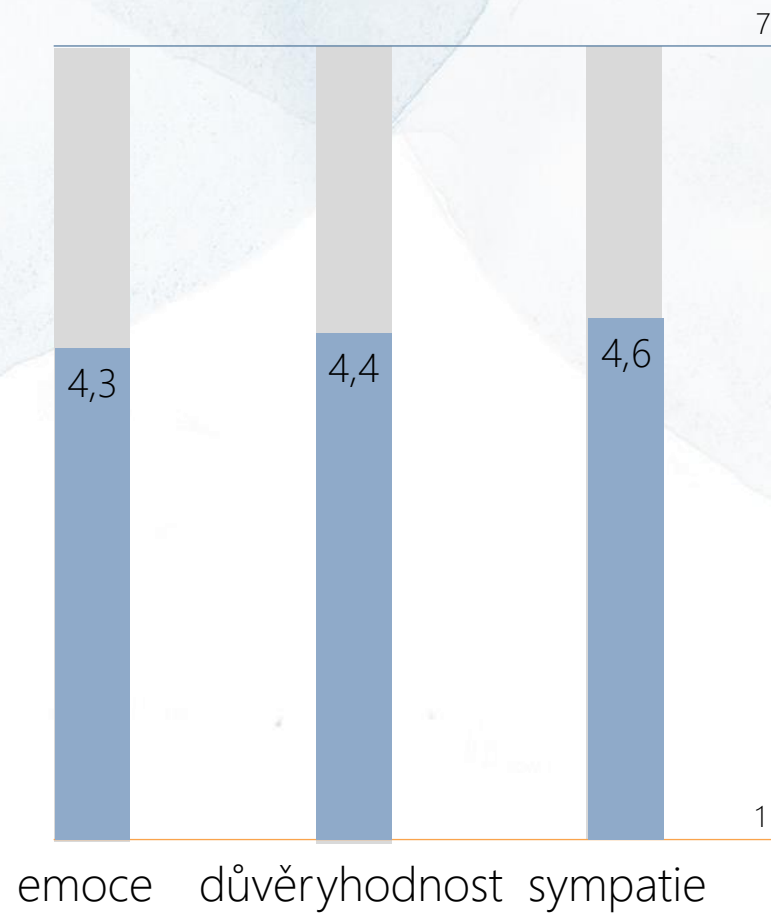
„Stačí se rozhlédnout kolem sebe a vidíme, jak strádají krásné české lesy, prší se na polích, ubývá vody ve studních, českou krajinu trápí povodně a jindy zase historická období sucha. Už nejde zavírat oči před tím, co říkají vědci. Změna klimatu je už tady, u nás. Je potřeba probudit to nejlepší, co v nás dříme: udělat ve správnou chvíli tu správnou věc a použít na to všechnu českou vynalézavost a důvtip. Znovu vrátit zeleň a vodu do krajiny. Skoncovat se zastaralými, špinavými elektrárnami a továrnami a znovu se zařadit na technickou špičku Evropy, kde jsme dříve byli! Krajina kolem nás, ale i naše děti nám za to jednou poděkují.“



Ekonomicko -pragmatický narativ

Motivy: příležitost, zisk,
konkurenceschopnost

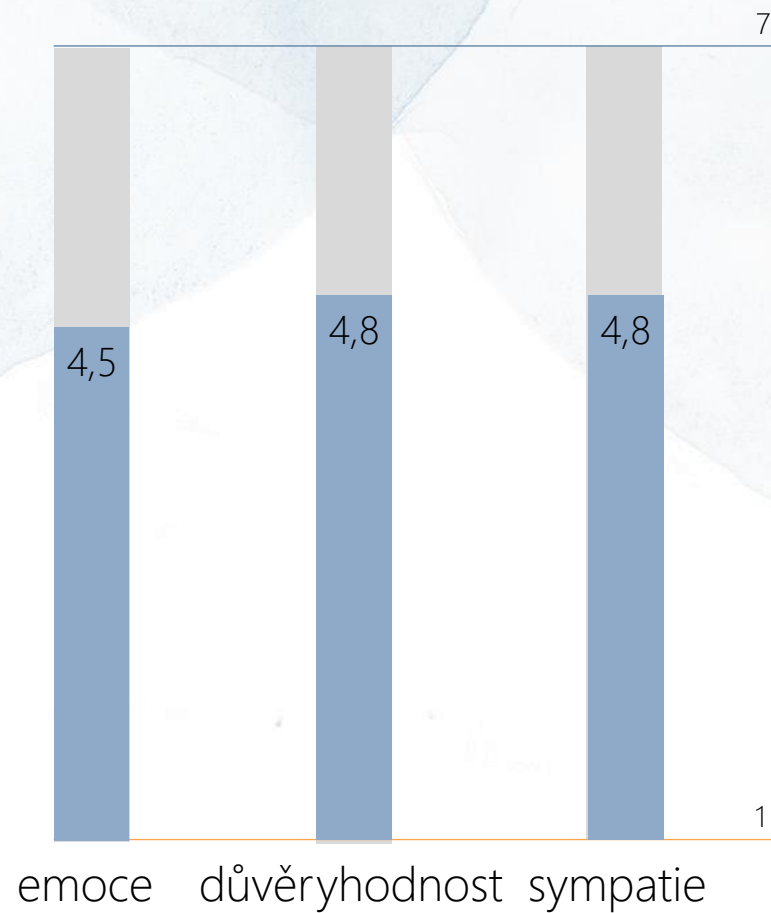
„Ochrana klimatu je v současném světě trend, kterému se nejde vyhnout. Vzhledem k rostoucím cenám uhlí přichází konec doby uhelné. Čeká nás největší transformace od dob průmyslové revoluce. Můžeme naskočit do toho rozjíždějícího se vlaku včas, a budeme mezi ekonomickými vítězi, nebo zaspát dobu, a skončit mezi poraženými. Budoucnost je v nízkouhlíkových technologiích, od energetiky až k dopravě. Výhodou je, že můžeme čerpat stamiliardové podpory od Evropské unie na modernizaci České republiky. Je na čase budovat silnou, konkurence-schopnou ekonomiku 21. století.“



Protekcionalistický narativ

Motivy: bezpečí a jistoty, status quo,
stabilita společnosti, životní úroveň

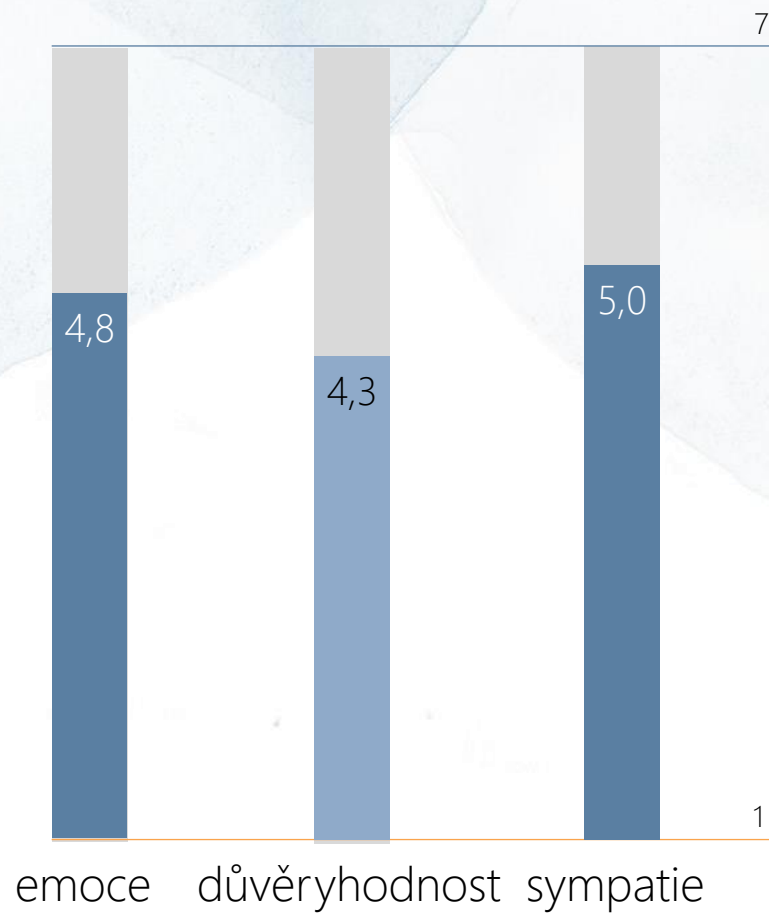
„Na změnu klimatu je důležité reagovat odpovědně, promyšleně a bez zbytečných chyb. Odstavení uhelných elektráren může proběhnout až poté, co bude vytvořena dostatečná kapacita na výrobu elektřiny z jiných zdrojů. V žádném případě nelze ohrozit dodávky elektřiny pro české zákazníky, nedovolíme zvýšení cen. Český průmysl čeká transformace, ale musí si přitom udržet svůj výkon. Bude potřeba investovat do uhelných regionů, aby se vytvořily nové pracovní příležitosti a lidé si udrželi svou životní úroveň. Pokud se přistoupí k ochraně klimatu věcně a realisticky, na základě čísel a analýz, tak to Česká republika a její obyvatelé zvládnou úspěšně.“



Zeleně optimistický narativ

Motivy: kvalita života, rozvoj postmateriálních stránek života, zelená ekonomika

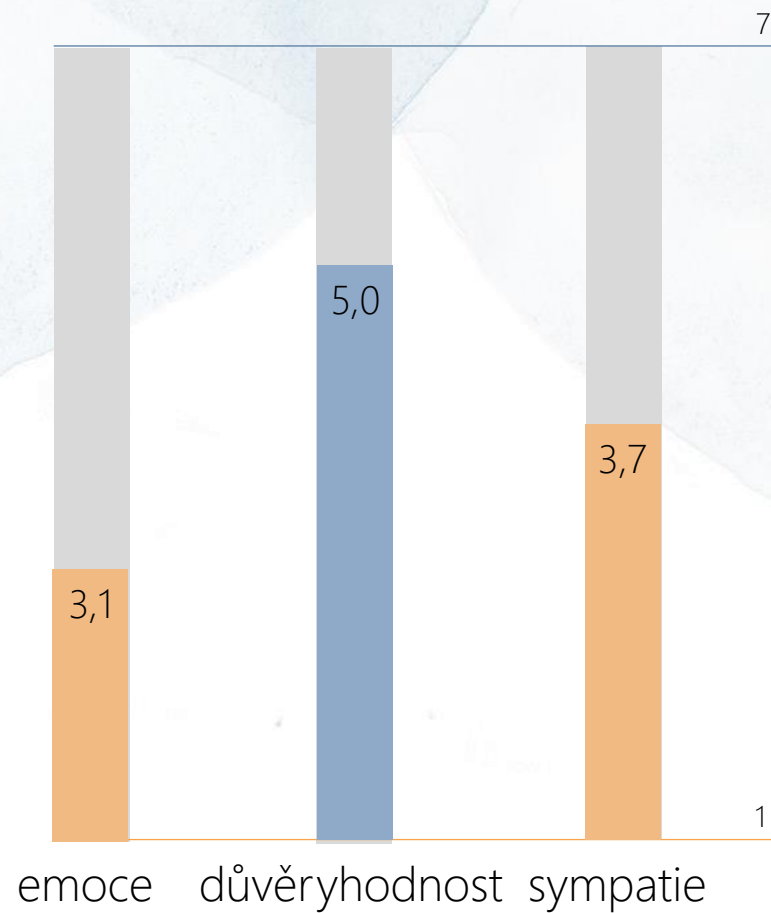
„Změna klimatu je nejen hrozba, ale i příležitost. Když ČR sníží emise skleníkových plynů, budeme dýchat čistší vzduch. Ubude dětí s astmatem i seniorů s rakovinou plic. Za okny už nám nebudou hučet auta, doprava bude tišší. Budeme jíst kvalitněji a zdravěji, potraviny vypěstované šetrně a blízko. Krajinu bude tvořit mozaika lesů, luk, polí, alejí, remízků a rybníků. Nízkoemisní ekonomika podpoří rozvoj pracovních příležitostí v nových oblastech. Budeme kupovat méně nepotřebných věcí, ubude stresu a bude víc času na to, co je pro náš život důležité.“



Protisystémový narativ

Motivy: sociální spravedlnost, proti vykořisťování a koncentraci bohatství

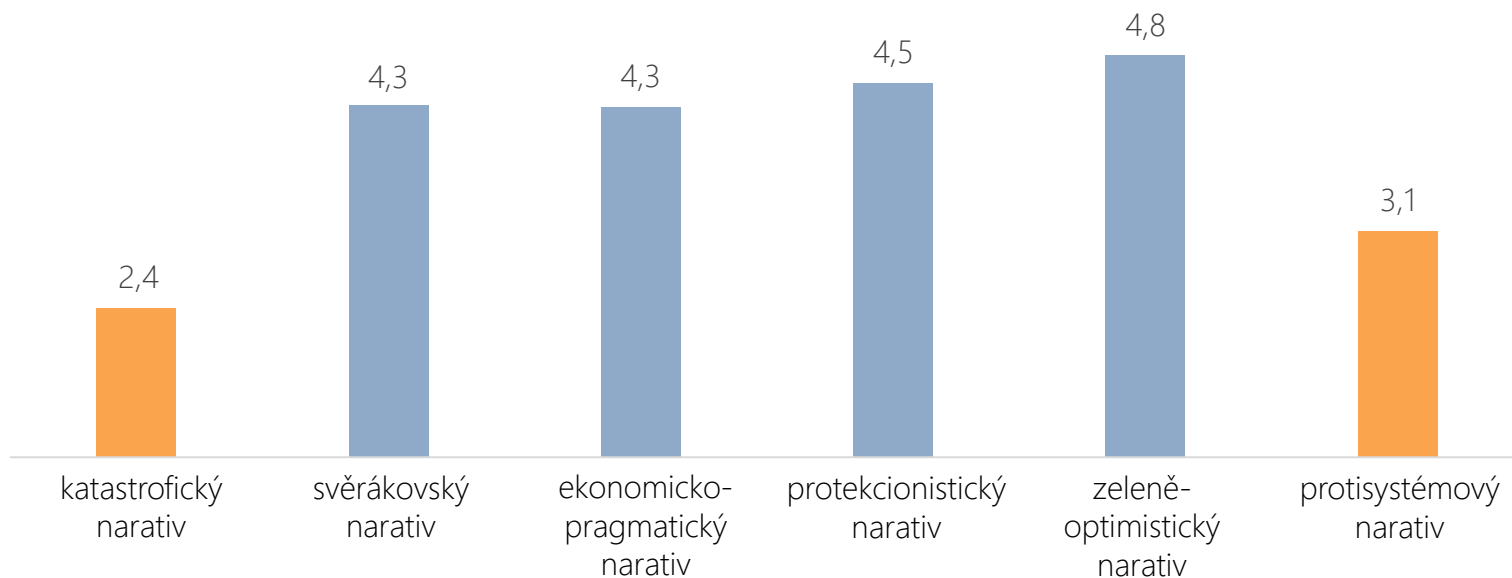
„Klimatická krize je důsledkem špatně fungujícího systému, který je postavený na zisku a neustálém růstu. Hrstka bohatých a majitelů nadnárodních korporací vydělává miliardy na ničení planety a plundrování přírodních zdrojů, přičemž klimatická krize dopadá na ty nejchudší - zejména státy globálního jihu, ale také chudé z globálního severu. Sucho způsobuje dražší potraviny, špinavý vzduch dýchají lidé v chudších regionech, přírodní katastrofy dopadají víc na chudé. Pokud chceme vyřešit klimatickou krizi, musíme současný systém nahradit jiným, který bude spravedlivý a založený na ekonomice, která neničí životní prostředí a na které nevydělává jen pár lidí oproti zbytku světa.



Co vyvolávají narativy? Emoce

Jak příjemné či nepříjemné pocity v mladých lidech narativy ochrany klimatu vzbuzují?

„Nejvíce příjemné pocity u dozovaných vzbuzuje zeleně-optimistický narativ, s odstupem následovaný protekcionistickým narativem. Negativní pocity vyvolává katastrofický narativ, a částečně také protisystémový.“



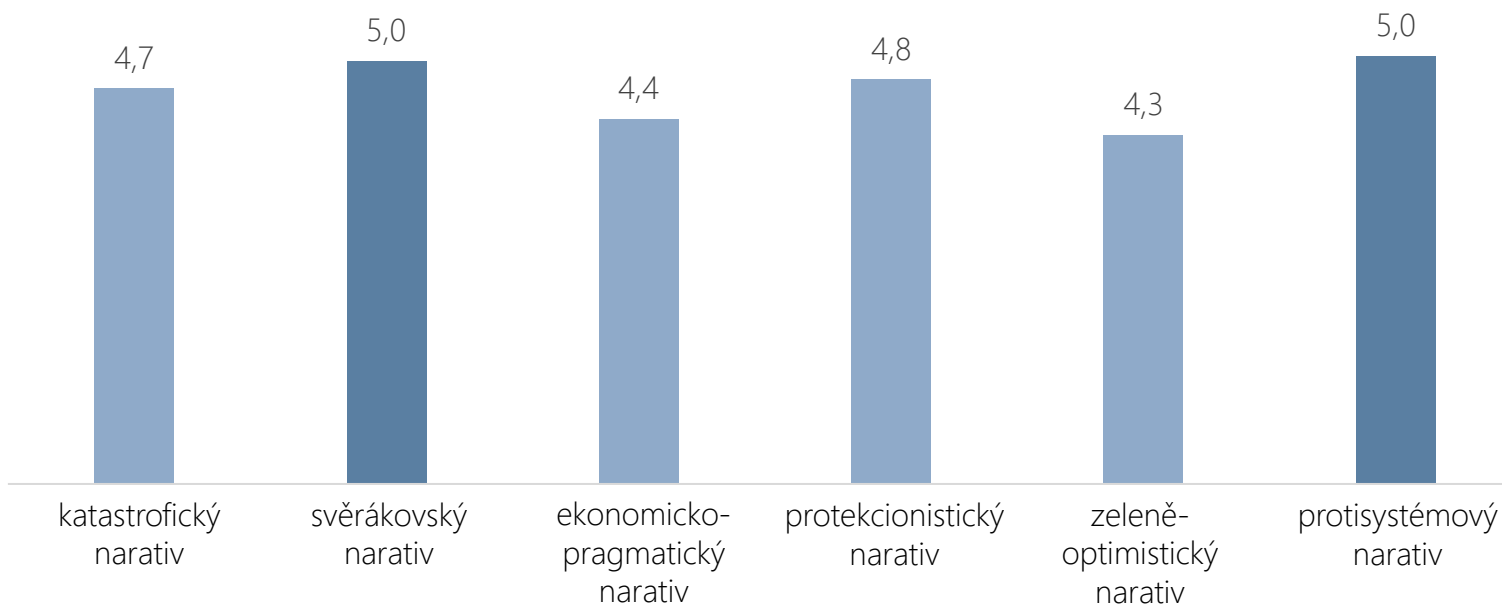
n = 682

Ted' se na chvíli prosím zamyslete nad tím, co jste četl(a). Jaké pocity ve Vás toto sdělení vyvolalo? škála (1-7): rozhodně nepříjemné, nepříjemné, spíše nepříjemné, tak ani tak, spíše příjemné, příjemné, rozhodně příjemné

Co vyvolávají narativy? Důvěryhodnost

Jak důvěryhodně narativy ochrany klimatu působí?

„Všechny použité narativy působí v průměru spíše důvěryhodně, nejvíce pak Svěrákovský a Protisystémový, každopádně rozdíly jsou z hlediska praxe zanedbatelné.“



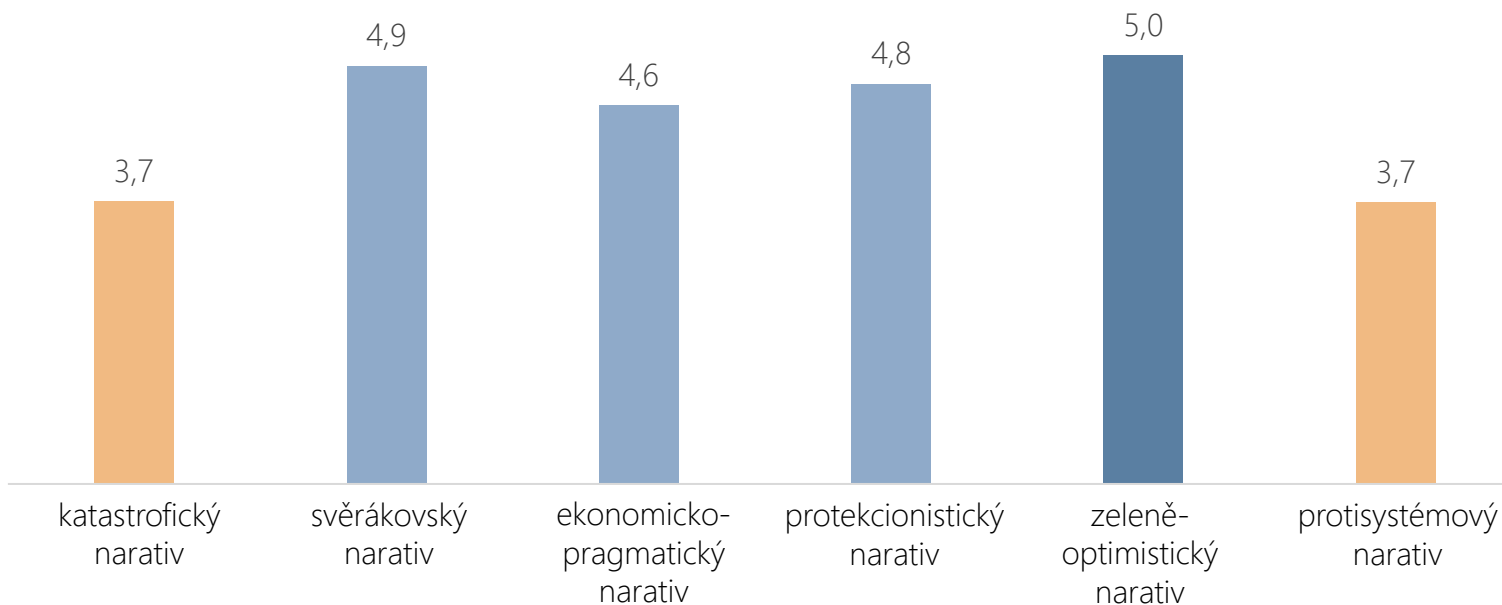
n = 682

Jak toto sdělení vnímáte? Jako... sémantický diferenciál (1-7): rozhodně nedůvěryhodné, nedůvěryhodné, spíše nedůvěryhodné, tak ani tak, spíše důvěryhodné, důvěryhodné, rozhodně důvěryhodné

Co vyvolávají narativy? Sympatie

Jak sympaticky na nejmladší generaci působí narativy ochrany klimatu?

„Nejvíce sympatií vyvolává zeleně-optimistický narativ, následovaný svěrákovským narativem. Naopak méně sympaticky působí katastrofický a protisystémový narativ.“



n = 682

Jak toto sdělení vnímáte? Jako... sémantický diferenciál (1-7): rozhodně nesympatické, nesympatické, spíše nesympatické, tak ani tak, spíše sympatické, sympatické, rozhodně sympatické



Typologie cílových skupin z hlediska ochrany klimatu

Jaké cílové skupiny z hlediska ochrany klimatu můžeme mezi nejmladší generací identifikovat?

Čím se mezi sebou liší? A jaké narativy je oslovují nejvíce?

Analýza cílových skupin

Jedním z cílů našeho výzkumu České klima 2021 je vytvořit **typologii českých cílových skupin v oblasti ochrany klimatu**. V návaznosti na naše předchozí výzkumy (Krajhanzl a kol., 2015; Krajhanzl a kol., 2018) jsme se rozhodli identifikovat společenské skupiny, které jsou si vzájemně podobné, prostřednictvím tzv. **clusterové analýzy**, konkrétně **Latent Class Analysis**.

Ve svých analýzách jsme vycházeli z evidence, že veřejné povědomí o změně klimatu – také podle dat tohoto výzkumu – stále roste. Významná většina veřejnosti se v současnosti shodne, že změna klimatu probíhá, je způsobena člověkem, je to závažný problém a Česká republika by ho měla aktivně řešit. Každopádně to, v čem se dnes obyvatelé ve skutečnosti názorově rozcházejí v otázkách změny klimatu, jsou jejich **názory, jak by se změna klimatu měla řešit**, a také jejich **postoj k některým aktivistickým metodám**. Právě na tyto otázky dotazníku jsme se zaměřili při hledání cílových skupin, které se budou mezi sebou co nejvíce lišit a zároveň si budou lidé do nich zařazení v dané oblasti co nejpodobnější.

Výsledkem je **typologie pěti cílových skupin české veřejnosti v oblasti ochrany klimatu**.

Na dalších stránkách najdete jejich profily, které ukazují klíčové charakteristiky, ve kterých se liší.

U jednotlivých skupin pak velkou číslicí **uvádíme procento, jaký podíl nejmladší generace ve věku 15-20 let se do dané cílové skupiny řadí**.

Pochybující

Prevažně **muž** (80 %) ve věku 50 let (median).

Materialista, technokrat. Nižší kulturní kapitál (zájem o umění 26 %). „Nohami na zemi“ orientovaný na technické novinky, motorky; nejmenší zájem o životní prostředí (29 %), ezoteriku (35 %), seriály ze života (19 %), soukromí slavných lidí (10 %) apod.

Nedůvěřivý k institucím, jen polovina věří vědcům. Větší zájem o **zpravodajství**, bude mít sklon k dezinformačním zdrojům. Častěji se vnímá jako **pravcového a konzervativního**, ale také demokrata. Nejvíce ze všech odmítá, že by byly menšiny v ČR diskriminované, větší zastoupení žen ve vedení státu, řešení chudoby v ČR nebo lidská práva ve světě. Nejméně důvěřuje EU (16 %), nejvíce podporuje vystoupení z EU (49 %) a trest smrti (52 %), negativně hodnotí neziskové organizace v ČR (66 %). Byl tím, kdo koronavirus považoval za nejmenší ohrožující (44 %). Problémy životního prostředí v ČR hodnotí neutrálně či spíše nepovažuje za závažné.

Rozhodně odmítá identitu pravdoláskaře (71 %) a menšiny (89 %). Více než ostatní by uvažoval o volbě SPD (27 %) a Trikolóře (15 %), méně o ANO (19 %), SPOLU (17 %), Pirátech+STAN (14 %) a Zelených (0 %).

Podle 31 % této skupiny ke změně klimatu vůbec nedochází, dalších 28 % se neumí k existenci změny klimatu vyjádřit. Změn kolem sebe si prakticky nevšiml (19 %). V případě změny klimatu nepředpokládá u jednotlivých rizik v průměru zhoršení ani zlepšení, u ochrany klimatu čeká spíše zhoršení. Považuje za spíše nepravděpodobné, že by extrémní počasí souviselo se změnou klimatu. Nicméně za klimaskeptika se považuje jen 28 % (42 % to odmítá). **Nevěří na antropogenní příčiny změny klimatu** (věří jen 19 %).



Ochrana přírody a životního prostředí mu není příliš blízká (jen 32 %). Má **nejlepší faktografické znalosti o změně a ochraně klimatu** ze všech segmentů.

Změna klimatu pro něj není **vůbec nebo příliš důležitá** (velmi či extrémně pro 6 %), **naléhavá** (vysoká či extrémní jen pro 6 %), skoro vůbec ho **nezajímá** (zájem 7%). Neprožívá klimatický distres.

Nepovažuje za důležité, aby ČR přijala opatření proti změně klimatu (souhlasí jen 4 %), podle něj se to se změnou klimatu přehání (83 %). **Přibližně polovina skupiny si s ochranou klimatu spojuje zvýšení cen výrobků a služeb v ČR či omezení osobních svobod.** Je velmi neochotný se jakkoliv omezovat kvůli ochraně klimatu. Má obavu, aby nepřišel o **maso** a o **auto**.

Skoro vůbec **nesouhlasí s cílem uhlíkové neutrality** (12 %). Při případném řešení změny klimatu by důvěřoval technologiím (71 %). K dotačním a osvětovým politikám ochrany klimatu má v průměru neutrální postoj, k regulačním a daňovým spíše odmítavý. Není příznivcem náhrady uhlí obnovitelnými zdroji (6 %).

Necítí morální závazek snižovat svůj dopad na klima, pokud to nedělají ostatní (21 %).

S protesty za ochranu klimatu rozhodně až spíše nesouhlasí. Jedničkou či dvojkou by skoro vůbec neznámkoval Greta Thunberg (1 %, zná ji 51 %) či Greenpeace (5 %, zná 33 %), o trochu lépe hodnotí Václava Klause (22 %, zná výroky 32 %).

protekcionistický narativ



Muž/žena (51 %), **ve věku 51 let** (median), **spíše bez maturity** (55 %), častěji z menších obcí do 5 000 obyvatel (43 %).

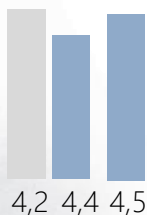
TV sleduje většinou denně (71 %), nejméně ze všech čte knihy (34 %) a články on-line (48 %).

Více preferuje praktická témata, o umění a kulturu se zajímá méně (33 %). O životní prostředí se zajímá 48 %, ochranu přírody a životního prostředí považuje za blízkou považuje 51 %.

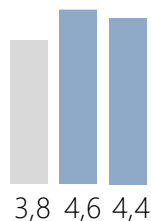
Pouze **polovina věří vědcům**, stejně tak jen polovina se považuje za demokrata. O něco méně než ostatní segmenty chodí k volbám. Více než ostatní uvažuje o volbě ANO (26 %), SPD (17 %), Trikolóry (9 %) a KSČM (9 %), méně Pirátů+STAN (22 %), SPOLU (17 %), ČSSD (8 %) a Zelených (4 %). **Zároveň nejméně občansky aktivní skupina:** za posledních 5 let nedebatovalo osobně nebo na internetu o veřejných záležitostech 67 %, finančně nepřispělo 65 %, petici nepodepsalo 64 %. Neziskové organizace považuje za přínos pro ČR pouze 24 %. Spíše znepokojení problémy životního prostředí v ČR.

Podle 54 % této skupiny změna klimatu probíhá, podle 56 % je změna klimatu způsobena spíše lidskou činností. Změny klimatu si kolem sebe všimá 41 %. Spíše pravděpodobně je podle něj extrémní počasí spojené se změnou klimatu. Kdybychom nedělali nic se změnou klimatu, očekává spíše zhoršení, v případě důsledné ochrany klimatu v průměru ani zlepšení, ani zhoršení. Distres prožívá slabě.

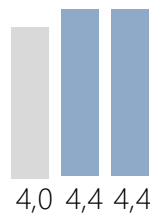
protekcionistický narativ



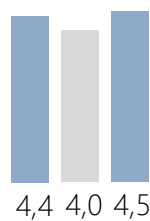
Svěrákovský narativ



ekonomicko-pragmatický narativ



zeleně-optimistický narativ



Rezervovaní



21 %

Extrémně nebo velmi osobně důležitá je změna klimatu pouze pro 5 %, vysokou nebo extrémní naléhavost má pro 15 %. V médiích se o ni zajímá 26 %. Podle 34 % se to se změnou klimatu přehání.

Rezervovaný k tomu, aby ČR přijala opatření proti změně klimatu (souhlasí 40 %), nebo snižovala emise bez ohledu na jiné země (45 %). V průměru neutrálně hodnotí dotační a osvětové politiky ochrany klimatu, s regulačními a daňovými spíše nesouhlasí. Je spíše neochotný omezovat se kvůli ochraně klimatu. Váhá, zda se snažit dosáhnout klimatické neutrality (42 %). Příliš nepreferuje obnovitelné zdroje při nahrazování uhlí (ty preferuje 22 %). Pokud je znají, Greta Thunberg by známkovalo jedničkou či dvojkou 5 % (zná ji 38 %), Greenpeace 8 % (zná 30 %) a Václava Klause st. 5 % (výroky o klimatu zná 26 %). Vůbec se občansky neangažuje v ochraně klimatu, **s protesty za ochranu klimatu spíše nesouhlasí.**

Podobně blízkých je mu hned několik narativů.

Muž (59 %), ve věku **38 let** (median), častěji malé děti, zaměstnanec, ekonomicky o trochu slabší než ostatní.

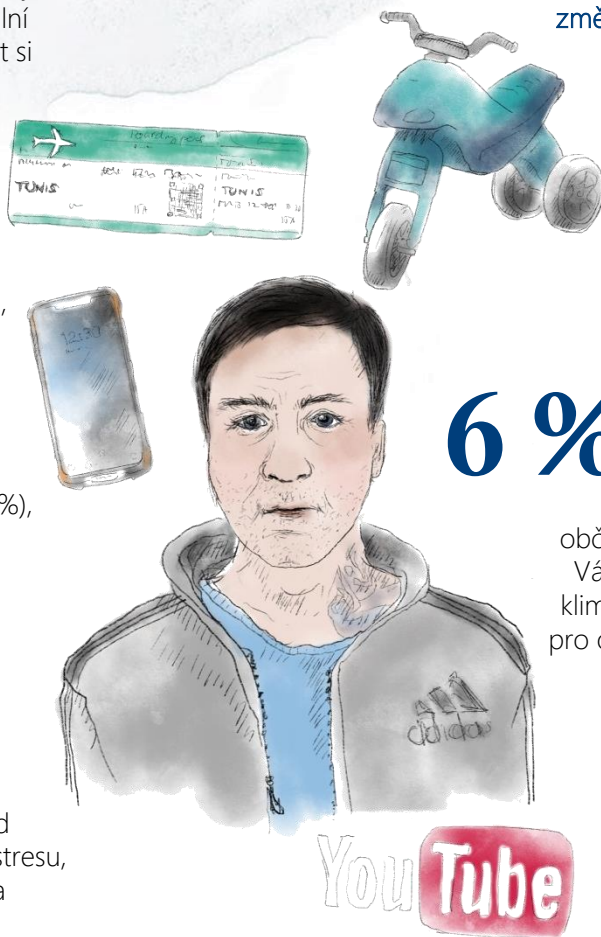
O něco vyšší sklon ke **konzumnímu chování** (největší zájem ze všech segmentů o módu, mobilní telefony a aplikace, seriály ze života, vztahy, lásku a sexuální témata), více než ostatní věří, že je důležité užívat si tady a teď, bez ohledu na důsledky a problémy v budoucnosti (31 %). Více sleduje **videa on-line** (67 %) a poslouchá **podcasty** (38 %). Myšlenky ochrany přírody a životního prostředí považuje za blízké (74 %), **zajímá se o životní prostředí** (67 %), z poloviny o umění a kulturu (50 %).

Nejméně ze všech segmentů věří vědcům (44 %), rezervovaně se považuje za demokrata (46 %), společně s Pochybujícími nejvíce **euroskeptický segment** (pro vystoupení z EU 43 %). Zároveň více senzitivity k menšinám (17 % se samo za menšinu označuje, to je 3x více než další tři segmenty ze čtyř). Více uvažuje o volbě SPD (18 %), Trikolóry (16 %) a ČSSD (14 %), méně o volbě Pirátů+STAN (25 %) a SPOLU (14 %). Váhá, zda považovat neziskové organizace za přínos pro ČR (45 %). Environmentální problémy v ČR vnímá jako spíše závažné.

V řadě otázek **nevyhraněný**, často volí **neutrální odpovědi** – tím se však vymyká v oblastech, kde ostatní volí odmítavé nebo naopak souhlasné odpovědi. Někdy to vede k paradoxům: například podle odpovědí „střední“ úroveň klimatického distresu, zároveň vyrovnaný pohled na pozitiva a negativa dopadů změny klimatu.

Většina se domnívá, že **změna klimatu probíhá** (67 %), všimá si jejich projevů (51 %) přiklání se tomu, že je **způsobena lidskou činností** (56 %). Propojení extrémního počasí se změnou klimatu považuje za spíše pravděpodobné. Nemyslí si, že se to se změnou klimatu přehání (23 %).

Zmatení



6 %

. Změnu klimatu považuje za **extrémně či velmi důležitou 43 %**, její řešení má stejnou naléhavost pro shodné procento, o změnu klimatu se zajímá 52 %.

Váhá, zda je důležité, aby ČR přijala opatření proti změně klimatu (48 %), avšak emise v ČR by snižoval bez ohledu na emise ostatních (58 %).

Vymyká se **podporou zásadních systémových změn**: například 50 % velmi výrazně nebo značně souhlasí s tím, že pro řešení změny klimatu bude potřebné zavést vládu pevné ruky, zároveň 51 % je pro zavedení přímé demokracie a 51 % je pro omezení globálního obchodu. **Není si jistý, zda se snažit dosáhnout uhlíkové neutrality** (45 %). Spíše podporuje dotační a osvětové politiky ochrany klimatu, neutrálně se staví k regulačním a daňovým politikám.

Také klimatické protesty hodnotí v průměru relativně neutrálně, uvádí, že se občas až často občanskými aktivitami zapojuje do ochrany klimatu. Váhá, zda by se měl snažit snižovat svůj dopad na klima bez ohledu na ostatní (52 %), k omezování se pro ochranu klimatu se staví neutrálně. Nezaznamenal výroky Greta Thunberg (jen 21 %) či Václava Klause (17 %), oba hodnotí negativně.

V tomto kontextu má možná trochu překvapivě nejvíce pozitivní odezvu na následující narativ.

Svěrákovský narativ



Pokud by lidstvo nic nedělalo se změnou klimatu, očekává, že to relativně vyrovnaně přinese v něčem zlepšení, v něčem jiném zhoršení. Stejně jako ochrana klimatu.

Spíše **žena** (57 %), **ve věku 48 let** (median), střední škola s maturitou.

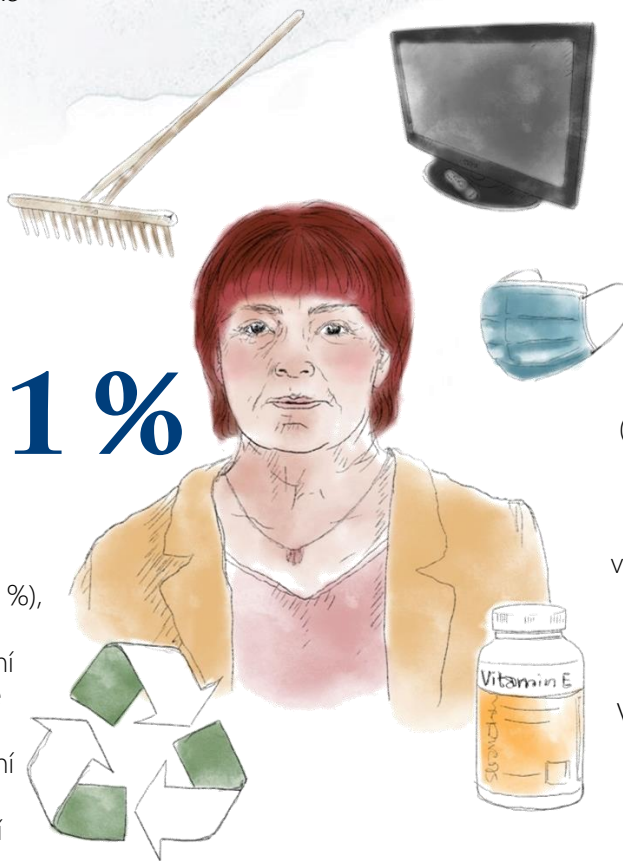
Řada koníčků a zájmů, např. o zdraví (83 %), umění a kulturu (50 %), životní prostředí (80 %), ale také koronavirus (56 %) – ten považovala ze všech nejvíce za ohrožující (74 %).

Věří vědcům (69 %), považuje se za demokratku (63 %), na rozdíl od Angažovaných se však příliš nezajímá o politiku (40 %). Více uvažuje o volbě Pirátů+STAN (37 %) a ANO (26 %), méně o SPD (12 %) a Trikolóře (5 %). Za poslední rok přispěla na neziskové aktivity (52 %), osobně ani on-line příliš nedebatovala o veřejných záležitostech (42 %). Váhá, zda jsou neziskové organizace pro ČR přínosem (souhlasí jen 45 %). Jsou jí **blízké myšlenky ochrany přírody a životního prostředí** (86 %), avšak příliš nevěří ekologickým sdružením (38 %).

Je **přesvědčena o probíhající změně klimatu** (90 %), všímá si jejích projevů (82 %) a ví, že je způsobena převážně lidskou činností (82 %). Propojení extrémního počasí se změnou klimatu považuje za spíše až velmi pravděpodobné. Pokud by lidstvo neřešilo změnu klimatu, očekává zhoršení ve většině oblastí, v případě důsledné ochrany klimatu očekává vyrovnané pozitivní a negativní dopady. Nevěří, že by změna klimatu dopadla na ni osobně (věří jen 32 %). Klimatický distress prožívá jen slabě až středně.

Sympatizující

51 %



Změna klimatu má podle ní **extrémní až vysokou naléhavost** (69 %), v médiích se o ni zajímá (65 %), váhá, zda je pro ni také vysoce až extrémně důležitá (52 %). Nemyslí si, že by se to s klimatickou změnou přehánělo (5 %).

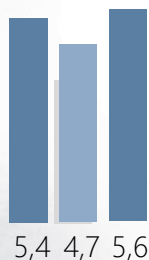
Považuje za důležité, aby ČR přijala opatření proti změně klimatu (87 %) a snižovala emise bez ohledu na jiné země (80 %). Souhlasí s cílem uhlíkové neutrality (76 %). Spíše **podporuje dotační a osvětové politiky ochrany klimatu**, neutrálně hodnotí regulační a daňové politiky. Při nahrazování uhlí více preferuje obnovitelné zdroje (44 %).

Jen v menšině by dala jedničku či dvojku Václavu Klausovi (2 %, zná výroky 25 %), Gretě Thunberg (17 %, zná ji 48 %) či Greenpeace (27 %, zná 48 %). **S protesty za ochranu klimatu spíše nesouhlasí nebo má neutrální názor**, nicméně sama se do občanských aktivit na ochranu klimatu nezapojuje nikdy nebo jen výjimečně. Nepovažuje za příliš pravděpodobné, že by podepsala petici na ochranu klimatu (41 %), poslala příspěvek (25 %) nebo o tématu komunikovala s lidmi (18 %).

Věří, že by se měla snažit omezit své dopady na klima bez ohledu na ostatní (86 %), i když moc nevěří, že něco zmůže (věří 48 %). **Více se věnuje domácí ekologii.**

Zároveň se neutrálně staví k možnosti, že by se kvůli ochraně klimatu ve svém životě omezila..

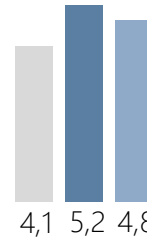
zeleně-optimistický narativ



protekcionistický narativ



Svěrákovský narativ



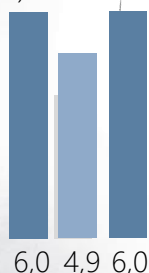
Spíše **žena** (55 %), **ve věku 40 let** (median).

Vyšší kulturní kapitál. Zájem o životní prostředí (94 %), přírodu (93 %), zdraví (84 %), sebezvoj (71 %), umění (64 %), koronavirus (56 %), ale také nejvyšší o ezoteriku (46 %). Denně on-line (83 %), čte články on-line (70 %, významně více než Sympatizující), sleduje videa na internetu (63 %), **nejvíce ze všech čte knihy** (55 %).

Zajímá se o politiku (60 %) Více než ostatní se považuje za **demokratku** (72 %) a pravdo-lásku (42 %). Nejvíce důvěřuje vědcům (79 %), ekologickým sdružením (68 %) a EU (45 %). Výrazně více než ostatní odmítá „škoda každé rány, která padne vedle“ (50 %). Nejvíce podporuje větší zastoupení žen ve vedení státu, lidská práva, řešení chudoby v ČR, nejvíce vnímá diskriminaci menšin v ČR. **Osobně i on-line debatuje o veřejných záležitostech** (67 %) a **přispívá na neziskové aktivity** (74 %). Více by uvažovala o volbě Pirátů+STAN (55 %), SPOLU (30 %) a Zelených (27 %), méně o ANO (11 %) a KSČM (3 %). Věří, že neziskovky jsou přínosem pro ČR (65 %). Jsou jí blízké myšlenky ochrany přírody a životního prostředí (95 %).

Je přesvědčena, že změna klimatu už rozhodně probíhá (100 %), svými názory si je jista (84 %), projevů změny klimatu si všímá (94 %), příčinou je podle ní převážně lidská činnost (95 %). Nevěří, že by se to s klimatickou změnou přehánělo (4 %). Extrémní počasí je podle ní velmi pravděpodobně spojeno se změnou klimatu.

zeleně-optimistický narativ



Pokud by lidstvo neřešilo změnu klimatu, očekává zhoršení; naopak ochrana klimatu přinese spíše zlepšení ve stavu světa.

Svěrákovský narativ



Angažované je možné úspěšně oslovit všemi šesti testovanými narativy. Zde tři nejúspěšnější.

ekonomicko-pragmatický narativ



Angažovaní



Změna klimatu má pro ni vysokou až extrémní **důležitost** (91 %) a její řešení stejnou naléhavost (95 %), téma ji zajímá i v médiích (87 %). Na rozdíl od Sympatizujících očekává, že na ni osobně změna klimatu dopadne (69 %). V průměru prožívá střední úroveň klimatického distresu.

Při řešení změny klimatu považuje za potřebné **omezení znečišťovatelů** (97 %) a **rozvoj technologií** (85 %). Rozhodně souhlasí s cílem uhlíkové neutrality (89 %), s dotačními a osvětovými politikami ochrany klimatu a spíše souhlasí s těmi regulačními a daňovými.

Uhelné zdroje by jednoznačně nahradila obnovitelnými (77 %). **Protestní akce na podporu klimatu hodnotí v průměru neutrálně**, sama se občanským aktivitám v této oblasti věnuje výjimečně až občas. Považuje za pravděpodobné, že by podepsala petici na ochranu klimatu (86 %), poslala příspěvek (55 %) a komunikovala o tom s lidmi (56 %). Jedničkou či dvojku známkuje Greenpeace (52 %, zná 66 %), o trochu méně Greta Thunberg (45 %, zná 69 %), Václava Klause nikoliv (2 %, zná výroky 31 %).

16 %

Věří, že svojí aktivitou by měla (96 %), **a také může** (70 %), **pomoci ke zmírnění změny klimatu** (70 %), stejně jako lidé v ČR (93 %). Je ochotna změnit kvůli ochraně klimatu svůj způsob života (94 %), snížit svou životní úroveň (55 %) nebo se více stravovat bez masa a uzenin (58 %, Sympatizující jen 28 %).

Seznam citovaných studií

Brügger, A., Morton, T. & Dessai, S. (2016). "Proximising" Climate Change Reconsidered: A Construal Level Theory Perspective. *Journal of Environmental Psychology*, 46, 125-142.

European Investment Bank (2020). *The EIB Climate Survey 2019-2020*. Dostupné z: <https://www.eib.org/en/publications/flip/the-eib-climate-survey-2019-2020/index.html#p=3>

Krajhanzl, J., Protivínský, T., Matějka, O. & Bakošová, B. (2015). *Občanská angažovanost 2015. Centrum občanského vzdělávání*. Dostupné z: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/obcanska-angazovanost-2015-novy-vyzkum>

Krajhanzl, J., Chabada, T., & Svobodová, R. (2018). *Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí: Reprezentativní studie veřejného mínění*. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1001>

Krajhanzl, J., Chabada, T., Svobodová, R., Lechnerová, Z., Špaček, O., Skalík, J., & Čada, K. (2015). *Česká veřejnost a změna klimatu 2015. Zpráva z výzkumu na reprezentativním vzorku české populace*. Katedra environmentálních studií FSS MU. Dostupné z: http://www.ekopsychologie.cz/soubory/klima2015_report.pdf

Maibach, E.W., Leiserowitz, A., Roser-Renouf, C., Mertz C.K., & Akerlof, K. (2011). *Global Warming's Six Americas screening tools: Survey instruments; instructions for coding and data treatment; and statistical program scripts*. Yale University and George Mason University. Yale Project on Climate Change Communication, New Haven, CT. Dostupné z: <http://climatechangecommunication.org/SixAmericasManual.cfm>

Ziegler, A. (2017). Political orientation, environmental values, and climate change beliefs and attitudes: An empirical cross country analysis. *Energy Economics*, 63.

Kontakty

PhDr. Jan Krajhanzl, Ph.D., Katedra environmentálních studií FSS MU

jan.krajhanzl@mail.muni.cz

Mgr. Tomáš Chabada, Katedra environmentálních studií FSS MU

tomaschabada@mail.muni.cz

Mgr. Ondřej Kácha, MPhil, Green Dock z.s.

ondrej.kacha@greendock.cz